ТРЕТО НАЦИОНАЛНО ПРОУЧВАНЕ

Нагласи към ЛГБТИ+ учениците в българските училища

Тенденции 2018, 2024, 2026 и ефектът на измененията в Закона за предучилищното и училищното образование

2018

2024

7 АВГУСТ 2024: ИЗМЕНЕНИЯ В ЗПУО

2026

фондация „Сингъл Степ“
в сътрудничество със Сдружение „ЛГБТИ Действие“
София, ноември 2026 г.

Съдържание

За фондация „Сингъл Степ“ 3

Предговор 4

Контекст 5

1 Промените в ЗПУО от август 2024 г. 5

2 Институционален натиск над фондация „Сингъл Степ“ 6

3 Позиции на институциите 6

4 Решението на Съда на ЕС по делото срещу Унгария 7

5 Обществената и политическата среда 8

6 Достъп до данни 9

7 Правна основа за недискриминация и противодействие на тормоза в училище 9

Методология 10

Основни резултати и тенденции 13

Ефектът на измененията в ЗПУО 15

1 Осведоменост за закона 15

2 Закон и поведение на персонала и съучениците 16

3 Промени в училището и достъп до информация 17

4 Усетени ефекти на закона 18

5 Влияние върху представянето и участието в час 19

6 Психично здраве и търсене на помощ 19

Тенденция 1: Тормоз и безопасност 23

1 Усещане за безопасност в училище 23

2 Употреба на обиден език 24

3 Разкриване в училище 26

4 Случаи на тормоз и нападение в училище 26

5 Сигнализиране за тормоз и нападение 30

Тенденция 2: Ресурси и подкрепа в училище и у дома 33

1 Подкрепа от съучениците 33

2 Подкрепа от училищния персонал 34

3 Приобщаващи учебни ресурси и усещане за комфорт в час 35

4 Училищна политика срещу тормоза 35

5 Психологическа подкрепа 35

6 Подкрепа от семейството 37

Тенденция 3: Психично здраве 39

1 Психично здраве и принадлежност: обща картина 39

2 Вербалният тормоз като рисков фактор 41

3 Постижения и образователни планове 42

4 Какво предпазва: подкрепящите учители и служители 42

Тенденция 4: Емиграция 43

1 Планове за напускане на България 43

Изводи и препоръки: българският и европейският контекст 46

1 Обобщение: Да бъдеш ЛГБТИ+ ученик в България през 2026 г. 46

2 Основни искания 47

3 Национално ниво 47

4 Европейско и международно ниво 48

5 Ниво училище 49

6 Пътища за отмяна на измененията в ЗПУО 50

7 Как ще проследим изпълнението 52

Благодарности 53

За авторите 53

Приложения 54

Приложение А. Характеристики на извадката 54

Приложение Б. Допълнителни графики и статистически анализи 55

Източници 60

Статистически изчисления 62

Нагласи към ЛГБТИ+ учениците в българските училища. Трето национално проучване. Тенденции 2018, 2024, 2026 и ефектът на измененията в Закона за предучилищното и училищното образование.

Автори: Нели Цветкова, Василена Димитрова, Иван Димов

Анализ на данните: Нели Цветкова

Редакция: Светла Енчева

Правен анализ: Деница Любенова, Сдружение „ЛГБТИ Действие“

Дизайн и предпечат: фондация „Сингъл Степ“

Издател: фондация „Сингъл Степ“ в сътрудничество със Сдружение „ЛГБТИ Действие“. София, ноември 2026 г.

Цитирай този източник: Фондация „Сингъл Степ“ в сътрудничество със Сдружение „ЛГБТИ Действие“ (2026). Нагласи към ЛГБТИ+ учениците в българските училища: тенденции 2018, 2024, 2026 и ефектът на измененията в ЗПУО. София.

Данните са събрани онлайн сред 1071 ученици на възраст от 14 до 20 години в периода от 30 юни до 6 септември 2026 г.

Докладът е достъпен на singlestep.bg.

За фондация „Сингъл Степ“

Мисията на „Сингъл Степ“ е да подпомогне, мотивира и овласти младежи от ЛГБТИ+ общността, техните родители, приятели и съмишленици, в процеса на самоосъзнаване, разкриване и утвърждаване на сексуалната им ориентация и полова идентичност. Този процес е труден, дълъг и уникален за всеки човек, и затова подкрепяме младите хора да предприемат ключовата първа крачка. Нашата цел е младите хора от общността да разгърнат пълния си потенциал и да живеят достоен живот тук, в България. Вярваме, че това е пътят за създаване на жизнена, сплотена и достойна общност.

От 2016 г. насам предлагаме конкретни практически ресурси за подкрепа:

- Анонимен онлайн чат за емоционална подкрепа, достъпен всеки ден от 20:00 до 23:00 ч. на www.singlestep.bg;
- Психологическа подкрепа чрез мрежа от подкрепящи психолози в страната, групи за взаимопомощ и обучения за психолози и терапевти;
- Здравна подкрепа относно сексуално здраве, превенция и лечение на ХИВ и сексуално предавани инфекции;
- Цялостна подкрепа за транс хора, свързана със социалния и медицинския преход и психичното здраве;
- Кариерен център, предлагащ професионално развитие за младежи и подкрепящ корпоративни партньори в създаването и подобряването на програмите им за разнообразие и включване.

Редица от тези услуги бяха създадени за първи път в България от „Сингъл Степ“. Днес по техния модел работят и други организации: най-доброто признание, че подходът ни дава резултат.

През 2020 г. създадохме The Steps, най-голямото ЛГБТИ+ социално предприятие в Европа. То е изцяло собственост на фондацията и работи като общностен център и мултифункционално пространство, чиито приходи подпомагат работата ни.

Фондация „Сингъл Степ“ има издаден лиценз от Агенцията за качеството на социалните услуги за предоставяне на социалната услуга „Информиране и консултиране“.

Отчетени резултати през годините

Между 2017 и средата на 2026 г. сме работили с над 7 400 потребители на нашите услуги и участници в наши инициативи.* Сред тях:

- 2 481 души са потърсили анонимния ни онлайн чат. Около половината от тези, чиято възраст знаем, са под 18 години. Най-честите теми в разговорите са разкриването пред близките, отношенията и самотата.
- 781 души са получили индивидуална психологическа подкрепа, а 130 са участвали в групи за взаимопомощ.
- 60 родители са се включили в групите ни за подкрепа.
- 744 души са получили подкрепа в програмата ни за транс здраве.
- 1 619 души са се включили в инициативите ни за превенция и изследване за ХИВ.
- 497 млади хора са получили кариерна подкрепа чрез кариерния ни център.
- 260 психолози, терапевти и други специалисти са участвали в наши обучения.

**Сбор от годишните отчети на услугите за периода 2017 до средата на 2026 г. Човек, който е ползвал различни услуги или е идвал в различни години, може да е отчетен повече от веднъж.*

Предговор

На 7 август 2024 г. Народното събрание на Република България прие изменения в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), които забраняват в българските училища „пропаганда, популяризиране или подстрекаване“ на идеи, свързани с „нетрадиционна сексуална ориентация“ и с полова идентичност, различна от биологичната. С 32 думи Народното събрание се опита да заличи десетки хиляди български ученици. Две учебни години по-късно 1071 от тях от всички 28 области на страната ни казаха какво е означавало това за тях. Този доклад е техният отговор. Наше задължение е той да бъде чут: ясно и открито.

Това е третото национално проучване на фондация „Сингъл Степ“, в сътрудничество със Сдружение „ЛГБТИ Действие“, и първото след измененията в ЗПУО. За първи път разполагаме с три вълни данни, от 2018, 2024 и 2026 г., събрани по една и съща методология. Те не оставят място за съмнение. През 2026 г. 82,0% от тези ученици не се чувстват в безопасност в училище: най-високият дял за осем години. 58,5% сериозно са обмисляли самоубийство през последните 12 месеца: драстично увеличение спрямо 49,4% през 2024 г. и 42,1% през 2018 г. Повече от половината от знаещите за закона са избягвали да потърсят помощ в училище заради притеснения от закона или от училищните политики. Откакто законът е в сила, показателите, които следим от 2018 г., отчитат едно: училището стана по-опасно място за тези младежи.

Казваме ясно и категорично за какво настояваме: отмяна на тези изменения, защото те:

- нарушават основополагащите ценности и правото на Европейския съюз, както потвърди Съдът на ЕС през април 2026 г. с решението си срещу унгарския закон, чийто модел следва и нашият;
- не отговарят на стандартите за правата на човека, които България е поела; и
- противоречат на собствената ни Конституция, която гарантира на всеки човек равно достойнство, на всяко дете закрилата на държавата и на всеки ученик правото да учи и да бъде информиран.

Безопасността, здравето и бъдещето на едно дете не са партийна платформа. Те трябва да стоят над популизма, над пропагандата и над интересите на която и да е партия. Всяко дете, което влиза в българско училище, заслужава еднаква безусловна закрила.

Този доклад е написан както за учителите, училищните психолози и директорите, които носят тази отговорност всеки ден, така и за институциите, които определят правилата, по които те работят: Министерството на образованието и науката, омбудсмана, Народното събрание и европейските институции, които следят върховенството на правото в България. Той завършва с четири искания към четири институции и с показателите, по които през 2028 г. ще отчетем дали са изпълнени.

ЛГБТИ+ учениците не са единствените млади хора, изтласкани в периферията на нашите училища. Настояваме държавата, и на първо място Министерството на образованието и науката, да гарантира безопасността и благополучието на всички ученици. Конституцията ни поставя децата и младежите ни под закрилата на държавата. Тази закрила не може да има изключения.

Ще продължим да питаме. Ще продължим да измерваме. И ще продължим да докладваме, докато всеки ученик в България може да учи без страх.

Ще продължим да се вслушваме в думите на ЛГБТИ+ младежите. Ще продължим да бъдем до тях и до семействата им и няма да спрем, докато този закон не бъде отменен. Защото всяко дете в България има право да бъде себе си в класната стая, без страх.

Василена Димитрова,
Съизпълнителен директор, фондация „Сингъл Степ“

Иван Димов,
Основател и съизпълнителен директор, фондация „Сингъл Степ“

Контекст

Настоящото проучване на климата в българските училища е третото национално издание след 2018 и 2024 г. и първото, проведено след промените в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) от август 2024 г. То е единственият систематичен източник на данни за това как самите ученици преживяват училищната среда, откакто тези промени са в сила.

1 ПРОМЕНИТЕ В ЗПУО ОТ АВГУСТ 2024 Г. 2 ИНСТИТУЦИОНАЛЕН НАТИСК НАД ФОНДАЦИЯ „СИНГЪЛ СТЕП“
3 ПОЗИЦИИ НА ИНСТИТУЦИИТЕ 4 РЕШЕНИЕТО НА СЪДА НА ЕС ПО ДЕЛОТО СРЕЩУ УНГАРИЯ
5 ОБЩЕСТВЕНАТА И ПОЛИТИЧЕСКАТА СРЕДА 6 ДОСТЪП ДО ДАННИ
7 ПРАВНА ОСНОВА ЗА НЕДИСКРИМИНАЦИЯ И ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ

В този раздел описваме как беше приета промяната, каква беше реакцията към нея от страна на българските, европейските и международните институции и каква е настоящата правна рамка, в която училищата носят отговорност за безопасността на всяко дете.

1 Промените в ЗПУО от август 2024 г.

Законопроект № 50-454-01-15 за изменение и допълнение на ЗПУО е внесен на 3 юли 2024 г. от Костадин Костадинов и група народни представители от „Възраждане“. Комисията по образованието и науката го прие на първо четене на 31 юли 2024 г., а на 7 август 2024 г. Народното събрание го прие на първо и на второ четене в едно и също заседание.[1] При окончателното гласуване „за“ гласуваха 135 народни представители, „против“ 57, а 8 се въздържаха.[2] Президентът не упражни правото си на вето и подписа указа за обнародване на 15 август 2024 г.; законът е обнародван в „Държавен вестник“, бр. 69 от 16 август 2024 г.[3]

Измененията редактират чл. 11, ал. 2 от ЗПУО и добавят т. 3, която забранява в системата на предучилищното и училищното образование „извършване на пропаганда, популяризиране или подстрекаване по какъвто и да е начин, пряко или косвено, на идеи и възгледи, свързани с нетрадиционна сексуална ориентация и/или определяне на полова идентичност, различна от биологичната“. Според новата т. 16 на § 1 от Допълнителните разпоредби „нетрадиционна сексуална ориентация“ „са различни от общоприетите и заложените в българската правна традиция схващания за емоционално, романтично, сексуално или чувствено привличане между лица от противоположни полове“. Определението не описва ориентация, а „схващания“, и препраща към „българската правна традиция“, без да я определя.[4] Законът не предвижда санкции. Отделният законопроект за глоби и лишаване от право да се упражнява професия (№ 50-454-01-73 от 8 август 2024 г.) не беше разгледан и отпадна с края на 50-ото Народно събрание.[5]

По предмет и формулировка промяната следва модела на руското законодателство срещу „пропагандата на нетрадиционни сексуални отношения“ сред непълнолетни (регионалните закони и федералния закон от 2013 г.) и на унгарския закон от 2021 г.[6] През 2017 г. Европейският съд по правата на човека установи, че руското законодателство нарушава свободата на изразяване и забраната за дискриминация (чл. 10 и чл. 14 във връзка с чл. 10 от Конвенцията),[7] а Венецианската комисия на Съвета на Европа определи унгарския закон като несъвместим с международните стандарти за правата на човека.[8]

По искане на институцията на омбудсмана Службата за демократични институции и права на човека на ОССЕ (ОССЕ/БДИПЧ) анализира промяната и през май 2025 г. заключи, че понятията „пропаганда“, „популяризиране“ и „подстрекаване“ са „прекомерно широки и неясни“, създават „значителна правна несигурност“ и могат да имат „смразяващ ефект върху учителите и възпитателите“, като ги обезкуражат да провеждат открити и приобщаващи дискусии. Становището завършва с извода, че забраната **„трябва да бъде отменена**

изцяло“.[9] В Доклада за върховенството на правото за 2025 г. Европейската комисия посочи, че според някои заинтересовани страни законът е довел до това училищата и учителите да не работят с организациите на гражданското общество в областта на правата на ЛГБТИ+ хората, „включително по теми като здравето“.[10]

Данните от услугите на фондация „Сингъл Степ“ дават допълнителна представа за опита на младите хора, когато търсят помощ при тормоз. Анонимният онлайн чат на фондация Сингъл Степ работи от 2017 г. и данните от него показват притеснителна тенденция в темите, по които младите хора се обръщат към нас за подкрепа. В периода 2017-2019 г. насилието (вкъщи, в училище или на улицата) е тема в около 2% от разговорите. През 2020-2022 г. този дял е между 3% и 6%, а от 2023 г. насам се задържа около 8%, т.е. четири пъти по-високо, отколкото в началото.[11] Между 2023 г. и 2026 г. в 14 разговора потребителите споменават, че вече са се обръщали към психолог, лекар или институция, и опитът им е смесен. Някои описват подкрепящи специалисти. Други разказват за психолог, който отрича идентичността им, или се отказват да докладват, защото не виждат смисъл. В разговорите, свързани с училище, нито един ученик не споменава, че е съобщил за тормоз на учител или ръководството на училището. Няколко ученици изрично казват, че нямат подкрепа там. Двата случая, в които се споменава училищен психолог, са положителни: за една транс ученичка той е единственият възрастен, на когото се доверява. Тези наблюдения не са представителни, но показват колко важен е отговорът, който младите хора получават, когато потърсят помощ, и че един подкрепящ възрастен в училище може да има решаваща роля. Резултатите, описани в този доклад, позволяват за първи път да проверим с национални данни дали учениците се въздържат да търсят помощ: 51,9% от осведомените за закона са избягвали да потърсят подкрепа в училище заради притеснения от закона или от училищните политики.

2 Институционален натиск над фондация „Сингъл Степ“

Приемането на промените в ЗПУО съвпадна с поредица от сигнали срещу фондация „Сингъл Степ“ и предходното издание на това проучване. Между края на юли и ноември 2024 г. по сигнали срещу фондацията бяха ангажирани Столичната дирекция на вътрешните работи, Комисията за защита на личните данни, Софийската градска прокуратура, Държавната агенция за закрила на детето, Агенцията за качеството на социалните услуги и Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“. Нито една от проверките не установи нарушение от страна на фондацията във връзка с провеждането на проучването.[12] Комисията за защита на личните данни заключи, че при проучването не са обработвани лични данни. Държавната агенция за закрила на детето даде предписания относно документацията на социалната услуга, която фондацията предоставя. Последвалата проверка на Агенцията за качеството на социалните услуги, компетентния орган в тази област, установи, че сигналът е неоснователен и че необходимата документация е налична. Сигналите срещу фондацията (осем, подадени между 7 и 29 август 2024 г., довели до конкретни проверки от страна на институции) са описани и в приноса на ILGA-Europe и Сдружение „ЛГБТИ Действие“ към консултацията на Европейската комисия за Доклада за върховенството на правото за 2025 г. (януари 2025 г.).[13] В Доклада за 2026 г. Комисията отчита, че в България наративите, представящи гражданските организации като действащи в чужди интереси, „засягат непропорционално организациите, работещи в областта на правата на човека, правата на мигрантите, правата на ЛГБТИ+ хората и правата на жените“.[14]

Описваме този контекст, защото той засяга условията, при които се провежда нашето проучване. Методологията на настоящото издание (анонимна онлайн анкета, без събиране на лични данни и без ангажиране на училищата) е описана в раздел „Методология“.

3 Позиции на институциите

От август 2024 г. до днес промените в ЗПУО са коментирани от всички основни европейски и международни институции в областта на правата на човека. Таблица 1 обобщава позициите им в хронологичен ред.

Повече от две години след писмото от август 2024 г. Европейската комисия не е открила процедура за нарушение срещу България във връзка с тези промени.

Таблица 1. Позиции на институциите, 2024 до 2026 г.

Дата	Институция	Позиция
12.08.2024	Комисар по правата на човека на Съвета на Европа	Изрази дълбока загриженост и призова президента да не подписва закона.[15]
13.08.2024	Европейска комисия	Комисарят по равенството Хелена Дали изпрати писмо до министъра на образованието с искане за разяснения в двуседмичен срок. На 21 август 2024 г. Комисията обяви, че „ще анализира дали законодателството е в съответствие с правото на ЕС“.[16]
16.08.2024	Служба на ООН за правата на човека	„Дълбоко сме загрижени от подписването на законодателна промяна в България, която забранява обсъждането на сексуалната ориентация и половата идентичност в училищата, и настояваме тя да бъде преразгледана в съответствие с международните задължения на страната в областта на правата на човека.“[17]
22.08.2024	Министерство на образованието и науката	След публикуването на списък с имена на учители, възразили срещу закона: „Българският учител винаги е бил свободен, буден и прогресивен, и това е направило децата и нацията ни свободни.“[18]
10.09.2024	Проф. Галин Цоков, министър на образованието и науката, пред bTV	„Много от родителите са тревожни и вярват, че има такава пропаганда. Искам да заявя, че такава пропаганда не е имало.“[19]
21.11.2024	European Commission against Racism and Intolerance (ECRI), Съвет на Европа	Приоритетната препоръка от 2022 г. за създаване на работна група по ЛГБТИ+ въпросите не е изпълнена, а промяната в ЗПУО прави тази препоръка „още по-актуална“.[20]
27.11.2024	Европейски парламент	Пленарно разискване относно скорошното законодателство, насочено срещу ЛГБТИ+ хората, и необходимостта от защита на върховенството на правото и на Съюз без дискриминация (процедура 2024/2910(RSP)). Резолюция не е приета.[21]
30.05.2025	ОССЕ/БДИПЧ (по искане на институцията на омбудсмана)	Забраната е неясна, ограничава правото на децата на информация, необходима за тяхното здраве и развитие, и „трябва да бъде отменена изцяло“.[22]
08.07.2025	Европейска комисия, Доклад за върховенството на правото 2025	Според заинтересовани страни, цитирани от Комисията, законът е довел до това училищата и учителите да не работят с организациите в областта на правата на ЛГБТИ+ хората, включително по здравни теми.[23]
06.10.2025	Комисар по правата на човека на Съвета на Европа	Писмо до председателя на Народното събрание по законопроект за изменение на Закона за закрила на детето, който разширява ограниченията от 2024 г.: забраната е „много широка и дава възможност за произволно тълкуване“.[24]
21.04.2026	Съд на Европейския съюз	Решение по дело C-769/22 Комисията срещу Унгария (вж. по-долу).[25]
12.05.2026	ILGA-Europe, Rainbow Map 2026	България се нарежда на 40-о място от 49 държави с 20% и е на предпоследно място в ЕС. Страната губи точка заради възпрепятстването на свободата на сдружаване чрез проверки, насочени към граждански организации.[26]
17.07.2026	Европейска комисия, Доклад за върховенството на правото 2026	По информация на заинтересовани страни училищата и учителите продължават да не работят с организациите в областта на правата на ЛГБТИ+ хората, а до новоизбрания омбудсман е подадено искане за оспорване на конституционосъобразността на закона.[27]

4 Решението на Съда на ЕС по делото срещу Унгария

На 21 април 2026 г. пленарният състав на Съда на ЕС постанови решение по дело C-769/22 Европейска комисия срещу Унгария. За първи път Съдът установи самостоятелно нарушение на член 2 от Договора за Европейския съюз (ДЕС), който урежда ценностите на Съюза, както и нарушения на членове 1, 7, 11 и 21 от Хартата на основните права на ЕС (човешко достойнство, зачитане на личния живот, свобода на изразяване и недискриминация).[28] Съдът отхвърли довода, че унгарският закон е оправдан със закрилата на децата, и прие, че той води до „стигматизиране и маргинализиране“ на нехетеросексуалните и нецисджендър хора, като внушава, че те представляват „фундаментална заплаха“ за обществото.[29]

Решението е задължително за Унгария и не води до автоматичната отмяна на промените

в ЗПУО в България. Българската норма е потясна по обхват, защото засяга само образованието, но съдържа същия основен елемент: забрана на „популяризирането“ на нехетеросексуална ориентация и на полова идентичност, различна от биологичната. Правната общност обсъжда доколко самостоятелното прилагане на член 2 от ДЕС ще бъде използвано по отношение на други държави членки.[30] Независимо от изхода на този дебат, решението, заедно с практиката на Европейския съд по правата на човека,[31] включително решението на Голямата камара по делото Macatė срещу Литва от 2023 г.,[32] очертава стандарт, който обвързва и България: ограничаването на достъпа на децата до информация за ЛГБТИ+ хората само на основание сексуалната ориентация засилва стигмата и не може да се оправдае със закрилата на децата.

5 Обществената и политическата среда

Още през 2022 г. ECRI отбеляза, че ЛГБТИ+ хората и ромите са основните мишени на публичното изразяване на омраза и предразсъдъци в България, включително от страна на политици на високо ниво, и че в училищата няма специална система за наблюдение, докладване и противодействие на расистки и анти-ЛГБТИ+ инциденти.[33] Проучването на Агенцията на ЕС за основните права (FRA), проведено преди промените в ЗПУО, показва, че 72% от анкетираните ЛГБТИ+ хора в България са били тормозени в училище заради това, че са ЛГБТИ+ (средно за ЕС: 67%), сред анкетираните, които в момента учат, 55% крият в училище, че са ЛГБТИ+ (ЕС: 49%), а едва 6% смятат, че правителството се бори ефективно с предразсъдъците срещу тях (ЕС: 26%).[34]

След 2024 г. законодателните опити да се затвърди ограничителният подход към правата на ЛГБТИ+ хората продължиха. През септември 2024 г. Народното събрание отхвърли на първо гласуване законопроект на „Има такъв народ“, който забраняваше рекламата и медицинските дейности за промяна на пола на лица под 18 години. На 6 декември 2024 г. сходен законопроект беше внесен отново от Тошко Йорданов и група народни представители (№ 51-454-01-20). Той предвиждаше и промени в Закона за здравето, Закона за социалните услуги и Наказателния кодекс. Законопроектът забраняваше децата да бъдат излагани на съдържание, което „не съответства на разбирането за пола като биологична категория“. Забраната се отнася не само в детските градини и училищата, но и за други обществени места, посещавани от деца извън учебно време. Законопроектът също така забраняваше и криминализираше представянето, рекламата и предоставянето на медицински грижи, свързани с прехода, за непълнолетни. През октомври 2025 г. Комисарят по правата на човека на Съвета на Европа предупреди, че тези изменения разширяват ограниченията от 2024 г. извън училищата. Според него забраната е толкова широка, че дава възможност за произволно тълкуване. Комисарят призова народните представители да не приемат измененията. Законопроектът не беше окончателно приет и отпадна с прекратяването на пълномощията на 51-вото Народно събрание.[35]

Законопроектът на „Демократична България“, който предлагаше отмяна на промените в ЗПУО, беше оттеглен от вносителите на 8 юни 2026 г. с мотива, че темата поражда страхове и противопоставяне и че по нея не са постъпвали сигнали в Министерството на образованието и науката.[36] На 26 юни 2026 г. в Народното събрание беше внесен законопроект за регистрация на „чуждестранни агенти“[37], след като подобен законопроект на Възраждане беше отхвърлен от предишното Народно събрание през февруари 2025 г.[38]

Възможността за преглед от Конституционния съд остава отворена. Гражданите в България нямат право на пряка конституционна жалба, но омбудсманът и Висшият адвокатски съвет могат да сезират Конституционния съд с искане за установяване на противоконституционност на закон, с който се нарушават права и свободи на гражданите (чл. 150, ал. 4 и ал. 5 от Конституцията).[39] През юли 2025 г., на втория работен ден на новоизбрания омбудсман, Сдружение „ЛГБТИ Действие“ внесе такова искане, а през същия месец отправи искане и до Висшия адвокатски съвет.[40] През септември 2025 г. Сдружение „ЛГБТИ Действие“, фондация „Сингъл Степ“ и доц. Деяна Марчева внесоха съвместно искане до омбудсмана.[41] Нито една от двете институции не е предприела действия по тях. Към датата на публикуване на този доклад Конституционният съд не е сезиран. Пътищата, които остават отворени, са описани в раздел „Пътища за отмяна на измененията в ЗПУО“.

6 Достъп до данни

От 2024 г. насам фондация „Сингъл Степ“, самостоятелно и в сътрудничество със Сдружение „ЛГБТИ Действие“, е предоставила данните от проучванията си и от своите услуги на Универсалния периодичен преглед на ООН, на Независимия експерт на ООН по защита срещу насилие и дискриминация, основани на сексуална ориентация и полова идентичност, на ECRI и на Европейската комисия.[42] Настоящият доклад актуализира тази доказателствена база и е предназначен да служи като основа за последващите позиции пред българските и европейските институции.

7 Правна основа за недискриминация и противодействие на тормоза в училище

Промените в ЗПУО не отменят задълженията на училищата да защитават всеки ученик от дискриминация и тормоз.

Законът за защита от дискриминация забранява всяка пряка или непряка дискриминация, основана на признаци, сред които пол и сексуална ориентация (чл. 4, ал. 1), а Допълнителните разпоредби уточняват, че признакът „пол“ включва и случаите на промяна на пола (§ 1, т. 17). Законът задължава ръководителя на обучаващата институция да предприема „ефективни мерки за предотвратяване на всички форми на дискриминация на учебното място от страна на лице от педагогическия или непедагогическия персонал или от учащ се“ (чл. 29, ал. 2), а когато ученик се оплаче от тормоз, ръководителят е длъжен „незабавно да извърши проверка и да предприеме мерки за прекратяване на тормоза, както и за налагане на дисциплинарна отговорност“ (чл. 31).

Механизмът за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, утвърден със Заповед № РД09-5906 от 28.12.2017 г. на министъра на образованието и науката и действащ и през учебната 2025/2026 г., определя като психически тормоз и „словесни изрази, които имат за цел да унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите“. Сред принципите на политиката за сигурна образователна среда Механизмът посочва позитивна култура и климат, които „приемат различието и разнообразието и се базират на принципите на приобщаващото образование“.[43]

Над тези норми стоят международните договори, по които България е страна. Според Конституцията ратифицираните, обнародвани и влезли в сила международни договори са част от вътрешното право и имат предимство пред противоречащите им норми на вътрешното законодателство (чл. 5, ал. 4).[44] Това включва Европейската конвенция за защита на правата на човека и Конвенцията на ООН за правата на детето, която задължава държавата да защитава децата от всички форми на насилие и да насочва образованието към развитие на уважение към правата на човека и към живот в дух на разбирателство и толерантност.

Целта на настоящия доклад е да подкрепи Министерството на образованието и науката, регионалните управления на образованието (РУО), училищните ръководства и всички отговорни институции в прилагането на тези норми, така че училищата да бъдат безопасни за всички ученици.

Методология

Провеждането на настоящото проучване е в максимална степен сходно с предишните издания, проведени през 2018 и 2024 г., за да се улесни проследяването на тенденциите през последните години. Методологията следва Националното проучване на училищния климат (National School Climate Survey) на американската организация Glisten (до 2026 г. GLSEN). Настоящото издание е проведено с насоки от д-р Джоузеф Косчив (Joseph G. Kosciw). Предишните доклади са достъпни на сайта на фондацията: докладът от 2018 г. и докладът от 2024 г.

Изследването е проведено на принципа на отзовалите се и не е представително. Въпреки това смятаме, че събраните данни дават реалистична картина за ежедневните преживявания на ЛГБТИ+ учениците и средата, в която учат. Три вълни с един и същ въпросник и сходен начин на набиране позволяват да сравняваме тенденциите във времето; същият подход прилага Glisten в САЩ от 1999 г.

В третото издание участниците попълниха анонимно онлайн въпросник за преживяванията си в училище през учебната 2025/2026 година, включително дали са чували негативни коментари, дали се чувстват в безопасност и дали са тормозени. Попитахме ги как са се чувствали по време на учебния процес, какво е отношението им към училището, какво е участието им в различни училищни дейности и какви са наличните ресурси за подкрепа. Тази година включихме и въпроси, директно свързани с измененията в ЗПУО от 2024 г.

Изискванията за допускане до участие в проучването включваха:

- минимална възраст от 14 години;
- да са посещавали основно или средно училище в България през учебната 2025/2026 г.;
- да се идентифицират като част от ЛГБТИ+ общността.

Проучването беше проведено в периода от 30 юни до 6 септември 2026 г., като то беше достъпно онлайн чрез линк, публикуван на уебсайта на фондация „Сингъл Степ“. Линкът към него беше популяризиран единствено в социалните мрежи. Проучването не е провеждано в училища и не е рекламирано чрез тях или в тях; поканата е публична.

Настоящият доклад анализира информацията, събрана от общо 1071 ученици на възраст между 14 и 20 години от всички 28 области в България. Анализът обхваща всички 1071 попълнени въпросника; 1071 участници са посочили възрастта си и описанието на извадката се отнася за тях, а под всяка фигура е посочен броят отговорили на съответния въпрос. Областта си са посочили 920 участници и всички 28 области са представени; 32,0% учат в столицата. Средното време за попълване на въпросника е 25 минути.

Целият процес на участие в проучването е напълно анонимен и доброволен. Участниците имат възможност да прекратят участието си във всеки един момент и не получават никакъв материален или друг стимул от наша страна за участието си. Те са водени единствено от мотивацията си да споделят преживяванията си в училище. Тъй като участниците могат да прекратят участието си по всяко време и да пропуснат всеки въпрос или въпроси, които преценят, всички резултати са посочени в проценти от отговорилите на всеки конкретен въпрос, като броят отговорили също е посочен.

Качество на данните и етика. В началото на проучването участниците отговориха на три въпроса, които определят дали проучването се отнася за тях: дали са навършили 14 години, дали са учили в българско училище през учебната 2025/2026 г. и дали се определят като ЛГБТИ+. Само отговорилите, които отговарят на трите критерия, преминават към основната част. Участниците дават информирано съгласие на началния екран, могат да пропуснат всеки въпрос и да прекратят попълването по всяко време. Не са събирани IP адреси, имена или данни за контакт, а обработката на

данните съответствия на Общия регламент за защита на данните. В края на въпросника е наличен списък с ресурси за подкрепа. Въпросникът е достъпен на български и на английски език, като 44 от 1071 респонденти (4,1%) са попълнили на английски език. Всеки цитат в този доклад е дословен от отговорите на участниците (вж. „Бележка към читателя“).

Близо половината от участниците се определят като жени (48,4%), 29,0% като мъже, 12,0% като транс, 6,2% като небинарни и 0,2% като интерсекс. Останалите 4,2% са посочили друга полова идентичност. Най-много участници се определят като гей или лесбийка (44,2%) и като бисексуални (41,7%), а 5,4% са написали в свободен текст, че са пансексуални. Останалите 8,7% са посочили друга сексуална ориентация. Почти всички (99,2%) са ученици от 7. до 12. клас, като всеки клас е представен с между 12,7% и 21,8% от участниците. Средната възраст е 16,4 години. Разпределението по области като цяло следва разпределението на населението в страната. Пълните данни са в таблици A.1 до A.3 в Приложение А.

Извадката от сегашното проучване е сходна с тази от 2024 г. по възраст, етнос, местоположение на училището и характеристики на училищата, което улеснява сравнението. Средната възраст е 16,4 години (16,5 г. през 2024 г.). Делът на учениците от български етнос е 95,2% (92,0% през 2024 г.). Разпределението по местоположение на училището се различава слабо: по-малко ученици от столицата (32,0% спрямо 37,0%) и повече от малки градове (11,2% спрямо 7,8%), но тази разлика не остава значима след корекция за множество сравнения.

Половата структура на извадката се различава повече. Делът на учениците с полова идентичност, различна от „мъж“ и „жена“, е 22,6% (транс 12,0%, небинарни 6,2%, интерсекс 0,2%, друга 4,2%) при 26,5% през 2024 г. (11,6%, 11,5% и 3,4%). Разликата идва почти изцяло от небинарните младежи, докато делът на транс младежите е практически същият. Увеличил се е делът на мъжете: 29,0% спрямо 24,4%. Тъй като небинарните респонденти съобщават значително по-често за тормоз и несигурност заради изразяването на пола, по-малкият им дял през 2026 г. занижава дяловете по тези въпроси спрямо 2024 г.; претеглянето на извадката от 2026 г. към половата структура от 2024 г. променя водещите показатели с не повече от два процентни пункта и не променя посоката на нито една водеща разлика. Въпросът за половата идентичност позволяваше избор на повече от един отговор. В сегашното проучване 86 от 1066 участници (8,1 %) са посочили повече от една опция. За да сложим всеки участник в една категория, те са отнесени по следния ред на приоритет: ако е посочено „интерсекс“, участникът е в категория „Интерсекс“; иначе, ако е посочено „транс“, е в „Транс“; ако е посочено „небинарен“, е в „Небинарен“. „Мъж“ и „Жена“ се отчитат като отделни категории, когато са единствената посочена опция или са посочени само заедно с „Друго“ (четирима участници са посочили „Жена“ и „Друго“). Участниците, посочили едновременно „Мъж“ и „Жена“ (двама), са отнесени към „Друга полова идентичност“, заедно с посочилите само „Друго“.

Най-често за сексуална ориентация участниците са посочили гей или лесбийка (44,2%) и бисексуален/а (41,7%); през 2024 г. редът е обратен (40,7% и 44,3%), но разликите са малки. Терминът „пансексуален/а“ (разширено понятие за бисексуалност, което включва и хора с друга полова идентичност) отново не беше сред избираемите отговори, но 5,4% са го посочили като свободен отговор (7,3% през 2024 г.).

Двама участници са посочили интерсекс сред определенията за своята полова идентичност (0,2%; в Таблица A.1 те са отчетени в отделен ред „Интерсекс“). Смятаме, че ниският дял потвърждава, че този формат проучване не е ефективен за придобиване на представа за преживяванията на интерсекс хората, затова е нужно да се положат усилия за прилагане на други методи, с които да се изследват техните предизвикателства и нужди, основно качествени изследвания като например дълбочинни интервюта.

Въпросите, чийто формат е променен между трите издания (вълни) на проучването (психологическа подкрепа, опит за самоубийство), не се тестват за значимост между изданията и са означени като такива; при подкрепата от семейството стойностите за 2024 г. са изчислени наново по начина за 2026 г. (вж. Тенденция 2).

Въпросите за закона. Въпросите за ефекта на измененията в ЗПУО са зададени за първи път през 2026 г. Дяловете в главата „Ефектът на измененията в ЗПУО“ са от учениците, които

знаят за закона (79,0%) и са отговорили на въпроса; основните дялове от всички отговорили са дадени в карето „За цитиране“ в края на главата.

Скали за психично здраве и принадлежност. Психичното здраве и чувството за принадлежност са измерени с три стандартни скали: принадлежност към училището (9 твърдения), депресивни симптоми по CES-D (20 твърдения) и самооценка по скалата на Розенберг (10 твърдения). За всяка скала е пресметнат среден резултат от 1 до 4: при депресията по-високият резултат означава повече симптоми, а при принадлежността и самооценката: по-силно чувство. Както в доклада от 2024 г., за граница е използвана средата на скалата (2,5): слабо чувство за принадлежност и ниска самооценка означават резултат до 2,5 включително, а високо ниво на депресивни симптоми: резултат над 2,5. Тази граница съответства на сбор над 30 по CES-D и е значително по-строга от обичайния скринингов праг от 16, което прави оценката консервативна. Скалите са пресметнати по един и същ начин за 2018, 2024 и 2026 г. и са с висока вътрешна съгласуваност (α на Кронбах от 0,89 до 0,94). За да бъдат всички показатели за благополучие представени по един и същ начин, в този доклад те са показани като дял на учениците с неблагоприятен резултат, например ниско чувство за принадлежност и ниска самооценка. В доклада от 2024 г. принадлежността и самооценката бяха представени обратно, като дял на учениците с положителен резултат. За да е възможно сравнението, стойностите за 2024 г. са изчислени наново по същия начин като тези за 2026 г.

КАК ЧЕТЕМ ЗНАЦИТЕ * И †

Разликите между вълните са проверени с *z*-тест за две пропорции при равнище на значимост $p < 0{,}05$, с корекция за множество сравнения по Benjamini-Hochberg в рамките на всеки въпрос. Звездичка (*) след етикета на реда означава значима разлика между 2026 и 2024 г., кръст (†) между 2026 и 2018 г. Липсата на знак означава, че разликата може да се дължи на случайност. Във фигурите, които сравняват две групи в едно издание, звездичката означава значима разлика между групите.

БЕЛЕЖКА КЪМ ЧИТАТЕЛЯ

Цитатите в този доклад са дословни думи на ученици между 14 и 20 години, дадени анонимно в проучването през учебната 2025/2026 г. Запазени са правописът и пунктуацията на авторите; съкращенията са отбелязани с […]. За да се защити анонимността на участниците и на трети лица, идентифициращи подробности в някои цитати са заменени с обобщения в квадратни скоби; в квадратни скоби са поправени и малкото явни грешки, които затрудняват разбирането. Избрали сме гласове, които показват обхвата на преживяванията, а не най-тежките случаи, и не публикуваме описания на самонараняване, сексуално насилие или подробности, по които ученик, учител или училище могат да бъдат разпознати. Някои от свидетелствата съдържат описания на тормоз, насилие и отхвърляне, които могат да бъдат трудни за четене. Ако нещо от прочетеното те накара да се почувстваш зле, можеш да потърсиш подкрепа безплатно:

- Анонимен онлайн чат за емоционална подкрепа на фондация „Сингъл Степ“: всеки ден от 20:00 до 23:00 ч. на singlestep.bg.
- Национална телефонна линия за деца 116 111 (безплатна, денонощна).
- При непосредствена опасност: позвъни на 112.

Основни резултати и тенденции

> *„Надявам се въпреки че има доста отговори "няма ефект върху мен", да не Ви спират от действия против ограничаването на свободата и забраните върху хората. Може нещо да няма пряк ефект върху нас, но това не значи, че не ни кара да се замислим. [...] Може да няма ефект, но се натрупва.“*
>
> УЧЕНИЧКА, 12 КЛАС, СТОЛИЦА

Третото национално проучване обхваща 1071 ЛГБТИ+ ученици на възраст от 14 до 20 години от всичките 28 области и за първи път позволява сравнение между трите издания: 2018, 2024 и 2026 г., първата вълна на проучването след измененията в ЗПУО от 7 август 2024 г. Десетте тенденции по-долу са изведени от въпроси, зададени по един и същ начин и в трите издания (вълни); разликите между изданията са проверени за статистическа значимост. Общата картина е една: между 2018 и 2024 г. част от показателите се задържаха или леко се подобриха; между 2024 и 2026 г. повечето сравними показатели се влошават, а учениците описват конкретни действия на персонала и съучениците, извършени с позоваване на закона. Въпросите за самия закон са зададени за първи път през 2026 г. и показват как той действа в училище според самите ученици.

Десет водещи тенденции (2018 / 2024 / 2026 г.; всички разлики са значими спрямо двете предишни вълни):

- Слабо чувство за принадлежност към училището: 52,4% / 59,6% / **67,4%**.
- Сериозно са обмисляли самоубийство през последните 12 месеца: 42,1% / 49,4% / **58,5%**; правили са план: 23,6% / 29,3% / 35,9%.
- Нарочно изключвани или изолирани от съученици поне веднъж: 71,1% / 71,1% / **80,7%**; често или много често: 30,1% / 31,9% / 40,4%.
- Избягват тоалетните заради несигурност: 20,3% / 24,8% / **33,3%**; избягват поне едно място: 55,5% / 54,4% / 64,5%.
- Разкрити пред всички съученици: 12,1% / 12,3% / **6,8%**.
- Съучениците не приемат ЛГБТИ+ хората: 54,0% / 57,6% / **63,0%**; „изобщо не ги приемат“: 19,7% / 19,8% / 24,9%.
- Повечето ученици правят хомофобски подмятания: 40,0% / 48,3% / **54,2%**; чуват „гей“ като обида много често: 39,2% / 46,2% / 51,2%.
- Сексуалната ориентация или половата идентичност е причина да искат да напуснат България (сред планиращите или колебаещите се): 51,9% / 72,3% / **77,8%**.
- Вербален тормоз заради изразяването на пола често или много често: 14,9% / 16,2% / **20,6%**; заради сексуалната ориентация понякога или по-често: 35,0% / 33,5% / 40,3%.
- Онлайн тормоз или заплахи поне веднъж: 34,1% / 35,0% / **40,8%**.

През 2026 г. 82,0% от участниците не се чувстват в безопасност в училище поради поне една причина. Това е най-високият дял в трите издания на проучването (77,7% през 2018 г. и 74,0% през 2024 г.). Сравнението между трите години показва няколко статистически значими промени. В сравнение с 2018 г. делът на учениците с ниска самооценка е нараснал от 51,6% на 64,9%, а делът на тези с високо ниво на депресивни симптоми от 39,2% на 44,3%. Хомофобските подмятания от страна на учители и друг училищен персонал също са почести: 68,0% от участниците съобщават за тях, при 57,4% през 2018 г. Физическият тормоз заради сексуалната ориентация, който беше намалял през 2024 г. (19,2%), отново се е

82,0%

не се чувстват в безопасност в училище поне по една причина

2018 77,7 · 2024 74,0 · 2026 82,0

54,2%

казват, че повечето ученици правят хомофобски подмятания

2018 40,0 · 2024 48,3 · 2026 54,2

6,8%

са разкрити пред всички съученици: близо двойно по-малко от 2024 г.

2018 12,1 · 2024 12,3 · 2026 6,8

58,5%

сериозно са обмисляли самоубийство през последните 12 месеца

2018 42,1 · 2024 49,4 · 2026 58,5

51,9%

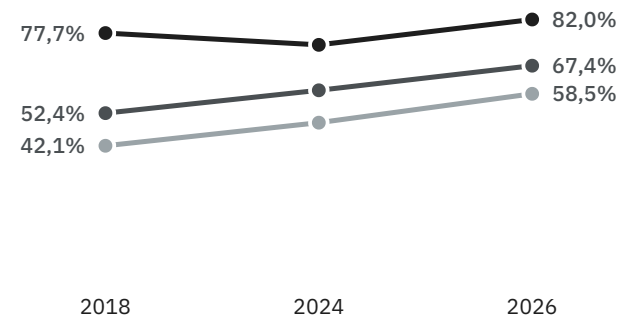
са избягвали да потърсят подкрепа в училище заради притеснения от закона или от училищните политики (първо измерване, 2026 г.)

77,8%

от планиращите или обмислящите напускане казват, че ориентацията или идентичността им е причина

2018 51,9 · 2024 72,3 · 2026 77,8

Фигура 0.1. Три водещи показателя в три вълни

Дял от отговорилите на въпроса, %. Всички разлики 2026 спрямо 2024 и 2018 г. са значими.

върнал на нивото от 2018 г. (25,5% през 2026 г. при 26,4% през 2018 г.). Въпреки това повече от половината от учениците, преживели тормоз (55,3%), никога не са съобщили за него на учител или друг служител в училището.

Ефектът на закона (въпроси, зададени за първи път през 2026 г.; дял от осведомените за закона, в скоби: дял от всички отговорили на въпроса): 79,4% (73,6%) смятат, че законът прави ЛГБТИ+ учениците по-невидими и несигурни или затруднява подкрепата им; 51,9% (47,7%) са избягвали да потърсят подкрепа в училище заради притеснения от закона или от училищните политики; 72,2% (65,1%) са по-склонни да напуснат България след завършване заради закона; 29,0% (24,4%) са чули учител или служител да казва, че не може да говори положително по ЛГБТИ+ теми заради закона; 23,8% (20,8%) са чули учител или служител да цитира закона като причина за негативни коментари; 14,8% (14,1%) познават ученик, наказан, докладван или разкрит от персонала по силата на закона; 47,6% (43,1%) са по-малко склонни да повдигат ЛГБТИ+ теми в час. Процентът на плановете за напускане не се променя значимо между трите издания; променя се причината.

1 Ефектът на измененията в ЗПУО

Измененията в ЗПУО бяха приети на 7 август 2024 г., след като данните от второто издание на проучването вече бяха събрани. Затова 2026 г. е първото издание на проучването, в което можем да попитаме самите ученици какво се е променило. Законът не предвижда санкции и не задължава училищата да извършват никакво конкретно действие.

1 ОСВЕДОМЕНОСТ ЗА ЗАКОНА **2** ЗАКОН И ПОВЕДЕНИЕ НА ПЕРСОНАЛА И СЪУЧЕНИЦИТЕ
3 ПРОМЕНИ В УЧИЛИЩЕТО И ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ **4** УСЕТЕНИ ЕФЕКТИ НА ЗАКОНА
5 ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ ПРЕДСТАВЯНЕТО И УЧАСТИЕТО В ЧАС **6** ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ И ТЪРСЕНЕ НА ПОМОЩ

Той действа в училището по три канала, които учениците описват. **Първо, чрез персонала:** 29,0% от осведомените ученици са чули учител или служител да казва, че не може да говори положително по ЛГБТИ+ теми заради закона, а 23,8% са чули за закона като основание за негативен коментар. **Второ, чрез съучениците:** 46,6% от всички отговорили (52,1% от осведомените за съществуването на закона) са чули ученици да се позовават на закона като причина за негативни коментари. **Трето, чрез отказа от помощ:** 51,9% са избягвали да потърсят подкрепа в училище заради притеснения от закона или от училищните политики. Дяловете са от учениците, които знаят за закона (79,0%) и са отговорили на въпроса; основните дялове от всички отговорили са в карето „За цитиране“ в края на главата.

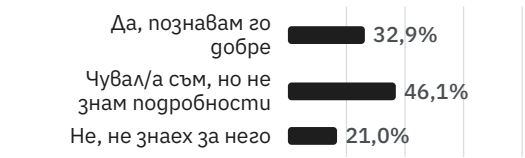
Месец след приемането на закона министърът на образованието и науката заяви по bTV: „Искам да заявя, че такава пропаганда не е имало.“ Законът забранява нещо, което според министъра и според учениците не се е случвало; това, което законът промени, е поведението на хората в училище: на възрастните (29,0%) и на учениците (52,1%).

1 Осведоменост за закона

КЛЮЧОВИ РЕЗУЛТАТИ

- 79,0% от отговорилите (*n* = 911) знаят за закона: 32,9% го познават добре, а 46,1% са чували за него, без да знаят подробности. Смятаме, че тези данни са индикация, че темата е била актуална сред учениците, въпреки че може да се допусне, че младежите в тази възрастова група рядко са запознати с текущо законодателство.

Фигура 1.1. Осведоменост за закона от 2024 г., ограничаващ обсъждането на ЛГБТИ+ теми в училище (n = 911)

Дял от всички отговорили на въпроса, %. Въпросът е зададен за първи път през 2026 г.

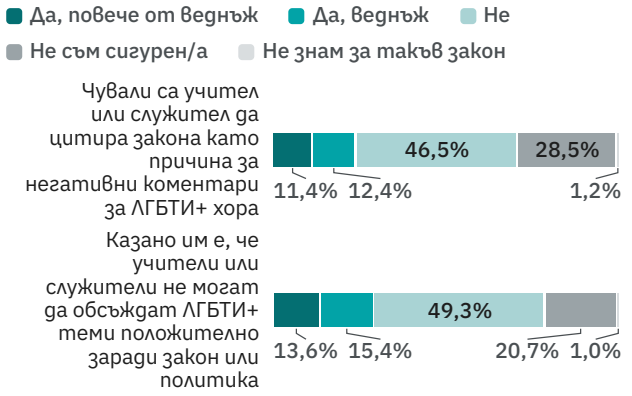
> *Не съм отворена спрямо сексуалната си ориентация, защото тази тема никога не е била засягана в училище, преди и след закона. "Пропаганда" никога не е имало.“*
>
> УЧЕНИЧКА, 12 КЛАС, ГОЛЯМ ГРАД

2 Закон и поведение на персонала и съучениците

КЛЮЧОВИ РЕЗУЛТАТИ

- Почти четвърт (23,8%) от осведомените са чули учител или служител да цитира закона като причина за негативни коментари за ЛГБТИ+ хора.
- Почти една трета (29,0%) съобщават, че учител или служител е казал, че не може да обсъжда ЛГБТИ+ теми положително заради закон или официална политика (повече от веднъж: 13,6%).
- Повече от половината (52,1%; 46,6% от всички отговорили на въпроса) са чули ученици да използват закона като причина за негативни коментари, като често: 14,7%. Съучениците се позовават на закона по-често от персонала.
- Можем да свържем тези отговори с повишение в честотата, с която учениците чуват обидни коментари в училище (вж. Тенденция 1, Фигура 2.3). Това показва, че законът допринася за цялостно негативна атмосфера в училище.

Фигура 1.2. Чували ли са учител или служител да цитира закона като причина за негативни коментари за ЛГБТИ+ хора и Казвали ли са учители или служители, че не могат да обсъждат ЛГБТИ+ теми положително заради закон или официална политика (n = 720)

Дял от осведомените за закона, отговорили на въпроса, %. Въпросът е зададен за първи път през 2026 г.

Фигура 1.3. Чували ли са ученици да използват закона като причина за негативни коментари за ЛГБТИ+ хора (n = 720)

Дял от осведомените за закона, отговорили на въпроса, %. Въпросът е зададен за първи път през 2026 г.

> *Мога да кажа, че учители, които си бяха хомофобски настроени преди закона все още говорят негативно за ЛГБТИ общността в часовете. Някои учители, който имат до някъде положително отношение към ЛГБТИ общността вече не говорят за ЛГБТИ теми, само един учител тази година заяви пред класа, че подкрепя ЛГБТИ обществото.“*
>
> УЧЕНИК, 12 КЛАС, МАЛЪК ГРАД

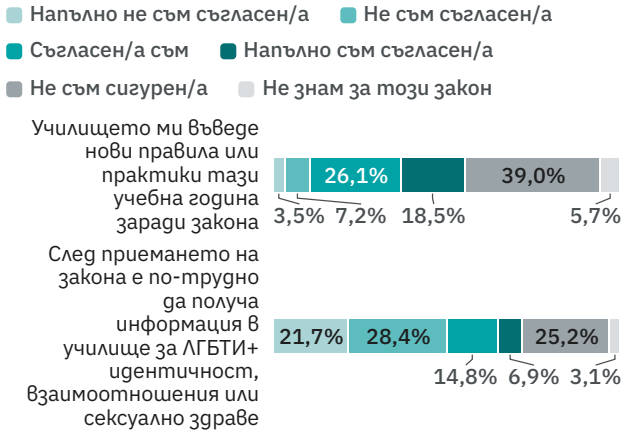
> *„След приемането на закона през 2024 година, хетеросексуалните хора, особено в училищата, станаха по-уверени в себе си и хомофобията се разпространи още повече отколкото беше преди. Тениски със задраскано знаме на ЛГБТИ+ общността, стикери със същите изображения, множество случаи на вербален тормоз над открити хомосексуални хора. Сега хората виждат хомосексуалните като напаст, като нещо, което може да навреди на тяхното "здраво традиционно семейство".“*
>
> УЧЕНИЧКА, 10 КЛАС, МАЛЪК ГРАД

3 Промени в училището и достъп до информация

КЛЮЧОВИ РЕЗУЛТАТИ

- 44,6% от респондентите посочват, че училището им е въвело нови правила или практики заради закона.
- 21,7% са съгласни, че след закона е по-трудно да получат в училището си информация за ЛГБТИ+ идентичност, връзки или сексуално здраве, но 50,1% не смятат така. Тук е важно да се отбележи, че на много места и преди приемането на закона е било почти невъзможно да се получи такава информация в училище. Вероятно негативният ефект се е усетил там, където е имало някакви позитивни практики.
- 17,7% посочват, че поне един вид ресурс е премахнат или ограничен, най-често книги, плакати или материали (13,9%). Не сме попитали дали изобщо е имало налични ресурси преди приемането на закона. От 87-те свободни отговора на този въпрос 79 казват, че в училището им никога не е имало какво да бъде премахнато.
- 106 ученици (14,8% от осведомените за закона) познават ЛГБТИ+ ученик, който през последната година е бил наказан, докладван, разкрит или набелязан от училищния персонал по силата на закона; 43 от тях знаят за повече от един такъв случай.

Фигура 1.4. Промени в училището и достъп до информация след закона (степен на съгласие) (n = 720 / 711)

Дял от осведомените за закона, отговорили на въпроса, %. Въпросът е зададен за първи път през 2026 г.

Фигура 1.5. Ресурси, премахнати или ограничени в училището заради закон или официална политика (n = 713)

Дял от осведомените за закона, отговорили на въпроса, %. Въпросът е зададен за първи път през 2026 г. Възможен е повече от един отговор. Поне един от четирите посочени ресурса е премахнат или ограничен: 17,7%.

> *Ние никога не сме имали каквато и да е била подкрепяща система за ЛГБТИ+ ученици, така че не е имало какво да премахнат, като никога дори не са се опитали да има (като клуб или сесии с психолог по тази тема)“*
>
> УЧЕНИЧКА, 10 КЛАС, ГОЛЯМ ГРАД

> *Не е имало, че да ги махнат, но затвориха най-лгбти+ клуба, който имахме.“*
>
> УЧЕНИК, СТОЛИЦА

> *Секцията която я имаше в учебника по биология за ЛГБТ обществото вече я няма“*
>
> 12 КЛАС, СТОЛИЦА

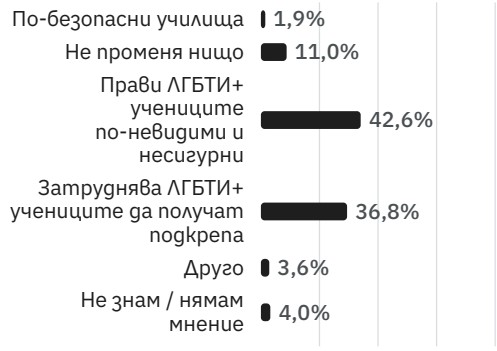
4 Усетени ефекти на закона

КЛЮЧОВИ РЕЗУЛТАТИ

- 79,4% смятат, че законът кара ЛГБТИ+ учениците да се чувстват по-невидими и несигурни (42,6%) или затруднява получаването на подкрепа (36,8%).
- Почти половината (46,4%) оценяват, че положението на ЛГБТИ+ учениците в училището им се е влошило след въвеждането на закона (значително: 23,2%). Същевременно почти толкова (43,1%) са на мнение, че положението им е останало общо-взето същото. Отворените отговори уточняват какво означава „същото“: за повечето ученици, които не виждат промяна, положението преди закона вече е било лошо, а темата никога не е била обсъждана в училище.

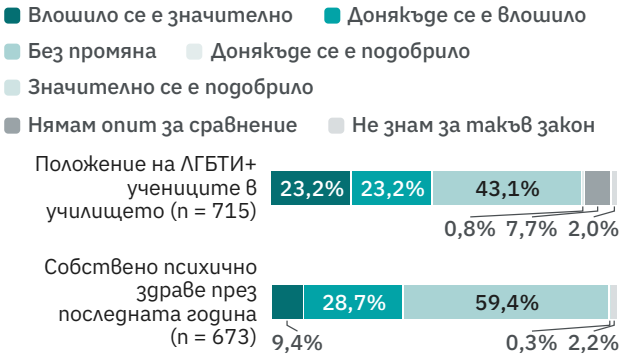
От свободните отговори към въпроса за ефекта на закона (36 на брой) само **един** изразява подкрепа за ограничаването на темата („не съм съгласен да се говори за това“). Още **двама** смятат, че темата не е подходяща за училищна среда, без да подкрепят самия закон. Включваме и тези мнения, защото докладът дава гласност на всички гледни точки, изразени в проучването.

Фигура 1.6. Основен ефект на закона върху ЛГБТИ+ учениците според респондентите (n = 718)

Дял от осведомените за закона, отговорили на въпроса, %. Въпросът е зададен за първи път през 2026 г.

Фигура 1.7. Промяна в положението на ЛГБТИ+ учениците в училището след въвеждането на закона (n = 715)

Дял от осведомените за закона, отговорили на въпроса, %. Въпросът е зададен за първи път през 2026 г. n = 715 (положение на ЛГБТИ+ учениците) и 673 (собствено психично здраве). Нулевите стойности не са изписани.

> *„След въвеждането на закона нямаше особена промяна, но чисто за себе си, аз се почувствах сякаш вече нямах пространството да търся информация и да не съм нащрек когато например някой учител преминава покрай мен и приятелката ми.“*
>
> УЧЕНИЧКА, 12 КЛАС, СТОЛИЦА

5 Влияние върху представянето и участието в час

КЛЮЧОВИ РЕЗУЛТАТИ

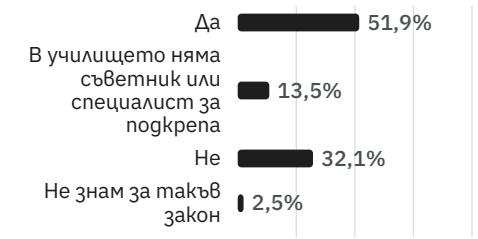
- Над една десета (11,6%) споделят, че законът е довел до влошаване на представянето им в училище, а за 3,1% влошаването е значително; 86,3% не отчитат промяна.
- Близо половината (47,6%) са по-малко склонни да повдигат ЛГБТИ+ теми в час (много по-малко: 33,1%), а 8,5% са по-склонни.
- 35,7% се чувстват по-некомфортно в час като цяло, а 60,9% не отчитат промяна.

Фигура 1.8. Готовност да се повдигат ЛГБТИ+ теми в час след закона (n = 698)

Дял от осведомените за закона, отговорили на въпроса, %. Въпросът е зададен за първи път през 2026 г.

Фигура 1.9. Избягвали ли са да потърсят подкрепа в училище заради притеснения от закона или от училищните политики (n = 667)

Дял от осведомените за закона, отговорили на въпроса, %. Въпросът е зададен за първи път през 2026 г.

След закона. През последната година повече от половината (51,9%) от осведомените за закона са избягвали да потърсят подкрепа от училищен психолог, учител или друг специалист във връзка с ЛГБТИ+ идентичността си заради притеснения от закона или от училищните политики (Фигура 1.9). Това е най-прекият отговор на въпроса защо подкрепата в училище, която и без това е оскъдна, достига до още по-малко ученици: ресурсът може да съществува, но учениците не смеят да го използват.

6 Психично здраве и търсене на помощ

КЛЮЧОВИ РЕЗУЛТАТИ

- След приемането на закона учениците най-често са по-ядосани (63,1% „много“ или „в много голяма степен“), по-загрижени за бъдещето си в България (61,4%) и по-уплашени да потърсят помощ в училище (54,5%). По-рядко посочват, че изпитват повече срам (31,4%) и изолация (28,1%).
- 38,1% оценяват, че законът е влошил психичното им здраве през последната година (значително: 9,4%), а 59,4% не отчитат ефект.
- Повече от половината (51,9%) са избягвали да потърсят подкрепа в училище заради притеснения от закона или от училищните политики; 13,5% казват, че в училището няма съветник или специалист.

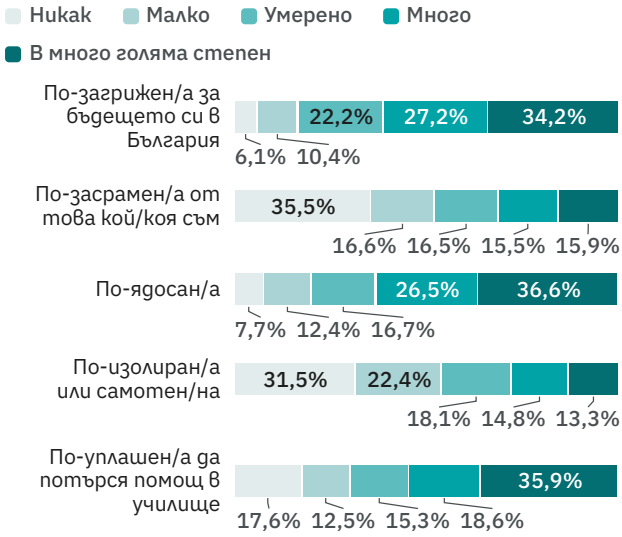
Данните показват две неща. Първо, след приемането на промените в ЗПУО положението на ЛГБТИ+ учениците се е влошило по показателите, които се измерват по един и същ начин от 2018 г. насам. Делът на учениците, които не се чувстват в безопасност в училище поради поне една причина, е най-високият от трите издания на проучването (82,0%). Делът на тормозените физически заради сексуалната ориентация се е увеличил от 19,2% през 2024 г.

ГЛАСОВЕ

> *„В нашето училище доста строго се пази толерантността и уважението без значение какъв си.“*
>
> УЧЕНИЧКА, 9 КЛАС, МАЛЪК ГРАД

> *„Принципът е: стига да не изтъкваш прекалено много, че си гей, никой няма да те закача.“*
>
> УЧЕНИЧКА, 12 КЛАС, СТОЛИЦА

Фигура 1.10. Промени за респондентите след закона (n = 676)

Дял от осведомените за закона, отговорили на въпроса, %. Въпросът е зададен за първи път през 2026 г.

на 25,5% и се е върнал на нивото от 2018 г. Делът на учениците, които са разкрити пред всички свои съученици, е спаднал почти наполовина, от 12,3% на 6,8%. Второ, учениците не описват само общо усещане за промяна. Те разказват за конкретни действия на учители и съученици, които се позовават на закона. Държавата не събира данни по тази тема, затова настоящото проучване е единственият систематичен източник на информация, с който институциите разполагат.

Данните и трите правни стандарта

Част от въпросите в проучването бяха зададени само на учениците, които знаят за промените в ЗПУО от 2024 г. (около 700 души, в зависимост от въпроса). Резултатите показват как законът действа на практика спрямо три основни правни стандарта.

- **Правна сигурност** (ОССЕ/БДИПЧ, 2025; чл. 4, ал. 1 от Конституцията). Норма без санкция и без определени понятия се прилага от персонала като забрана да се подкрепя ученик: 29,0% от осведомените ученици (*n* = 720) са чули учител или служител да казва, че заради закона не може да говори положително по ЛГБТИ+ теми, а 23,8% (*n* = 720) са чули закона като основание за негативен коментар.
- **Право на информация и най-добрият интерес на детето** (Macatė срещу Литва, 2023; чл. 3, 13 и 17 от Конвенцията на ООН за правата на детето). 51,9% от осведомените (*n* = 667) са избягвали да потърсят подкрепа в училище заради притеснения от закона или от училищните политики; 17,7% (*n* = 713) съобщават за премахнат или ограничен ресурс; 47,6% (*n* = 698) са по-малко склонни да повдигат ЛГБТИ+ теми в час.
- **Стигматизиране** (C-769/22, 2026; чл. 21 от Хартата на основните права на ЕС; чл. 14 от Европейската конвенция за правата на човека). 46,6% от всички отговорили (*n* = 1071) са чули съученици да използват закона като основание за негативни коментари, а 79,4% от осведомените (*n* = 718) смятат, че основният му ефект е ЛГБТИ+ учениците да се чувстват по-невидими и несигурни или да получават по-трудно подкрепа.

ЗА ЦИТИРАНЕ

Според третото национално проучване на фондация „Сингъл Степ“ в сътрудничество със Сдружение „ЛГБТИ Действие“ (1071 ЛГБТИ+ ученици, учебна 2025/2026 г.), сред учениците, които знаят за измененията в чл. 11, ал. 2, т. 3 от ЗПУО (в скоби: дял от всички отговорили на въпроса):

- 29,0% (*n* = 720) са чули учител или служител да заявява, че заради закона не може да обсъжда ЛГБТИ+ теми положително (24,4%, *n* = 911);
- 23,8% (*n* = 720) са чули закона като основание за негативни коментари от персонала (20,8%, *n* = 911);
- 52,1% (*n* = 720) са чули съученици да го използват по същия начин (46,6%, *n* = 1071);
- 14,8% (*n* = 717) познават ученик, наказан, докладван или разкрит от персонала по силата на закона (14,1%, *n* = 907);
- 51,9% (*n* = 667) са избягвали да потърсят подкрепа в училище заради притеснения от закона или от училищните политики (47,7%, *n* = 847);
- 46,4% (*n* = 715) оценяват, че положението на ЛГБТИ+ учениците в училището им се е влошило след влизането му в сила (41,2%, *n* = 905).

Цитирай този източник като: Фондация „Сингъл Степ“ в сътрудничество със Сдружение „ЛГБТИ Действие“ (2026). Нагласи към ЛГБТИ+ учениците в българските училища: тенденции 2018, 2024, 2026 и ефектът на измененията в ЗПУО. София, стр. 15 до 22.

ГЛАСОВЕ

> *Миналата година целия ми клас беше направил план за уволнение на госпожата ни [...]. Питаха я дали подкрепя Лгбт, тя отговори че подкрепя хетеросексуалните понеже нейните деца са били хетеросексуални но пък би ги подкрепяла ако са били и хомосексуални. След това, класът ми отиде при класната и съобщи, че госпожата е била говорила за гейовете [...] Госпожата просто беше строга и не я харесваха, но пък подобно е могло да се случи на реален учител който е гей, транс, т.н. Този закон е опасен.“*
>
> УЧЕНИЧКА, МАЛЪК ГРАД

> *Психоложката е била казала на нашите "Ама нали знаете че сега с този закон [...] ние не можем да говорим за толерантност".“*
>
> УЧЕНИК, ГОЛЯМ ГРАД

> *Законът направи темата за ЛГБТИ+ още по-табу и обезкуражи желанието ми да споделя тези истини за себе си с повечето ми приятели, макар и по принцип училището ми да е против дискриминацията. Ресурсите и ясните правила, защитаващи ЛГБТИ+ учениците, изчезнаха и не беше ясно каква позиция би заела администрацията, ако се случеше сериозно прегрешение към някого от учениците.“*
>
> 12 КЛАС, СТОЛИЦА

> *Едно момче лепеше стикери „За запазване на традиционното християнско семейство“, които се опитвах да отлепям. [...] Мисля, че трябва да има специални часове (по биология, например), където се обяснява (не пропагандира, както много обичат да казват противниците) и да се дискутира темата с професионалисти“*
>
> УЧЕНИК, 10 КЛАС, СТОЛИЦА

Тенденция 1: Тормоз и безопасност

2

Тъй като сексуалната ориентация и половата идентичност са сред най-честите основания за тормоз в училище, една от основните причини за проучването на преживяванията на ЛГБТИ+ учениците в България е да се установи в каква степен те се чувстват в безопасност и доколко са изложени на различни форми на тормоз. Тъй като проучването се провежда за трети път, то показва не само какво е настоящото положение, но и как се променят тенденциите с времето.

1 УСЕЩАНЕ ЗА БЕЗОПАСНОСТ В УЧИЛИЩЕ 2 УПОТРЕБА НА ОБИДЕН ЕЗИК 3 РАЗКРИВАНЕ В УЧИЛИЩЕ
4 СЛУЧАИ НА ТОРМОЗ И НАПАДЕНИЕ В УЧИЛИЩЕ 5 СИГНАЛИЗИРАНЕ ЗА ТОРМОЗ И НАПАДЕНИЕ

1 Усещане за безопасност в училище

ЛГБТИ+ младежите може да възприемат училището си като враждебно и опасно място по различни причини. Попитахме ги дали са се чувствали заплашени в училище през последната година поради различни техни характеристики, включително: сексуална ориентация, пол, изразяване на пола (т.е. колко традиционно „мъжествен“ или „женствен“ е техният външен вид или поведение), както и тегло, академични резултати, етническа принадлежност и др. Както е показано на Фигура 2.1, участниците в изследването най-често не се чувстват в безопасност в училище поради сексуалната си ориентация, пола си и начина, по който го изразяват. От данните също става ясно, че по-малък дял от респондентите са се чувствали в безопасност в училище през 2026 г. спрямо 2024 г.

- Над четирима от петима (82,0%) посочват, че не се чувстват в безопасност в училище поне по една причина: значим ръст спрямо 2024 г. (74,0%) и 2018 г. (77,7%).
- Най-често посочените причини и в трите вълни са сексуалната ориентация и начинът на изразяване на пола: сред учениците, които не се чувстват в безопасност поне по една причина, ги посочват съответно 73,3% и 49,9% (от всички отговорили: 60,2% и 41,0%).
- Делът на онези, които не избягват нито едно място в училище, е спаднал до 35,5% (45,6% през 2024 г.).

По отношение на тормоза и безопасността в училище тенденциите са ясни и тревожни. Между 2018 и 2026 г. делът на участниците, които не се чувстват в безопасност в училище поради поне една от посочените във въпросника причини, се е увеличил статистически значимо. Значимо увеличение има и при следните конкретните причини:

- сексуалната ориентация;
- начинът на изразяване на пола;
- половата идентичност;
- религията;
- други причини.

Макар половата идентичност да е в по-малка степен рисков фактор, отколкото през 2024 г. (вероятно поради по-малкият дял респонденти с различна полова идентичност), увеличение се отчита спрямо 2018 г. Възможна хипотеза за нарастването на чувството за несигурност заради религията е то да има връзка с обществения дебат за въвеждане на задължителен предмет „Добродетели и религии“, който би разделил учениците по религиозен принцип.

Две от причините показват обратната тенденция: все по-малко участници не се чувстват в безопасност в училище заради икономическото положение на семейството си или заради етническата си принадлежност.

Фигура 2.1. Не се чувстват в безопасност в училище заради... (n = 678 / 653 / 873)

Дял от учениците, които не се чувстват в безопасност поне по една причина (n = 678 / 653 / 873); 82,0% от всички отговорили (n = 1064) посочват поне една причина. Възможен е повече от един отговор. * значима разлика спрямо 2024 г.; † спрямо 2018 г.

Усещането за липса на безопасност може директно да влияе на поведението на учениците в училище. Почти две трети от участниците в проучването (64,5%) избягват поне едно пространство в или около училището си, тъй като се чувстват заплашени или несигурни там, спрямо 54,4% през 2024 г. Най-често това са тоалетните (33,3%) и съблекалните (30,3%). Това са места, където учениците са в затворени и тесни пространства с други ученици без наличието на училищен персонал или камери. 24,2% от респондентите не се чувстват защитени в часовете по физическо възпитание, въпреки присъствието на учител.

Статистически значимо е нараснал и делът на учениците, които избягват поне едно място в училище. Това важи най-вече за тоалетните и училищните автобуси, за столовата (спрямо 2024 г.) и за „други пространства“ (спрямо 2018 г.). При останалите места делът също е по-висок, но разликите не са статистически значими.

Фигура 2.2. Избягват места в или около училището заради предполагаема заплаха (n = 853 / 868 / 1057)

Дял от отговорилите на въпроса, %. Възможен е повече от един отговор; показани са най-често посочваните места, пълният списък е във Фигура Б.1. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г.

2 Употреба на обиден език

Анти-ЛГБТИ+ коментари в училище

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

- Негативните коментари и обидният език стават все по-разпространени и допринасят за враждебна учебна среда.
- Според 54,2% от участниците повечето ученици правят хомофобски подмятания (48,3% през 2024 г.; 40,0% през 2018 г.). Това представлява значим ръст спрямо двете предишни издания на проучването.
- Над две трети (68,0%) са чували хомофобски подмятания от учители или персонал поне веднъж: колкото са били през 2024 г. (68,0%) и значимо повече от 2018 г. (57,4%).

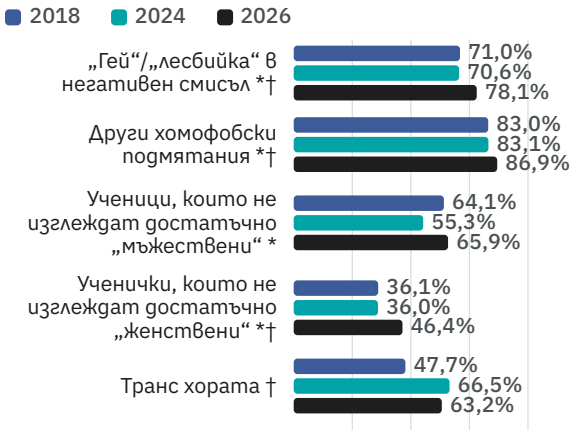
Чувството на заплашеност се увеличава на фона на ръста на негативните коментари, които ЛГБТИ+ учениците чуват за себе си и за начина, по който изглеждат. Наблюдава се

> *„Понеже живея в малък град, имам страх да изляза в центъра на града, защото има 70% шанс да бъда обидена от някой“*
>
> УЧЕНИЧКА, 7 КЛАС

> *Всеки ден като тръгвам на училище тръгвам с нежелание и винаги се сещам какво ще има в училище едно и също нещо бой разправии и обиди“*
>
> УЧЕНИК, МАЛЪК ГРАД

статистически значимо нарастване на дела на респондентите, които много често чуват думата „гей“ или „лесбийка“ в негативен смисъл (51,2% спрямо 46,2 % през 2024 г. и 39,2 % през 2018 г.), други хомофобски подмятания (65,1%, значимо увеличение спрямо 2018 г.), коментари за ученици, които не изглеждат достатъчно мъжествени (38,1%, увеличение с 11,7 пункта спрямо 2024 г.) или женствени (23,6%, увеличение с близо 8 пункта спрямо 2018 г.), както и за транс хората (тук ръстът е спрямо 2018 г., а спрямо 2024 г. се наблюдава лек спад).

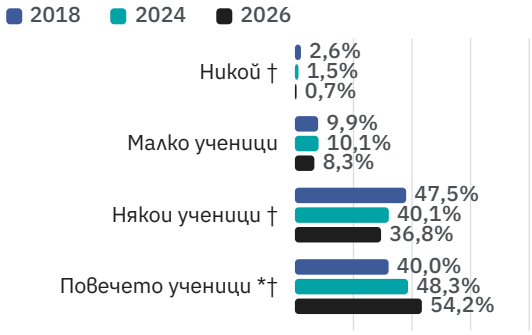
Фигура 2.3. Чуват често или много често анти-ЛГБТИ+ коментари, по вид (n = 880 / 996 / 1071)

Дял от отговорилите на всеки въпрос, %: n = 880 / 996 / 1071 („гей“/„лесбийка“), 880 / 995 / 1070 (други подмятания), 879 / 938 / 1067 („мъжествени“), 877 / 938 / 1067 („женствени“), 879 / 937 / 1065 (транс хората). * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г. Пълните скали са във Фигури Б.2 до Б.6.

Все повече участници смятат, че хомофобските подмятания в училище са широко разпространени. Делът на учениците, които казват, че повечето им съученици правят такива подмятания, е нараснал статистически значимо, а делът на онези, които казват, че го правят само някои, е намалял. През 2026 г. повече от половината участници (54,2%) смятат, че хомофобски подмятания правят повечето ученици.

Фигура 2.4. Колко ученици правят хомофобски подмятания

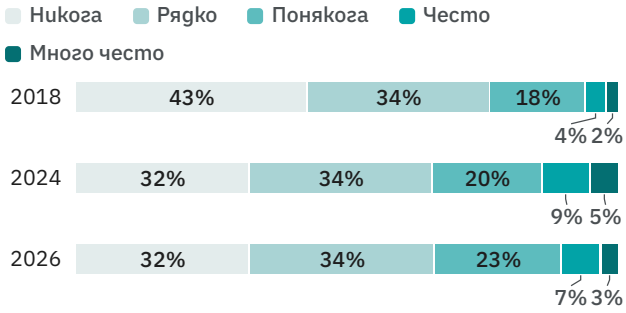
Дял от отговорилите на въпроса, %. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г.

Същото се наблюдава и при коментарите за начина, по който учениците изразяват пола си: 47,2% от участниците смятат, че повечето им съученици правят такива коментари.

При учителите и другия училищен персонал картината е различна. През 2024 г. делът на учениците, според които персоналът никога не прави анти-ЛГБТИ+ коментари, спада с 10 пункта, а през 2026 г. остава на същото ниво. Между 2024 и 2026 г. се променя честотата: повече участници казват, че членове на персонала правят такива коментари понякога, а по-малко: че ги правят често или много често.

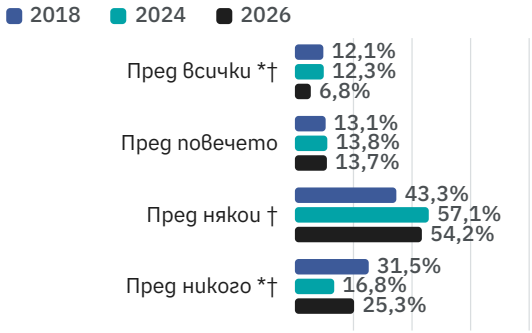
> *В училище винаги чувам някой да нарича друг "гей" или "лесбийка" в негативен начин. Няколко пъти са ме питали дали съм лесбийка и винаги трябва да кажа не, но усещам колко ми трепери гласа и как изчаквам малко преди да отговоря, и как сърцето ми започва да тупти по-бързо. Когато чуя съученик да говори лошо за лгбт винаги искам да питам защо мисли така, но просто замълчавам от страх.“*
>
> УЧЕНИЧКА, 7 КЛАС, СТОЛИЦА

Фигура 2.5. Честота на чуване на хомофобски подмятания от персонала (n = 880 / 995 / 1071)

Дял от отговорилите на въпроса, %. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г.

Фигура 2.6. Разкрити пред съучениците (n = 868 / 1030 / 1071)

Дял от отговорилите на въпроса, %. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г.

3 Разкриване в училище

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

- Пред всички съученици са разкрити само 6,8% (12,3% през 2024 г.; 12,1% през 2018 г.): значим спад; 25,3% не са разкрити пред никого (16,8% през 2024 г.).
- Пред учителите и персонала: 79,6% не са разкрити пред никого, а пред всички или повечето: едва 5,2% (8,7% през 2024 г.; 10,3% през 2018 г.; значим спад).
- Сред респондентите с полова идентичност, различна от „мъж“ или „жена“, 36,5% не са разкрити пред никой съученик (26,4% през 2024 г.; значим ръст), а пред никой учител: 86,4% (80,2% през 2024 г.).

Негативният климат спрямо ЛГБТИ+ хората неизбежно оказва влияние върху готовността на респондентите да бъдат разкрити за сексуалната си ориентация и половата си идентичност в училище. В сравнение с 2018 г. и 2024 г. близо двойно е намалял делът на отговорилите, че са разкрити пред всички съученици. През 2024 г. този отговор са посочили 12,3%, докато през 2026 г.: едва 6,8%. Същевременно, посочилите, че не са разкрити пред никого, са една четвърт от респондентите (25,3%), докато през 2024 г. са били 16,8%. През 2018 г. неразкритите пред никого са били най-много: 31,5%.

Както може да се очаква, учениците се доверяват на учителите и персонала по-рядко, отколкото на съучениците си. И в трите издания на проучването повече от три четвърти от участниците не са разкрити пред нито един служител в училището (79,6% през 2026 г.).

Делът на тези, които са разкрити пред всички или повечето служители, е намалял почти наполовина: от 10,3% през 2018 г. на 5,2% през 2026 г. Промяната е статистически значима.

4 Случаи на тормоз и нападение в училище

Сред най-тревожните резултати от проучванията ни през 2018 и 2024 г. беше честотата на тормоза, с който ЛГБТИ+ учениците се сблъскват. Приемането на промените в ЗПУО засили тревогата на ЛГБТИ+ учениците, че тези случаи може дори повече да се увеличат. Преките опит с тормоз и нападение може да има много сериозни последствия върху различни сфери от живота им. Попитахме участниците колко често са преживявали различни видове тормоз през учебната 2025/2026 г. заради своята сексуална ориентация, пол или изразяване на пола (напр. не се държи стереотипно „мъжествено“ или „женствено“).

> *the only time i decided to be more open with my identity and wear a pride flag pin on my backpack i have been called a faggot. i never wore that pin again.“*
>
> МАЛЪК ГРАД (НА АНГЛИЙСКИ)
>
> *Превод: „Единственият път, когато реших да бъда по-открит(а) за идентичността си и сложих значка с прайд знаме на раницата си, ме нарекоха „педал“. Никога повече не сложих тази значка.“*

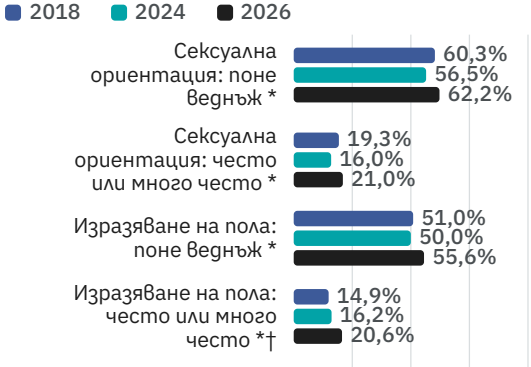
> *Не бих казал, че той [законът] прави нещо особено, но пък безпокои всички нас за бъдещето на страната ни.“*
>
> УЧЕНИК, 8 КЛАС, СТОЛИЦА

Вербален тормоз

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

- Вербален тормоз заради сексуалната ориентация поне веднъж през годината (от „рядко“ до „много често“) са преживели 62,2% (56,5% през 2024 г.), а често или много често: 21,0% (16,0%). И двете разлики спрямо 2024 г. са значими.
- Заради начина на изразяване на пола 55,6% са били тормозени поне веднъж (50,0% през 2024 г.), а често или много често: 20,6% (16,2% през 2024 г.; 14,9% през 2018 г.).
- Значимо повече участници са преживели вербален тормоз заради сексуалната си ориентация (понякога или по-често): 40,3% през 2026 г. при 33,5% през 2024 г. и 35,0% през 2018 г. Същото важи за тормоза заради начина, по който изразяват пола си: 36,0% при 30,0% през 2024 г. и 29,7% през 2018 г.

Фигура 2.7. Честота на вербалния тормоз в училище през изминалата година (n = 864 / 839 / 1031 и 845 / 828 / 1019)

Дял от отговорилите на въпроса, %. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г.

Физически тормоз и физическо нападение

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

- Физически тормоз поне веднъж заради сексуалната ориентация са преживели 25,5% (19,2% през 2024 г.; 26,4% през 2018 г.), а заради изразяването на пола: 23,9% (17,7%; 23,0%). Ръстът спрямо 2024 г. е значим и връща нивата на тези от 2018 г.: подобрението, отчетено през 2024 г., е изгубено след приемането на закона.
- Около едно на всеки двайсет ЛГБТИ+ деца в проучването е подложено на физически тормоз често или много често: 5,1% заради сексуалната си ориентация и 5,9% заради начина, по който изразява пола си. Нивото не е намаляло. **В училищата, които са длъжни да гарантират безопасността на всяко дете, всяка стойност над нула е недопустима.**
- Честотата на физическите нападения (най-тежкият вид тормоз) не се променя статистически значимо през годините. Поне веднъж са били нападани 12,9% заради сексуалната ориентация (10,6% през 2024 г.; 15,2% през 2018 г.), 11,9% заради изразяването на пола (10,0% през 2024 г.; 14,1% през 2018 г.) и 8,0% заради половата идентичност (8,1% през 2024 г.; 10,2% през 2018 г.).

Наличието на случаи на физическо нападение върху ЛГБТИ+ ученици показва, че мерките, които се взимат срещу насилието в училище, не са ефективни или достатъчни. Училищата са длъжни да осигурят поне физическа

> *Подиграваха ми се в час пред всички само защото казах нещо за моя приятелка и учителя ми отвърна "а ти си една от тези ли?" с отвращение на лицето и аз трябваше да кажа "не", за да може да избегна каквото друго щеше да каже за мен.“*
>
> УЧЕНИЧКА, 10 КЛАС, ГОЛЯМ ГРАД

Фигура 2.8. Честота на физическия тормоз в училище през изминалата година (n = 865 / 835 / 1027 за сексуалната ориентация)

Дял от отговорилите на всеки въпрос, %; n = 865 / 835 / 1027, 825 / 825 / 1007, 838 / 821 / 1009 (физически тормоз) и 861 / 834 / 1017, 816 / 825 / 1000, 817 / 821 / 995 (физическо нападение). * значима разлика спрямо 2024 г. Пълните скали са във Фигури Б.9 до Б.14.

безопасност на учениците (вж. „Правна основа“ в раздел „Контекст“). Проблемът с физическите нападения е бил най-силно изразен през 2018 г.; при нападенията разликите между изданията на проучването не са статистически значими, но физическият тормоз след приемането на закона отново е на равнището от 2018 г.

Други видове тормоз и неблагоприятни ситуации

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

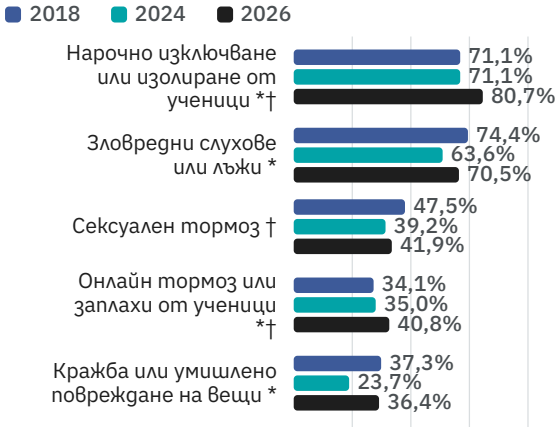
- Най-често срещаният вид тормоз е нарочното изключване или изолиране от ученици: 80,7% са го изпитвали поне веднъж (71,1% през 2024 и 2018 г.) и **40,4% често или много често** (31,9% през 2024 г.; 30,1% през 2018 г.): значим ръст спрямо двете вълни.
- Онлайн тормоз или заплахи поне веднъж са преживели 40,8% (35,0% през 2024 г.; 34,1% през 2018 г.), а кражба или умишлено повреждане на вещи: 36,4% (23,7%): и двата ръста са значими. Зловредни слухове или лъжи са преживели 70,5% (63,6% през 2024 г.; значим ръст). Сексуален тормоз: 41,9%, без значима промяна спрямо 2024 г. (39,2%) и значимо по-малко от 2018 г. (47,5%).
- Тормоз от страна на учител са преживели 169 ученици (16,4%), а 146 от тях описват как: 49,3% са били оценявани различно заради ЛГБТИ+ идентичността си (42,3% през 2024 г.), на 32,2% учители са издали ориентацията или идентичността пред други ученици (20,0%), а 19,9% са били принудени да ходят на психолог (8,5%; единствената значима разлика сред изброените начини, освен „друго“).

> *ами да искам да добавя че има един ученик от моето училище който се държи малко по женствено като момче и имаше случка когато той беше отишъл да си взече нещо от магазинът и на път към училището двама други ученика го подгониха и го ритнаха във гърбът той падна по лице и разсипа всичко което си беше купил и той беше гей и сега се премести във друго училище [...]“*
>
> УЧЕНИК, 11 КЛАС, МАЛЪК ГРАД

> *Съучениците ми са разкрили половата ми идентичност от социалните ми мрежи и ме тормозят и разпитват за това. В началото ме гледаха като животно от зоологическа градина. Мой съученик каза предпочитания ми прякор пред учител и учителя прекара 5 минути от часа да обяснявя как няма такъв ученик в стаята и как аз съм само deadnate-а ми“*
>
> 11 КЛАС, ГОЛЯМ ГРАД

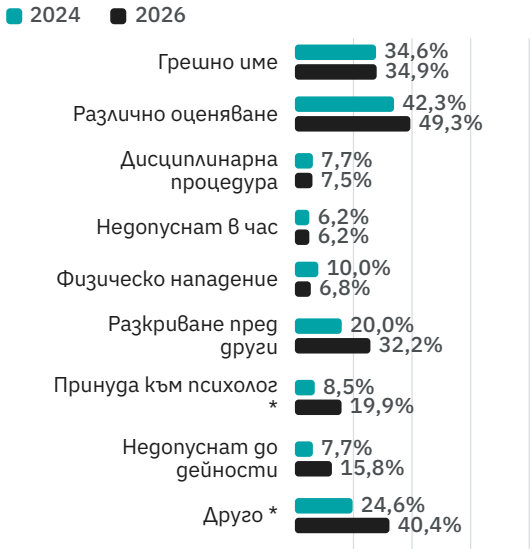
Промените в закона представят ЛГБТИ+ хората като „различни“ и правят тази част от идентичността им основна характеристика, достатъчна за отхвърляне и изолация. Подобна рамка създава почва за неуважение и агресия, а общуването с ЛГБТИ+ ученици може да започне да се възприема като риск. Данните показват, че тормозът идва както от страна на съученици, така и от страна на учители. Сред учениците, преживели тормоз от учител, значимо повече от 2024 г. казват, че са били принудени да ходят на психолог заради своята ориентация или идентичност (19,9%, сравнено с 8,5%). Насочването на ученик към психолог само защото е ЛГБТИ+ третира идентичността му като проблем. Това създава риск от конверсионни практики, т.е. опити ориентацията или идентичността на човек да бъде променена или потисната, които са доказано вредни.

Фигура 2.9. Други видове тормоз през последната година

Дял от отговорилите на въпроса, %. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г.

Фигура 2.10. Начини, по които са били тормозени от учител (само тормозените от учител)

Въпрос: „По кои от следните начини си бил/а тормозен от учител през последната учебна година? Отбележи всички, за които е вярно.“ Съкращения и пълен текст на отговора, посочен от участника: Грешно име: „Нарекоха ме с име, с което аз не се идентифицирам“; Различно оценяване: „Оцениха ме различно, понеже съм ЛГБТИ+“; Дисциплинарна процедура: „Задействаха процедура да бъда дисциплинарно наказан, защото имам романтична връзка с човек от моя пол“; Недопуснат в час: „Не ме допуснаха в час, защото нося дрехи, които съответстват на половата ми идентичност“; Физическо нападение: „Физически ме нападна заради сексуалната ми ориентация или половата ми идентичност“; Разкриване пред други: „Казаха на други ученици за моята сексуална ориентация или полова идентичност“; Принуда към психолог: „Принудиха ме да ходя на психолог, защото съм ЛГБТИ+“; Недопуснат до дейности: „Не ми позволили да участвам в спортна, академична или тържествена дейност заради моята сексуална ориентация или полова идентичност.“; Друго: „Друго“. Възможен е повече от един отговор.Дял от отговорилите на въпроса, %. * значима разлика спрямо 2024 г.

> *Според мен една от практиките срещу лгбт хората в училище е да ни пращат директно при училищвн психолог за да ни "поправят" защото сме "побертетии" и "не знаем какво говорим още"“*
>
> 7 КЛАС, СТОЛИЦА

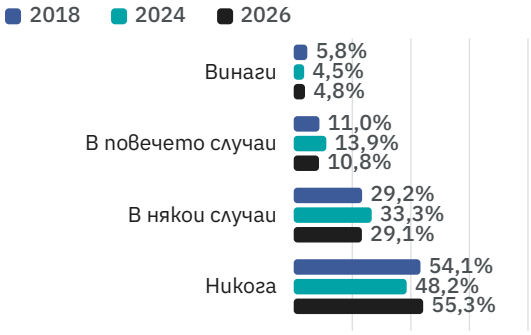
5 Сигнализиране за тормоз и нападение

Сигнализиране на училищния персонал

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

- Сред преживелите тормоз 55,3% никога не са сигнализирали на учител или директор (48,2% през 2024 г.; 54,1% през 2018 г.).
- Сред всички отговорили 36,8% никога не са били тормозени или нападани (49,9% през 2024 г.; значим спад), а 34,9% са преживели тормоз, но никога не са сигнализирали (24,2% през 2024 г.; значим ръст).

Фигура 2.11. Сигнализиране на персонала за тормоз или нападение (от преживелите) (n = 538 / 396 / 628)

Дял от преживелите тормоз или нападение, отговорили на въпроса, %. Без значими разлики между вълните.

Причини да не се сигнализира

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

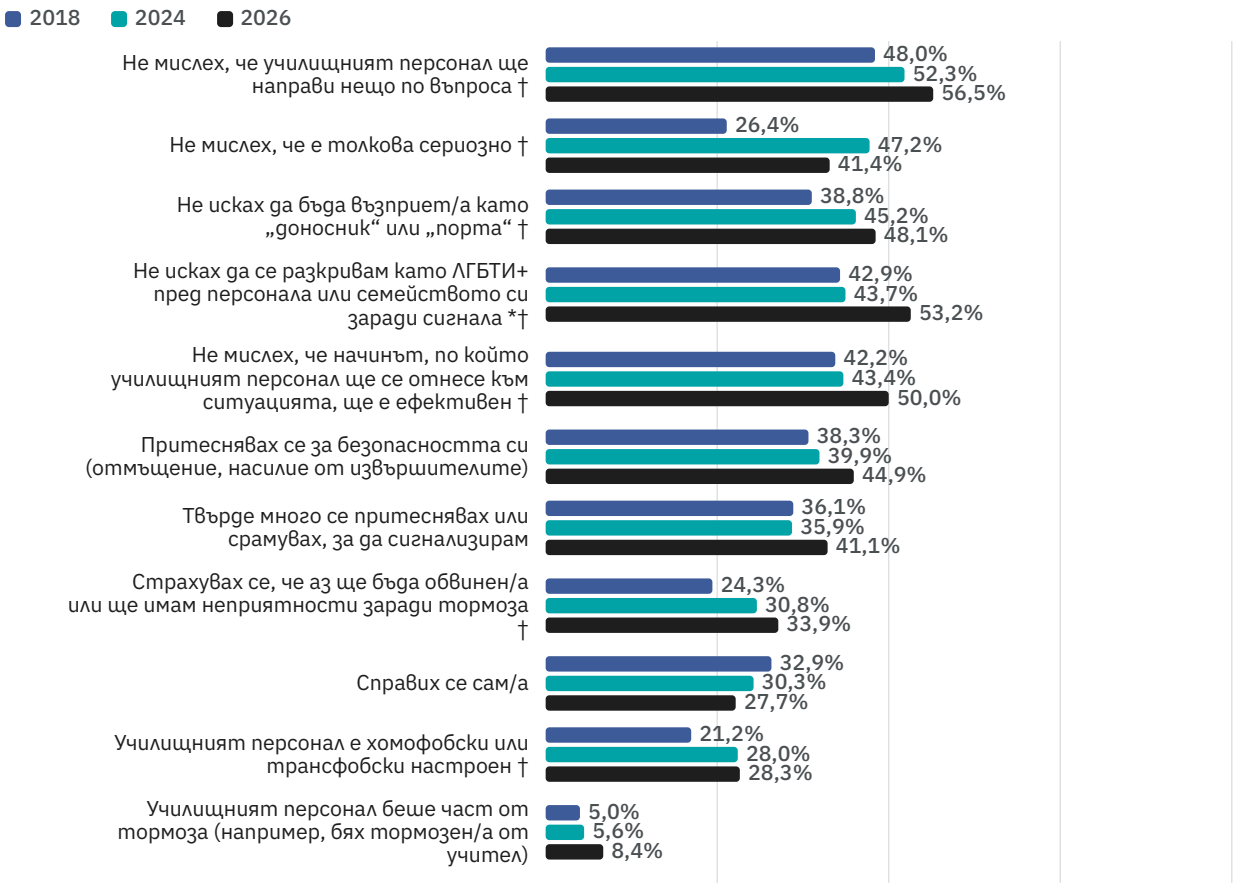
- Сред преживелите тормоз основната причина да не сигнализират е, че не вярват, че персоналът ще направи нещо (56,5%; 48,0% през 2018 г.: значим ръст), следвана от нежеланието да се разкрият като ЛГБТИ+ пред персонала или семейството (53,2%) и съмнението, че реакцията на персонала ще е ефективна (50,0%).
- Нежеланието да се разкрият като ЛГБТИ+ е единствената причина със значим ръст спрямо 2024 г. (53,2% срещу 43,7%).
- 48,1% не са искали да бъдат възприети като „доносници“; 28,3% посочват, че персоналът е хомофобски или трансфобски настроен (21,2% през 2018 г.; значим ръст спрямо тогава), а 8,4%, че персоналът е бил част от тормоза.

Реакция на персонала

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

- Само 20,2% от сигнализиралите смятат реакцията на персонала за ефективна (26,5% през 2024 г.; 25,1% през 2018 г.), а 44,0% я определят като „много неефективна“; разликите между трите издания не са значими.
- Най-честите реакции са съвет да се игнорира случаят (54,9%) и разговор с извършителя (47,3%). Нищо не е направено при 39,0% от сигналите (39,3% през 2024 г.; значимо повече, отколкото през 2018 г.: 28,4%).

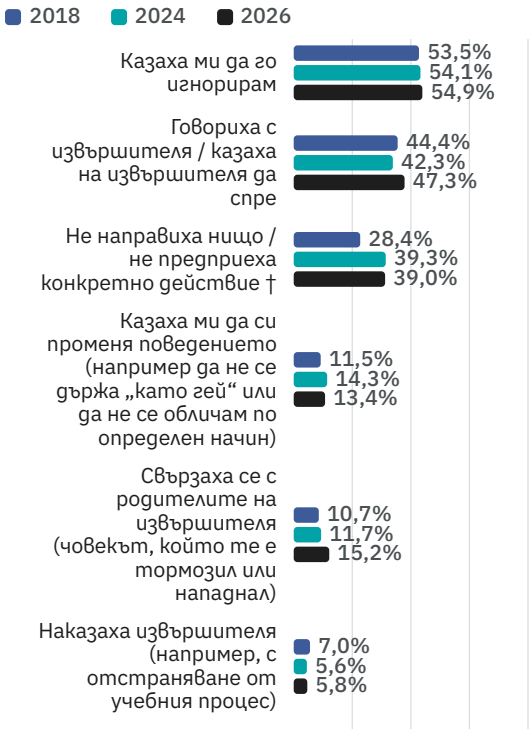
Фигура 2.12. Защо не са сигнализирали за тормоза пред персонала (n = 538 / 396 / 628)

Дял от преживелите тормоз, %. Възможен е повече от един отговор; редът „друг отговор“ е във Фигура Б.15. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г.

> *Практиката която използват е да слагат тормозения и тормозещия в една стая с учителски персонал с идеята че ще се изговорят нещата но поне според мен това е много глупаво защото поне като аз съм бил в тая ситуация първо не се чувствам безопасно, второ че ме е изключително страх че агресора ще ми направи нещо след срещата или ще се държи още по-зле и трето че няма никакъв ефект от цялото нещо [...]“*
>
> УЧЕНИК, СТОЛИЦА

Фигура 2.13. Какво направи персоналът след последния сигнал (само сигнализиралите; n = 243 / 196 / 277)

Дял от отговорилите на въпроса, %. † значима разлика спрямо 2018 г.

Тенденция 2: Ресурси и подкрепа в училище и у дома

3

Тормозът не е единственото, което определя как ЛГБТИ+ учениците преживяват училището. От значение е и дали около тях има хора, които ги приемат и подкрепят: съученици, учители, училищно ръководство, психолог и семейство, както и дали ЛГБТИ+ темите изобщо присъстват в часовете и в училищните правила. В тази глава проследяваме тези ресурси в трите издания на проучването, а в края ѝ показваме как законът се е отразил на готовността на учениците да потърсят помощ в училище.

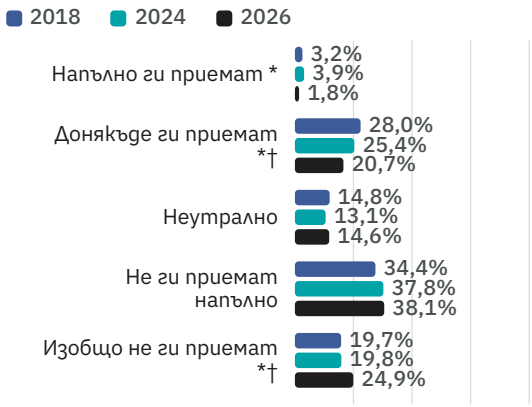
1 ПОДКРЕПА ОТ СЪУЧЕНИЦИТЕ 2 ПОДКРЕПА ОТ УЧИЛИЩНИЯ ПЕРСОНАЛ
3 ПРИОБЩАВАЩИ УЧЕБНИ РЕСУРСИ И УСЕЩАНЕ ЗА КОМФОРТ В ЧАС 4 УЧИЛИЩНА ПОЛИТИКА СРЕЩУ ТОРМОЗА
5 ПСИХОЛОГИЧЕСКА ПОДКРЕПА 6 ПОДКРЕПА ОТ СЕМЕЙСТВОТО

1 Подкрепа от съучениците

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

- Едва 22,5% смятат, че съучениците им приемат ЛГБТИ+ хората (29,3% през 2024 г.; 31,2% през 2018 г.), а 63,0%, че не ги приемат (57,6%; 54,0%); и двете промени са значими спрямо 2024 и 2018 г.
- 24,9% казват, че съучениците им „изобщо не ги приемат“ (19,8% през 2024 г.; 19,7% през 2018 г.).
- 91,1% познават поне един друг ЛГБТИ+ ученик в училището си (95,2% през 2024 г.; 86,5% през 2018 г.); познаващите повече от 10 са 31,8% (45,4% през 2024 г.; 21,6% през 2018 г.).

Фигура 3.1. Усещане за приемането на ЛГБТИ+ хората от страна на останалите ученици (n = 879 / 727 / 948)

Дял от отговорилите на въпроса, %. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г.

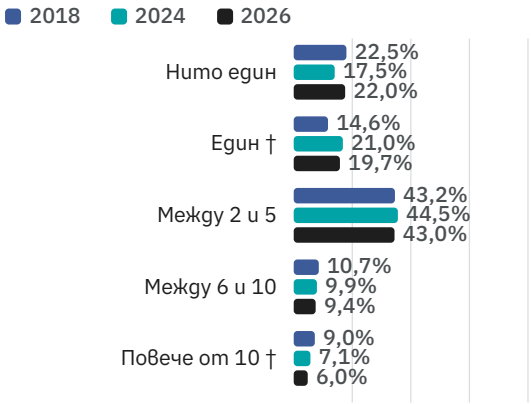
> *При положение, че в момента се намирам в необичайно сплутен и добър клас, в който повечето хора изпитват позитивно/неутрално отношение към ЛГБТИ+ обществото [...] не съм изпитала никаква дискриминация или тормоз по отношение на сексуалната ми ориентация. [...] Вярвам, че всеки клас трябва да бъде възпитаван и учен като моя. [...] преборих доста от тези неща благодарение на класа ми. Винаги има начин, стига да има желание.“*
>
> УЧЕНИЧКА, 10 КЛАС, ГОЛЯМ ГРАД

2 Подкрепа от училищния персонал

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

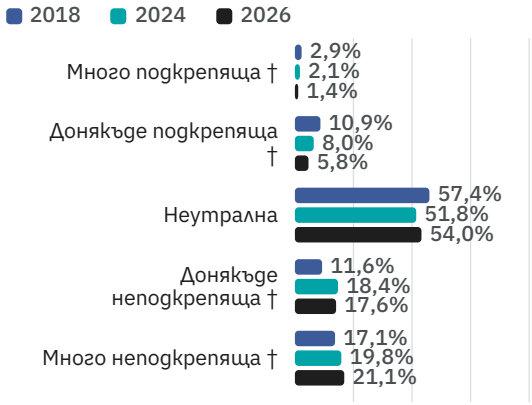
- 78,0% познават поне един подкрепящ учител или служител, без значима промяна (82,5% през 2024 г.; 77,5% през 2018 г.).
- Значимо по-малко ученици познават повече от 10 подкрепящи служители (6,0% срещу 9,0% през 2018 г.).
- Подкрепата от администрацията намалява: 7,2% я оценяват като подкрепяща (13,9% през 2018 г.), а 38,8% като неподкрепяща (28,7% през 2018 г.); разликата е значима спрямо 2018 г., но не и спрямо 2024 г. (10,1% и 38,1%).

Фигура 3.2. Брой учители и служители в училището, които подкрепят ЛГБТИ+ учениците (n = 841 / 708 / 919)

Дял от отговорилите на въпроса, %. † значима разлика спрямо 2018 г.

Фигура 3.3. Подкрепа от училищната администрация към ЛГБТИ+ учениците (n = 850 / 713 / 918)

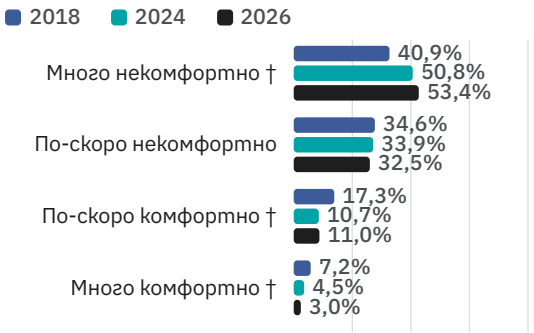
Дял от отговорилите на въпроса, %. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г.

3 Приобщаващи учебни ресурси и усещане за комфорт в час

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

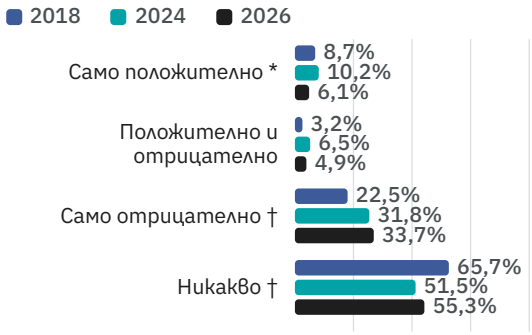
- **Все по-малко ученици се чувстват комфортно да повдигат ЛГБТИ+ теми в час.** Комфортно се чувстват 14,1%, при 24,5% през 2018 г. Делът на тези, които се чувстват „много некомфортно“, е нараснал от 40,9% на 53,4%. И двете промени са значими спрямо 2018 г.
- **Когато в училище се говори за ЛГБТИ+ хората, информацията все по-често е отрицателна.** Само отрицателна информация са получили 33,7% от участниците, при 22,5% през 2018 г. (значим ръст). Положителна информация, самостоятелно или заедно с отрицателна, са получили едва 11,1%, при 16,7% през 2024 г. (значим спад).
- **Повече от половината участници (55,3%) не са получили никаква информация за ЛГБТИ+ теми в училище.** Делът е по-нисък от този през 2018 г. (65,7%), но с оглед на предишната точка това не е подобрение: темата се появява по-често, но предимно в отрицателен контекст.

Фигура 3.4. Чувство за комфорт при повдигане на ЛГБТИ+ теми в часовете (n = 878 / 708 / 889)

Дял от отговорилите на въпроса, %. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г.

Фигура 3.5. Преподавани ЛГБТИ+ теми в училище през последната учебна година: положително и отрицателно (n = 877 / 738 / 950)

Дял от отговорилите на въпроса, %. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г.

4 Училищна политика срещу тормоза

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

- 40,4% посочват, че училището им има официална политика срещу тормоза, насилието и дискриминацията (39,8% през 2024 г.; 31,8% през 2018 г.: значим ръст спрямо 2018 г.), а половината (50,5%) не знаят дали има такава.
- Политиките, които изрично споменават сексуалната ориентация, остават изключение: 0,9% споменават само ориентацията, а 2,1% ориентацията и половата идентичност.

5 Психологическа подкрепа

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

- **39,2% казват, че в училището им има безплатна психологическа подкрепа, но не я ползват, защото не се чувстват комфортно** (19,8% през 2024 г.); 21,7% не я ползват, защото нямат нужда (12,9%), а само 5,1% я ползват редовно или от време на време (3,7%).
- **30,6% биха искали подкрепа, но не знаят къде да я намерят** (27,1% през 2024 г.); 11,6% получават професионална подкрепа другаде.
- Разликите между 2024 и 2026 г. не са тествани, защото през 2024 г. въпросът е с един възможен отговор, а през 2026 г. с множествен избор.

> *Тази година изучавахме Сафо по литература и госпожата предварително ни предупреди да не споменаваме нищо свързано с лесбийство, че иначе ще трябвало да си учим произведението вкъщи сами.“*
>
> УЧЕНИЧКА, 8 КЛАС, МАЛЪК ГРАД

> *Моето преживяване в училище беше силно повлияно от случайното ми попадане в [извънкласен клуб], воден от [много подкрепящ преподавател], в който инцидентно се бяхме събрали половината куиър хора в училището. Генерално беше доста по-лесно да се чувствам в безопасност и да създавам приятелства в група, в която хетеро хората бяха малцинство. [...] един от "островите", безопасните, подкрепящи места [...] където свободно сме които сме.“*
>
> 12 КЛАС, ГОЛЯМ ГРАД

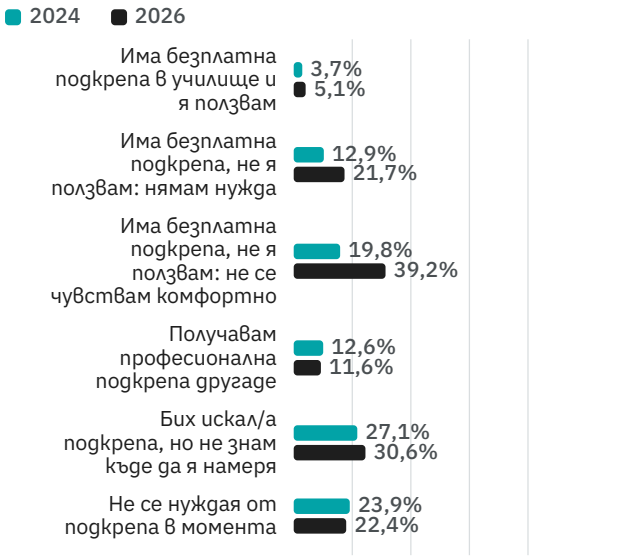
> *В моето училище има [извънкласен клуб], но има вероятност да бъде премахнат, защото “много от хората в клуба са ЛГБТИ+”, според директора.“*
>
> УЧЕНИЧКА, 8 КЛАС, СТОЛИЦА

Една толкова уязвима и изолирана група е оставена с ограничени или недостъпни ресурси. Това е предпоставка за трудности в сферата на психичното здраве, които са видими в Тенденция 3. Пречката обикновено не е липсата на психолог, а липсата на доверие. В такава среда ролята на училищния психолог, на педагогическия съветник и на всеки учител, който показва, че приема учениците такива, каквито са, става решаваща. Затова подготовката на училищния персонал да работи с ЛГБТИ+ ученици без предразсъдъци и при пълна поверителност е сред основните препоръки на този доклад.

> *Доста силно бих искал да отида на психолог ни ако питам родителите ми те ще ме питат защо. Пък и дори и да не ме питат психолога е длъжен да каже всичко на родителите ми което очевидно не искам да става.“*
>
> УЧЕНИК, ГОЛЯМ ГРАД

> *Our staff treated horribly two girls who were dating. Their class teacher called all the other teachers and told them to keep them on a distance of 10 meters from each other, after which they threatened to tell their parents [...] The psychologist also harassed them and kept telling them that it was just a period and they would eventually "find appropriate husbands in the future". [...]“*
>
> 9 КЛАС, МАЛЪК ГРАД (НА АНГЛИЙСКИ)
>
> *Превод: „Персоналът се отнесе ужасно с две момичета, които имаха връзка. Класната им ръководителка се обади на всички останали учители и им каза да ги държат на 10 метра една от друга, след което заплашиха, че ще кажат на родителите им [...] Психоложката също ги тормозеше и им повтаряше, че това е просто период и някой ден „ще си намерят подходящи съпрузи“. [...]“*

Фигура 3.6. Достъп до психологическа подкрепа (n = 682 / 839)

Фигурата не показва знаци за значимост, защото форматът на въпроса е различен (2024 г.: един отговор; 2026 г.: множествен избор).

6 Подкрепа от семейството

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

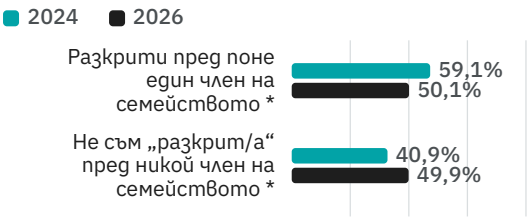
- Половината (49,9%) не са разкрити пред нито един член на семейството (40,9% през 2024 г.; значим ръст), а пред поне един родител са разкрити 31,4% (38,5%; значим спад). Основата е 878 участници през 2026 г. и 697 през 2024 г. (всички, отговорили на въпроса пред кого са разкрити).
- От разкрилите се пред поне един член на семейството, които са отговорили колко подкрепа получават (n = 391 през 2024 г., n = 433 през 2026 г.), 27,9% изобщо не получават подкрепа (24,0% през 2024 г.), 50,1% получават някаква подкрепа (51,9 %) и 21,9% получават доста подкрепа (24,0%). Разликите спрямо 2024 г. не са значими.

Сред учениците, които са споделили за тормоза у дома, 43,6% казват, че никой от семейството не е говорил с училището (43,0% през 2024 г.; 34,7% през 2018 г.), а само 8,6%, че това се случва винаги; разликите между вълните не са значими. Картината в семейството е двустранна. Сред учениците, които са се разкрили, подкрепата не се е променила значимо. В същото време по-малко ученици изобщо се разкриват пред семейството си. Голяма част от ЛГБТИ+ учениците все още не могат да разчитат на семейството като ключов източник на подкрепа и на родителите си като застъпници при тормоз в училище. Влошаването е най-силно и най-последователно по показателите за училищната среда, където учениците сами свързват промяната с промените в ЗПУО (вж. глава 1).

> *Преди време мама разбра, че съм лесбийка [...] Даде за пример, че даже в училище има нов закон, защото това е болест и пропаганда.“*
>
> УЧЕНИЧКА, 12 КЛАС, СТОЛИЦА

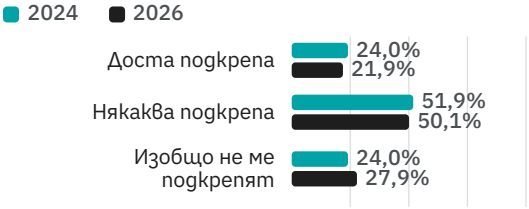
> *Мисля, че повече трябва да се притесняваме за омразата от родителите. Тя се проявява под всякаква форма. Вербален тормоз, домашно насилие, малоуважение, ограничение, изолиране, прикриване на идентичността от обществото заради репотацията на родителите, фалшив прием с думите "Това е просто фаза..."“*
>
> УЧЕНИК, МАЛЪК ГРАД

Фигура 3.7. Разкриване пред членове на семейството (n = 697 / 878)

Дял от отговорилите на въпроса, %. * значима разлика спрямо 2024 г.

Фигура 3.8. Подкрепа от семейството след „разкриването“ (n = 391 / 433)

Дял от отговорилите на въпроса, %.

4 Тенденция 3: Психично здраве

1 ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ И ПРИНАДЛЕЖНОСТ: ОБЩА КАРТИНА 2 ВЕРБАЛНИЯТ ТОРМОЗ КАТО РИСКОВ ФАКТОР
3 ПОСТИЖЕНИЯ И ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПЛАНОВЕ 4 КАКВО ПРЕДПАЗВА: ПОДКРЕПЯЩИТЕ УЧИТЕЛИ И СЛУЖИТЕЛИ

Тази глава съдържа данни за депресивни симптоми и мисли за самоубийство. Ако темата те засяга лично, можеш да потърсиш подкрепа:

- *анонимен онлайн чат на фондация „Сингъл Степ“, всеки ден от 20:00 до 23:00 ч. на singlestep.bg;*
- *Национална телефонна линия за деца 116 111, безплатна и денонощна;*
- *При непосредствена опасност: 112.*

Враждебната среда има цена, която се измерва не само в случаи на тормоз, а и в психичното здраве на учениците. В тази глава показваме как се променят чувството за принадлежност към училището, депресивните симптоми, самооценката и суицидните мисли между 2018 и 2026 г., как ЛГБТИ+ учениците се сравняват с връстниците си от общото население и какви фактори ги предпазват. Резултатите тук са сред най-тревожните в доклада. Скалите са описани в „Методология“.

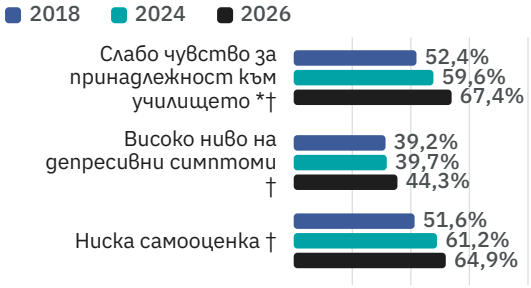
1 Психично здраве и принадлежност: обща картина

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

- **Все повече ЛГБТИ+ ученици не чувстват, че принадлежат към училището си.** Слабо чувство за принадлежност имат 67,4% от участниците, при 59,6% през 2024 г. и 52,4% през 2018 г. Ръстът е значим спрямо двете предишни издания.
- **Депресивните симптоми и ниската самооценка са по-чести, отколкото през 2018 г.** Високо ниво на депресивни симптоми имат 44,3% от участниците (39,2% през 2018 г.), а ниска самооценка 64,9% (51,6% през 2018 г.). И двете разлики са значими спрямо 2018 г.
- **ЛГБТИ+ учениците се чувстват много по-изолирани в училище от връстниците си.** За сравнение използваме международното изследване PISA (2025 г.), в което 15-годишните ученици в България отговарят на същите шест въпроса за отношението си към училището. Сравняваме ги с участниците в нашето проучване на 15 и 16 години. Разликата е между 27 и 38 процентни пункта по всеки въпрос:
- като аутсайдери в училище се чувстват 61,8% от ЛГБТИ+ учениците при 23,9% от всички ученици;
- самотни се чувстват 47,7% спрямо 20,5%;
- пълноценна част от училището се чувстват само 39,0% спрямо 76,3%;
- лесно създават приятелства 48,3% спрямо 82,6%.
- Делът на ЛГБТИ+ учениците, които се чувстват като аутсайдери, е нараснал значимо и спрямо 2024 г. (от 48,7%).
- **Мислите за самоубийство са станали по-чести във всяко следващо издание на проучването.** Сериозно са обмисляли самоубийство през последната година 58,5% от участниците, при 49,4% през 2024 г. и 42,1% през 2018 г. План за извършване на самоубийство са правили 35,9% (при 29,3% и 23,6%). И двата ръста са значими.

- **След закона.** Учениците свързват влошаването с правната среда: 38,1% от осведомените казват, че законът е влошил психичното им здраве през последната година, а 54,5% са по-уплашени да потърсят помощ в училище (Фигури 1.7 и 1.10). Това съвпада с посоката на трите вълни: чувството за принадлежност и суицидните мисли са значимо по-лоши както спрямо 2018 г., така и спрямо 2024 г.

Фигура 4.1. Неблагоприятни психологически показатели (обобщени скали)

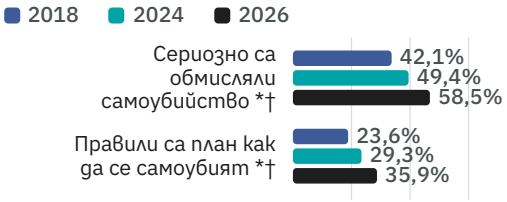
Дял от отговорилите на всички въпроси на скалата, %. Слаба принадлежност и ниска самооценка = среден резултат ≤ 2,5; висока депресия = среден резултат > 2,5. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г.

Фигура 4.2. Чувство за принадлежност към училището: ЛГБТИ+ ученици (15 и 16 г.) и PISA 2025 (дял „съгласни“ и „напълно съгласни“)

Дял от ЛГБТИ+ учениците на 15 и 16 г., отговорили на въпроса, %. * значима разлика спрямо 2024 г. Обобщеният ред е средният дял благоприятни отговори (съгласие с позитивните и несъгласие с негативните твърдения). Извадката на проучването е доброволна, а PISA е случайна, затова PISA служи като ориентир. Стойността за 2024 г. за „лесно създавам приятелства“ е преизчислена: 45,3% (в доклада от 2024 г.: 56,5%). Данни от PISA 2025 (том I, публикуван на 8 септември 2026 г.; Приложение B1, глава 3) ‡ значима разлика между ЛГБТИ+ учениците (2026 г.) и PISA 2025 (z-тест за една пропорция).

Фигура 4.3. Суицидни мисли и план през последните 12 месеца

Дял от отговорилите на въпроса, %. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г. Въпросите за суицидни мисли и план са зададени с еднаква формулировка през 2018, 2024 и 2026 г. (стандартни въпроси от YRBS), с възможност за пропускане; отговорили са 858 ученици. Опитът за самоубийство не се сравнява между вълните. В края на анкетата всеки участник получи списък с ресурси за подкрепа.

> *Понякога се чувствам като че ли никога няма да съм като връстниците си, и това е факт. [...] и съм по-склонна да стоя в тишина и да потъвам в собствените си мисли отколкото да разговарям с класа ми.“*
>
> УЧЕНИЧКА, 11 КЛАС, МАЛЪК ГРАД

> *Заради моята половя индентичност бях изолиран от останалия клас, защото има една група хора, които не харесват ЛГБТИ. Заради това моят успех и моето присъствие спадна до такава степен, че трябваше да съм на изпити. Намразих си живота заради това което съм и как хората реагират на мен.“*
>
> УЧЕНИК, СТОЛИЦА

2 Вербалният тормоз като рисков фактор

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

- **Колкото по-често ученикът е подложен на вербален тормоз, толкова по-лошо е благополучието му, по всички показатели.** Сред учениците, които по-често са тормозени заради сексуалната си ориентация, в сравнение с тези, които са тормозени по-рядко:
- слабо чувство за принадлежност към училището имат 78,9% при 60,0%;
- високо ниво на депресивни симптоми имат 55,9% при 36,8%;
- сериозно са обмисляли самоубийство 66,3% при 53,5%.
- Резултатите при тормоза заради изразяването на пола са почти същите.
- **Тази връзка се наблюдава във всяко издание на проучването.** Разликата между по-често и по-рядко тормозените е значима и през 2018, и през 2024, и през 2026 г. Единственото изключение е самооценката при тормоза заради сексуалната ориентация през 2024 г.
- **Влошаването не се дължи само на тормоза.** Дори сред по-рядко тормозените ученици положението е по-лошо от това през 2018 г.: слабо чувство за принадлежност имат 60,0% (при 43,9% през 2018 г.), а сериозно са обмисляли самоубийство 53,5% (при 38,4%).
- **Тормозът се отразява и на училищните резултати.** По-често тормозените ученици по-рядко имат предимно оценки 5 и 6 (33,3% нямат такива оценки при 23,4% сред по-рядко тормозените). Освен това почти три пъти по-често са пропускали учебен ден, защото не са се чувствали в безопасност (39,6% при 14,8%).

Фигура 4.4. Неблагоприятни показатели за благополучие според нивото на вербален тормоз, 2026 г

Дял от отговорилите на въпроса или скалата и на въпроса за вербален тормоз, %. По-ниски нива = никога или рядко; по-високи = понякога, често или много често. * значима разлика между групите. Високи оценки = предимно 6, 6 и 5 или предимно 5.

3 Постижения и образователни планове

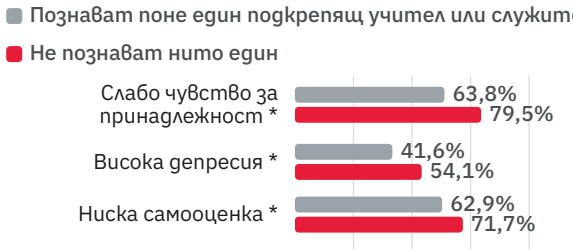
Академичните постижения остават високи, но не толкова, колкото през 2024 г.: високи оценки (предимно 6, 6 и 5 или предимно 5) имат 72,7%: значимо по-малко, отколкото през 2024 г. (79,3%), но повече, отколкото през 2018 г. (65,7%). Образователните планове се променят слабо: 96,3% планират да завършат средно образование (98,6% през 2024 г.; значим спад), като 3,1% не са сигурни (1,3%), а магистърска степен или повече планират 46,0% (53,9% през 2018 г.; значим спад спрямо 2018 г.). Високите оценки са по-рядко срещани при по-тежък вербален тормоз (Фигура 4.4), което показва, че училищният климат е свързан и с учебните резултати.

4 Какво предпазва: подкрепящите учители и служители

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

- **Учениците, които познават поне един подкрепящ учител или служител, са в значимо по-добро състояние.** В сравнение с учениците, които нямат такъв възрастен в училището:
- слабо чувство за принадлежност имат 63,8% при 79,5%;
- високо ниво на депресивни симптоми имат 41,6% при 54,1%;
- ниска самооценка имат 62,9% при 71,7%.
- **Същото се наблюдава и през 2024 г.,** когато разликите бяха дори по-големи. Например високо ниво на депресивни симптоми имаха 37,1% от учениците с подкрепящ възрастен при 54,3% от тези без такъв.
- Около четирима от всеки петима участници (78,0%) познават поне един подкрепящ учител или служител. Делът е близък до този от 2018 г. (77,5%) и малко по-нисък от 2024 г. (82,5%), но разликата не е значима. Повече от всеки пети ученик няма нито един такъв възрастен в училище.

Фигура 4.5. Благополучие според наличието на подкрепящи учители и служители, 2026 г

Дял от отговорилите на въпроса за броя подкрепящи учители и служители и на съответната скала, %. * значима разлика между групите.

> *Беше ме срам и страх да кажа на родителите ми или на училищния педалогически съветник. Сега съм 8ми клас и се чуствам по-добре. Новият ми клас е доста добър и не търпя подигравки, но все още ме е страх да бъда изцяло себе си и се крия за да не преживея същото отново.“*
>
> УЧЕНИЧКА, 8 КЛАС, ГОЛЯМ ГРАД

Тенденция 4: Емиграция

5

Последната тенденция излиза извън училището. От 2018 г. насам питаме учениците дали планират да напуснат България, за да учат или работят в друга държава, и дали сексуалната им ориентация или половата им идентичност имат отношение към това желание. През 2026 г. добавихме и пряк въпрос дали законът ги е направил по-склонни да заминат.

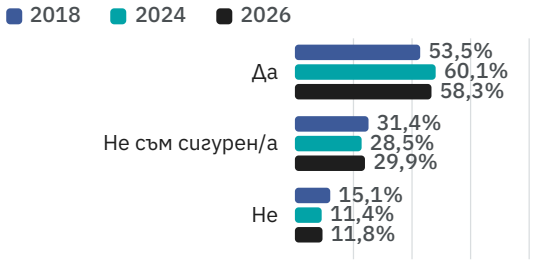
1 ПЛАНОВЕ ЗА НАПУСКАНЕ НА БЪЛГАРИЯ

1 Планове за напускане на България

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ

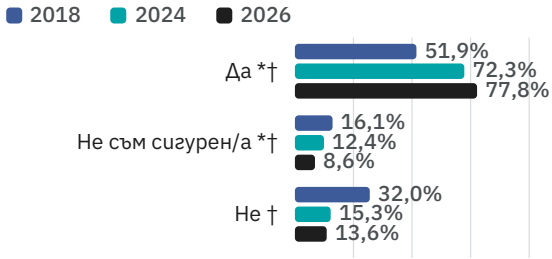
- 58,3% планират да напуснат България, за да работят или да учат в друга държава (60,1% през 2024 г.; 53,5% през 2018 г.), а 29,9% не са сигурни. Общо 88,2% планират или обмислят напускане; разликите между изданията не са значими.
- Сред планиращите или несигурните 77,8% казват, че сексуалната им ориентация или полова идентичност са част от причината (72,3% през 2024 г.; 51,9% през 2018 г.): значим ръст спрямо двете вълни; 13,6% казват, че не е (15,3%; 32,0%).
- По-тежкият вербален тормоз е свързан с по-чести планове за напускане: през 2026 г. 66,3% от по-често тормозените заради сексуалната ориентация планират да напуснат срещу 52,8% от по-рядко тормозените (изразяване на пола: 65,0% срещу 54,4%); разликата между групите е значима.
- 72,2% от осведомените за закона са по-склонни да напуснат България заради него (Фигура 5.3).

Фигура 5.1. Планират ли да напуснат България, за да работят или да учат в друга държава (n = 880 / 710 / 896)

Дял от отговорилите на въпроса, %. Без значими разлики между вълните.

Фигура 5.2. Има ли сексуалната ориентация или половата идентичност отношение към желанието да напуснат България (n = 747 / 629 / 788)

Дял от планиращите или несигурните дали да напуснат България, отговорили на въпроса, %. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г.

След закона. На прекия въпрос дали законът ги е направил по-склонни да напуснат България след завършване, 72,2% от осведомените отговарят с „да“, а 42,0% са „значително по-склонни“ (Фигура 5.3). Емиграционните планове на ЛГБТИ+ учениците са високи и в трите вълни, но делът на онези, които ги свързват със своята ориентация или идентичност, расте от 51,9% през 2018 г.

Фигура 5.3. Влияние на закона върху желанието да напуснат България след завършване (n = 616)

Дял от осведомените за закона, отговорили на въпроса, %. Въпросът е зададен за първи път през 2026 г.

до 77,8% през 2026 г. Законът е дал на тези планове още една причина.

> *Хората и преди този закон бяха много токсично настроени към ЛГБТИ+ хората. Хомофобията е страшно нещо, особенно в България. Често съм мислела, че е време да се местя. Тук няма да бъда приета“*
>
> УЧЕНИЧКА, МАЛЪК ГРАД

> *Единственото нещо, което законът постигна е да покаже, че младежите от тази прослойка нямат бъдеще в България [...]“*
>
> УЧЕНИЧКА, 12 КЛАС, ГОЛЯМ ГРАД

> *Приетият закон позволява мен и хората като мен да бъдем тормозени и да си мислим за бъдеще в чужбина, където това, което сме, няма да бъде считано за "неморално" и странно.“*
>
> УЧЕНИЧКА, 11 КЛАС, СТОЛИЦА

ГЛАСОВЕ

> *За мен лично закона който силно ме афектира е този в който не можеш да си променеш пола на документите си.Само заради това аз ще трябва да замина след 1-2 години и да се опитам а изкарам гражданство в държава,в която ще мога да притежавам документи с правилния индикатор за мен.“*
>
> УЧЕНИК, МАЛЪК ГРАД

> *Аз наистина искам да продължа бъдещето си в България, но ще ми се наложи да живея в страх и недоволство цял живот, ако нещо в държавата ми не се промени.“*
>
> УЧЕНИК, МАЛЪК ГРАД

> *Благодаря за дейността, която вършите. Дава ми надежда, че имам бъдеще в държавата си и че някой ден нещата ще станат по-добри за хора като нас.“*
>
> УЧЕНИЧКА, 12 КЛАС, МАЛЪК ГРАД

Изводи и препоръки: българският и европейският контекст

Резултатите от проучването показват, че училищата в България не са безопасна среда за голяма част от ЛГБТИ+ учениците и че механизмите за защита, които законът предвижда, не работят за тях. Това засяга не само ЛГБТИ+ учениците, а и всеки ученик, който може да бъде възприет като „различен“. Препоръките са подредени на три нива: национално, европейско и международно, и училищно; следват пътищата за отмяна на измененията в ЗПУО и начинът, по който ще проследим изпълнението. Всяка препоръка е насочена към конкретна институция.

1 ОБОБЩЕНИЕ: ДА БЪДЕШ ЛГБТИ+ УЧЕНИК В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2026 Г. 2 ОСНОВНИ ИСКАНИЯ
3 НАЦИОНАЛНО НИВО 4 ЕВРОПЕЙСКО И МЕЖДУНАРОДНО НИВО 5 НИВО УЧИЛИЩЕ
6 ПЪТИЩА ЗА ОТМЯНА НА ИЗМЕНЕНИЯТА В ЗПУО 7 КАК ЩЕ ПРОСЛЕДИМ ИЗПЪЛНЕНИЕТО

1 Обобщение: Да бъдеш ЛГБТИ+ ученик в България през 2026 г.

Отговорите на 1071 ЛГБТИ+ ученици, участвали в проучването, рисуват една и съща картина: в училище, у дома и в мислите им за бъдещото пространството, в което могат да бъдат себе си, се свива.

В класната стая. Над четирима от петима (82,0%) не се чувстват в безопасност в училище, което е най-високият дял в трите издания. Според 63,0% съучениците им не приемат ЛГБТИ+ хората, а 54,2% казват, че повечето ученици правят хомофобски подмятания. Осем от десет (80,7%) са били нарочно изключвани или изолирани поне веднъж. Почти половината (46,6%) са чували съученици да използват закона като оправдание за негативни коментари. Не е изненада, че едва 6,8% са разкрити пред всички свои съученици.

Учители и училищен персонал. Повече от половината тормозени ученици (55,3%) никога не са казали на учител или директор. Най-честата причина е, че не вярват, че персоналът ще направи нещо (56,5%). Опитът на сигнализиралите за тормоз потвърждава това: при 39,0% от сигналите не е направено нищо, а само 20,2% определят реакцията като ефективна. След закона 51,9% от осведомените за него са избягвали да потърсят подкрепа в училище.

У дома. Половината (49,9%) не са разкрити пред никого в семейството си. От разкритите почти всеки трети (27,9%) не получава никаква подкрепа. Когато ученикът сподели за тормоз у дома, в 43,6% от случаите никой от семейството не е говорил с училището.

Психично здраве и принадлежност. Две трети (67,4%) имат слабо чувство за принадлежност към училището, а 61,8% от ЛГБТИ+ учениците на 15 и 16 години се чувстват като аутсайдери в училище. 64,9% имат ниска самооценка, а 44,3% имат високо ниво на депресивни симптоми.

Планове за бъдещето. Почти девет от десет (88,2%) планират или обмислят да напуснат България. За 77,8% от тях сексуалната ориентация или половата идентичност е част от причината.

Ролята на подкрепата. Четирима от петима (78,0%) познават поне един подкрепящ учител или служител, а при тях всеки неблагоприятен показател е по-нисък. Например високо ниво на депресивни симптоми имат 41,6% от учениците с подкрепящ възрастен и 54,1% от тези без такъв. Подкрепата не изисква промяна в закона. Тя зависи от това какво прави персоналът в училище.

Много от учениците, участвали в проучването, ще са завършили училище преди следващото издание през 2028 г., а данните от трите издания показват необходимостта от действия още сега. Затова настояваме Министерството на образованието и науката да издаде предписания на всяко училище, че защитата от тормоз се отнася за всеки ученик, а Омбудсманът да сезира Конституционния съд. Народното събрание трябва да отмени промените в ЗПУО, а Европейската комисия да оповести дали те са съвместими с правото на ЕС.

Дотогава всеки учител може да предприеме конкретни стъпки, за да подкрепи учениците си и да направи училището по-приемащо място за тях.

2 Основни искания

Четирите стъпки с най-голям ефект, подробно описани по-долу:

01 ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Омбудсманът да сезира Конституционния съд за т. 3 на чл. 11, ал. 2 от ЗПУО и свързаното определение в § 1, т. 16 от Допълнителните разпоредби преди началото на втория учебен срок на учебната 2026/2027 г., а дотогава да извърши проверка как училищата прилагат закона.[45]

02 МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Министерството на образованието и науката преди началото на втория учебен срок на учебната 2026/2027 г. да укаже писмено на всички училища, че защитата от тормоз, Законът за защита от дискриминация, Механизмът срещу тормоза и поверителната психологическа подкрепа важат за всеки ученик и не са ограничени от измененията в ЗПУО, **а от началото на учебната 2027/2028 г.** да въведе механизъм за наблюдение на инцидентите на тормоз, мотивиран от предразсъдъци.[46]

03 НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Народното събрание да отмени промените в ЗПУО до 7 август 2027 г., три години след приемането им, в съответствие със становището на ОССЕ/БДИПЧ и да не приема законодателство, което разширява ограниченията.[47]

04 ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Европейската комисия да оповести резултата от анализа за съответствие с правото на ЕС, обявен на 21 август 2024 г., да оцени измененията в ЗПУО в светлината на решението по дело C-769/22 и да отрази ефекта им върху учениците в частта за гражданското пространство и основните права на Доклада за върховенството на правото за 2027 г.[48]

3 Национално ниво

Омбудсман на Република България

- **Сезиране на Конституционния съд.** Омбудсманът е институцията, чрез която гражданите могат най-пряко да поставят въпроса за конституционосъобразността на т. 3 на чл. 11, ал. 2 от ЗПУО и на свързаното определение в Допълнителните разпоредби.[49] Основанията вече са събрани: становището на ОССЕ/БДИПЧ, изготвено по искане на самата институция на омбудсмана, че забраната „трябва да бъде отменена изцяло“;[50] решението на Съда на ЕС по дело C-769/22;[51] практиката на Европейския съд по правата на човека;[52] и данните от настоящото проучване.
- **Проверка на прилагането на закона в училищата.** До произнасянето на Конституционния съд препоръчваме омбудсманът да поиска от Министерството на образованието и науката и от регионалните управления на образованието информация за това какви вътрешни правила са приели училищата след август 2024 г., какви материали, услуги или партньорства за подкрепа са ограничени и има ли ученици или учители, наказани или сигнализирани въз основа на закона.

- **Становище до Министерството на образованието и науката** с ясното указание, че промените в ЗПУО не освобождават училищата от задължението да предотвратяват тормоза, да реагират на него и да осигуряват поверителна психологическа подкрепа на всеки ученик. Омбудсманът да изиска от Министерството и обобщени данни за регистрираните случаи на тормоз и за начина, по който са разрешени, и да включи темата в годишния си доклад.

Народно събрание

- **Отмяна на т. 3 на чл. 11, ал. 2 от ЗПУО и на определението на „нетрадиционна сексуална ориентация“ в Допълнителните разпоредби**, в съответствие със становището на ОССЕ/БДИПЧ[53] и със стандартите, потвърдени от Съда на ЕС.[54]
- **Неприемане на законодателство, което разширява ограниченията** извън училището, включително изменения в Закона за закрила на детето от вида, срещу който предупреди Комисарят по правата на човека на Съвета на Европа,[55] и законопроекти за регистрация на „чуждестранни агенти“, които засягат организациите, работещи с деца и млади хора.
- **Решенията да се основават на данни, а не на липса на сигнали.** Броят на сигналите до институциите не е надежден показател за липса на проблем, когато голяма част от учениците изобщо не съобщават за тормоз (вж. Тенденция 1). Препоръчваме Комисията по образованието и науката да изслуша данните от настоящото проучване и становищата на училищните психолози, преди да обсъжда отново темата.

Министерство на образованието и науката и регионалните управления на образованието

- **Писмени указания до всички училища**, че Законът за защита от дискриминация и Механизмът за противодействие на тормоза и насилието се прилагат за всички ученици, включително ЛГБТИ+ учениците, и че промените в ЗПУО не ограничават реакцията на учителите при обиден език и тормоз, нито поверителната психологическа подкрепа.
- **Система за наблюдение на инцидентите на тормоз**, мотивиран от предразсъдъци, включително анти-ЛГБТИ+ инциденти, в съответствие с препоръката на ECRI от 2022 г.[56] Данните да се събират анонимно и да се публикуват ежегодно в обобщен вид.
- **Обучения за училищните ръководства, учителите, психолозите и педагогическите съветници** за разпознаване и противодействие на тормоза, мотивиран от сексуалната ориентация, половата идентичност и изразяването на пола, и за поверителна подкрепа на засегнатите ученици.
- **Възстановяване на партньорствата между училищата и организациите**, които работят по правата на ЛГБТИ+ хората, включително по здравни теми. Прекъсването им беше докладвано от заинтересовани страни и отразено в докладите на Европейската комисия за върховенството на правото за 2025 и 2026 г.[57] В настоящото проучване 21,7% от осведомените за закона ученици казват, че след него е по-трудно да получат в училище информация за ЛГБТИ+ идентичност, връзки или сексуално здраве.

Комисия за защита от дискриминация и Държавна агенция за закрила на детето

- **Комисията за защита от дискриминация** да разглежда приоритетно сигналите за дискриминация в училище по признак сексуална ориентация и пол и да публикува практика и препоръки към училищата.
- **Държавната агенция за закрила на детето** да включи ЛГБТИ+ децата като група в риск в политиките за превенция на насилието и самонараняването и да гарантира, че специалистите по закрила на детето разпознават тормоза на тази основа.

4 Европейско и международно ниво

Европейска комисия

- **Оценка на промените в ЗПУО в светлината на решението по дело C-769/22** и, ако бъде установено несъответствие с правото на ЕС, предприемане на мерки, включително откриване на процедура за нарушение по чл. 258 от Договора за функционирането на ЕС.[58] Комисията обяви още през август 2024 г., че ще анализира съответствието на закона с правото на ЕС.[59]

- **Доклад за върховенството на правото 2027:** проследяване на констатациите от 2025 и 2026 г.[60] с данни за ефекта на закона върху учениците, а не само върху гражданските организации, както и на отговора на институциите на искането за конституционен контрол.
- **Стратегия за равнопоставеност на ЛГБТИК+ за 2026-2030 г.:** наблюдение на законодателството, което ограничава информацията за ЛГБТИ+ хората в училищата, и подкрепа чрез програма „Граждани, равенство, права и ценности“ за организации, които работят с училища и млади хора.

Европейски парламент

- **Парламентарен контрол:** писмени въпроси към Комисията относно действията ѝ спрямо България след решението по дело C-769/22 и включване на въпроса в годишната резолюция на Европейския парламент за върховенството на правото.

Съвет на Европа и ООН

- **ECRI:** включване на данните от настоящото проучване в седмия мониторингов цикъл за България и проследяване на изпълнението на препоръките от 2022 г.[61]
- **Комисар по правата на човека на Съвета на Европа и ОССЕ/БДИПЧ:** продължаване на диалога с българските институции за прилагането на становището от май 2025 г.[62]
- **Универсален периодичен преглед на ООН:** включване на данните в междинните доклади по изпълнението на препоръките от четвъртия цикъл.

5 Ниво училище

Всички препоръки в този раздел са в рамките на действащото законодателство. Те произтичат пряко от задълженията по Закона за защита от дискриминация и Механизма за противодействие на тормоза и насилието и не изискват преподаване на конкретно съдържание.

Какво трябва да знаят директорите, учителите и училищните психолози

Много педагогически специалисти се притесняват, че намесата в защита на ЛГБТИ+ ученик може да им донесе санкции или публични нападки. Действащото законодателство дава ясни отговори:

- **Забраната в ЗПУО не предвижда санкции.** Отделният законопроект, който предлагаше глоби и лишаване от право да се упражнява професия, не беше разгледан и отпадна с края на 50-ото Народно събрание.[63]
- **Намесата при тормоз е задължение, а не избор.** Ръководителят на обучаващата институция е длъжен да предприема ефективни мерки срещу всички форми на дискриминация (чл. 29, ал. 2 ЗЗДискр), а при оплакване от ученик за тормоз е длъжен „незабавно да извърши проверка и да предприеме мерки за прекратяване на тормоза, както и за налагане на дисциплинарна отговорност“ (чл. 31 ЗЗДискр).[64] Механизмът срещу тормоза изрично включва унизителните изрази на основата на сексуалност.[65]
- **Законът защитава учител, който действа срещу дискриминация.** Законът за защита от дискриминация определя като дискриминация и „преследването“ (чл. 5): „по-неблагоприятно третиране на лице, което е предприело или се предполага, че е предприело или ще предприеме действие за защита от дискриминация“, както и на лице, „отказало да дискриминира“ (§ 1, т. 3, б. „а“ и „в“ от Допълнителните разпоредби). Учител, който е спрял тормоз или е отказал да участва в дискриминация и заради това е третиран по-неблагоприятно, може да сезира Комисията за защита от дискриминация или съда.
- **Министерството на образованието и науката публично зае позиция в защита на учителите** след публикуването на списък с имена на учители, възразили срещу закона.[66] Българският хелзинкски комитет обяви готовност да предоставя безплатна правна помощ на учители и други служители в системата на образованието в подбрани случаи.[67]

- **Задължението да се информират учениците остава.** Законът за защита от дискриминация изисква ръководителят да постави на достъпно място текста на закона, както и разпоредбите на вътрешните правила относно защитата от дискриминация (чл. 30).[68] Това е проста стъпка, която показва на учениците, че училището приема задълженията си сериозно.

Практически мерки в училището и в класната стая

- **Видима политика срещу тормоза.** Училищните ръководства да приемат и да разяснят на учениците и родителите политика срещу тормоза, която изрично включва обидите на основата на сексуална ориентация, полова идентичност и изразяване на пола, както и ясна процедура за подаване на сигнал.
- **Последователна реакция на всеки обиден коментар.** Резултатите показват, че реакцията на учителите има решаващо значение за усещането за безопасност. Намесата при хомофобски и други дискриминационни коментари е задължение по действащото законодателство, а не позиция по спорна тема.
- **Поверителни канали за сигнал и подкрепа:** онлайн форма, кутия за анонимни бележки или приемно време на психолога извън часовете, така че учениците да могат да потърсят помощ, без да бъдат разкрити пред съучениците си.
- **Работа с родителите.** Подкрепата от семейството е ключов фактор за благополучието на учениците (вж. Тенденция 2). Училищата да въвличат родителите в мерките срещу тормоза и да ги насочват към специализирана подкрепа, когато е нужно.
- **Клубове и извънкласни дейности**, които създават безопасни пространства за всички ученици и укрепват чувството за принадлежност към училището.

6 Пътища за отмяна на измененията в ЗПУО

Отмяната на въведените през август 2024 г. ограничения в Закона за предучилищното и училищното образование изисква съчетаване на национални правни механизми и международни процедури за наблюдение и защита на правата на човека. Целта е премахване както на забраната по чл. 11, ал. 2, т. 3 ЗПУО, така и на определението за „нетрадиционна сексуална ориентация“ в § 1, т. 16 от Допълнителните разпоредби. Двете норми следва да бъдат разглеждани съвместно, тъй като създават законодателна основа за неравно третиране, ограничаване на информацията и стигматизиране на ЛГБТИ+ хората в образователната среда.

Национално равнище

Конституционен контрол. На национално равнище възможността за конституционен контрол остава отворена. Гражданите и юридическите лица нямат право на пряка конституционна жалба, но омбудсманът и Висшият адвокатски съвет могат да сезират Конституционния съд за закон, който нарушава права и свободи на гражданите (чл. 150 от Конституцията). През юли 2025 г. Сдружение „ЛГБТИ Действие“ внесе искане до омбудсмана и до Висшия адвокатски съвет, а през септември 2025 г. Сдружение „ЛГБТИ Действие“, фондация „Сингъл Степ“ и доц. Деяна Марчева внесоха съвместно искане до омбудсмана. Омбудсманът упражни правомощието си през 2026 г. по отношение на Закона за държавния бюджет (през август 2026 г. Конституционният съд образува дело по негово искане), но по исканията относно ЗПУО не е взел отношение повече от година. Към датата на публикуване на настоящия доклад Конституционният съд не е сезиран.

Искането до Висшия адвокатски съвет създава допълнителна институционална възможност за конституционен контрол. Основните аргументи обхващат равенството пред закона, защитата на личния живот, свободата на изразяване и информация, правото на образование и изискването за правна сигурност (чл. 6, ал. 2; чл. 32, ал. 1; чл. 39 и чл. 41; чл. 53; чл. 4, ал. 1 от Конституцията), както и несъответствието с ратифицираните международни договори, които имат предимство пред вътрешното право (чл. 5, ал. 4). Настоящото проучване дава доказателствената основа, която досега липсваше: как неясната норма действа на практика в училище. Сезиране може да бъде търсено и от президента, Министерския съвет или най-малко 48 народни представители (една пета от народните представители, чл. 150, ал. 1). При конкретно съдебно производство засегнатото лице може да поиска и разглеждащият делото съд да сезира Конституционния съд относно приложимата законова разпоредба (чл. 150, ал. 2; след изменението на Конституцията от декември 2023 г. това може да направи всеки съд). Конкретно дело на ученик, родител

или учител, в което се прилага забраната, може да стане път към конституционен контрол.

Законодателна отмяна. Наред с конституционния контрол, пряк път за премахване на ограниченията е законодателната им отмяна от Народното събрание. За тази цел е необходимо изготвяне на законопроект за отмяна на двете разпоредби, придружен с мотиви за тяхната несъвместимост с основните права и международните задължения на България. Законопроектът може да бъде внесен от народен представител или Министерския съвет. Законопроектът на „Демократична България" за отмяна беше оттеглен през юни 2026 г., като сред мотивите на вносителите беше, че по темата не са постъпвали сигнали в МОН; данните в този доклад показват защо липсата на сигнали не означава липса на проблем. Застъпническата работа следва да бъде насочена към осигуряване на вносители и парламентарна подкрепа, разглеждане в компетентните комисии и участие на МОН, правозащитни организации и специалисти по образование и детско развитие. За предприемането на тази промяна не е необходимо да се изчаква международно производство.

Указания на МОН. До отмяната Министерството на образованието и науката може да ограничи вредите с писмено указание до училищата, че защитата от тормоз, задълженията по Закона за защита от дискриминация и поверителната психологическа подкрепа важат за всеки ученик и не са ограничени от измененията в ЗПУО (вж. „Основни искания").

Европейски съюз

Процедура за нарушение. На равнището на Европейския съюз основният механизъм е жалбата до Европейската комисия с искане за започване на процедура за установяване на неизпълнение на задълженията на България по чл. 258 ДФЕС, често наричана „наказателна процедура". Сдружение „ЛГБТИ Действие" подаде нова такава жалба през октомври 2026 г. Особено значение за подобно производство има решението от 21 април 2026 г. по дело C-769/22, *Европейската комисия срещу Унгария*. С него Съдът на ЕС установява, че законодателство, което ограничава съдържание относно сексуалната ориентация и половата идентичност и стигматизира ЛГБТИ+ хората, като се позовава на закрилата на децата, нарушава правото на ЕС. Съдът установява и самостоятелно нарушение на ценностите по чл. 2 ДЕС, отчитайки явния и особено сериозен характер на нарушенията. Това създава силна правна основа за оценка на българските изменения, при съобразяване на конкретния им обхват и последици. При решение на Комисията да започне процедура могат да последват официално уведомително писмо, мотивирано становище и евентуално предявяване на иск пред СЕС. Финансови санкции могат да бъдат търсени при последващо неизпълнение на осъдително решение по приложимия ред на чл. 260 ДФЕС. Решението срещу Унгария не отменя автоматично българските разпоредби, но значително укрепва основанията за действия срещу България. Повече от две години след писмото на Комисията от 13 август 2024 г. процедура срещу България не е открита.

Преюдициално запитване. В конкретно дело, свързано с прилагането на забраната, българският съд може да отправи преюдициално запитване до Съда на ЕС относно съвместимостта ѝ с правото на ЕС (чл. 267 ДФЕС), включително в светлината на решението по дело C-769/22.

Доклад за върховенството на правото. Допълваща възможност е включването на въпроса в Доклада на Европейската комисия за върховенството на правото за 2027 г. Чрез принос към консултацията и участие в диалога с Комисията ограниченията могат да бъдат представени като проблем на правната сигурност, качеството на законодателния процес, свободата на изразяване и гражданското пространство. Целта е отразяване на проблема в главата за България и формулиране на препоръки в рамките на мандата на доклада.

Съвет на Европа и ООН

В рамките на Съвета на Европа следва да бъде използван мониторингът на Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността (ECRI). В заключенията си, приети на 21 ноември 2024 г. и публикувани през февруари 2025 г., ECRI вече изразява загриженост от измененията. Предоставянето на актуализирани данни за последиците от закона може да подкрепи изрична препоръка за неговата отмяна и последващ диалог с българските власти.

Универсалният периодичен преглед на ООН предоставя допълнителна възможност за международна отчетност. По време на четвъртия преглед на България 11 държави отправиха 11 препоръки, които призовават страната да отмени или преразгледа промените в ЗПУО:

Испания (128.73), Чили (128.74), Франция (128.229), Люксембург (128.230), Белгия (128.231), Австралия (128.232), Обединеното кралство (128.233), Мексико (128.234), Тайланд (128.235), Норвегия (128.236) и Исландия (128.244). България отбеляза всички, без да ги подкрепи (при 128.236 - в частта за ЛГБТИ+ хората), с мотива, че промените „не отнемат никакви права на ЛГБТИ+ хората, включително на учителите и учениците“.[69] В същото време България подкрепи препоръка 128.237 на Словения за засилване на правната защита срещу сплашване или нападения над хората, които предоставят информация за правата на ЛГБТИ+ хората и ги отстояват публично. Данните от настоящото проучване дават възможност твърдението на България да бъде проверено, а работата с препоръчващите държави и механизмите на ООН може да поддържа въпроса в международния дневен ред.

Комитетът по правата на детето на ООН разгледа България през януари 2024 г., преди приемането на измененията, и все още не се е произнасял по тях. Данните от настоящото проучване следва да бъдат предоставени на Комитета за следващия цикъл, с позоваване на чл. 3, 13 и 17 от Конвенцията за правата на детето (най-добрият интерес на детето, свободата на изразяване и достъпът до информация).

Нито един от тези пътища не изключва останалите. Най-бърз е законодателният, най-траен е конституционният, а европейският поставя България пред същия стандарт, който вече беше приложен към Унгария.

7 Как ще проследим изпълнението

Фондация „Сингъл Степ“ ще продължи да провежда националното проучване, така че следващото издание да позволи сравнение с 2018, 2024 и 2026 г. През 2028 г. ще измерим отново четири показателя и ще публикуваме какво се е променило в следните насоки: (1) дял на преживелите тормоз, които никога не са сигнализирали: 55,3% през 2026 г.; (2) дял на учениците, чули учител или служител да се позовава на закона като причина да не говори положително: 29,0%; (3) дял на учениците, които не ползват училищната психологическа подкрепа, защото не се чувстват комфортно: 39,2%; (4) наличие на публикувани от МОН обобщени данни за инцидентите на тормоз по признак: няма през 2026 г. Ще отчитаме и изпълнението на препоръките на ECRI, ОССЕ/БДИПЧ и Европейската комисия, посочени по-горе. Ще поискаме писмен отговор от четирите институции по четирите искания до 31 март 2027 г. и ще публикуваме отговорите.

Благодарности

Преди всичко благодарим на 1071 ученици, които отделиха време да споделят преживяванията си. Без тях този доклад нямаше да съществува.

Благодарим на д-р Джоузеф Косчив за прегледа на методологията, на Сдружение „ЛГБТИ Действие“ за сътрудничеството и правния анализ и на хората от общността, които разпространиха проучването сред своите познати и близки.

Това проучване, докладът към него и представянето му се осъществяват благодарение на подкрепата на The Inner Foundation, ILGA-Europe (програма Democracy Lab) и Британски съвет в България (програми Youth Connect и Digital Citizen).

Нито един от финансиращите ни партньори не е участвал в дизайна, провеждането, анализа или редакцията на проучването.

За авторите

Нели Цветкова е клиничен психолог, семеен консултант и член на Българската асоциация по фамилна терапия. Работила е като младши научен сътрудник в Хайделбергския университет (Германия) и като училищен психолог. Авторка е на редица наръчници и ресурси за създаване на развиваща и позитивна учебна среда, както и на доклада от 2024 г. От 2018 г. работи индивидуално и с групи с ЛГБТИ+ младежи и техните семейства като част от услугите на фондация „Сингъл Степ“.

Василена Димитрова е съизпълнителен директор на фондация „Сингъл Степ“, където ръководи застъпнически, комуникационни и изследователски проекти за организацията. Има бакалавърска степен по психология от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и магистърска степен по криминология от Birmingham City University (Великобритания). Преди да се присъедини към фондацията, работи в сферата на социалните услуги за деца, младежи и семейства във Великобритания.

Иван Димов е основател (2016) и съизпълнителен директор на фондация „Сингъл Степ“. Създава фондацията след завръщането си от Ню Йорк, за да подкрепя ЛГБТИ+ младежите в България. През 2020 г. основава и социалното предприятие The Steps, общностно пространство в София, чиито приходи подпомагат работата на фондацията. Преди това работи над десетилетие във финансите като инвестиционен банкер и инвеститор в Ню Йорк, Буенос Айрес и Сидни. Четири години е член на борда на ILGA-Europe.

Приложения

Приложение А. Характеристики на извадката

Таблица А.1. Основни характеристики

Сексуална ориентация (*n* = 1070)	Брой участници	%
Гей или лесбийка	473	44,2%
Бисексуален	446	41,7%
Пансексуален	58	5,4%
Друга сексуална ориентация	93	8,7%

Полова идентичност (*n* = 1066)	Брой участници	%
Жена	516	48,4%
Мъж	309	29,0%
Транс	128	12,0%
Небинарен	66	6,2%
Интерсекс	2	0,2%
Друга полова идентичност	45	4,2%

Бел. Интерсекс не е полова идентичност, а вариация в половите белези. Опцията е включена в съответствие с предходните издания. Броят на интерсекс участниците (2 през 2026 г., 8 през 2024 г.) не позволява изводи. Изследването на техните преживявания изисква различен подход.

Етническа принадлежност (*n* = 1069)	Брой участници	%
Българска	1018	95,2%
Турска	12	1,1%
Ромска	4	0,4%
Смесена	18	1,7%
Друго	17	1,6%

Завършен клас (*n* = 1064)	Брой участници	%
6	9	0,8%
7	135	12,7%
8	156	14,7%
9	175	16,4%
10	232	21,8%
11	191	18,0%
12	166	15,6%

Таблица А.2. Характеристики на училището

Вид училище (*n* = 949)	%
Средно/Гимназия (IX до XII клас)	63,6%
Средно специално (IX до XIII клас)	14,8%
Основно (V до VIII клас)	7,7%
I до XII клас	6,4%
Друго	7,5%

Собственост на училището (*n* = 954)	%
Държавно училище	95,7%
Частно училище	4,3%

Брой ученици (*n* = 946)	%
По-малко от 250 ученици	5,8%
Между 250 и 500 ученици	27,1%
Между 500 и 1000 ученици	39,5%
Между 1000 и 1500 ученици	20,5%
Над 1500 ученици	7,1%

Местоположение (*n* = 952)	%
Столица	32,0%
Много голям град (популация над 200 хил.)	19,9%
Голям град (популация между 100 и 200 хил.)	12,9%
Среден град (между 30 и 100 хил.)	19,9%
Малък град (между 10 и 30 хил.)	11,2%
Много малък град (по-малко от 10 хил.)	3,5%
Село	0,6%

Средна възраст (n = 1071) = 16,4 г.

Таблица А.3. Области

Област (*n* = 920)	%	Област	%
Благоевград	3,6%	Плевен	3,4%
Бургас	7,1%	Пловдив	9,1%
Варна	9,3%	Разград	0,3%
Велико Търново	2,5%	Русе	3,4%
Видин	0,8%	Силистра	1,0%
Враца	2,1%	Сливен	2,2%
Габрово	1,0%	Смолян	1,0%
Добрич	2,2%	София (град)	28,2%

Област (*n* = 920)	%	Област	%
Кърджали	0,7%	София	5,8%
Кюстендил	1,1%	Стара Загора	4,9%
Ловеч	0,8%	Търговище	0,7%
Монтана	1,1%	Хасково	1,1%
Пазарджик	2,2%	Шумен	1,8%
Перник	1,4%	Ямбол	1,6%

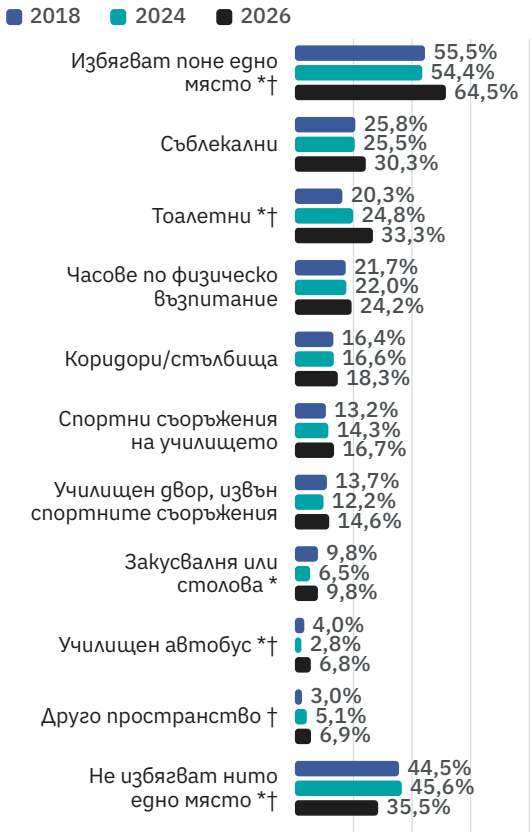
Приложение Б. Допълнителни графики и статистически анализи

Подробни таблици: петстепенните скали зад обобщенията „поне веднъж“ и „често или много често“, редовете, отпаднали от Фигури 2.2, 2.12 и 2.13, и пълните статистически тестове.

Допълнителни графики

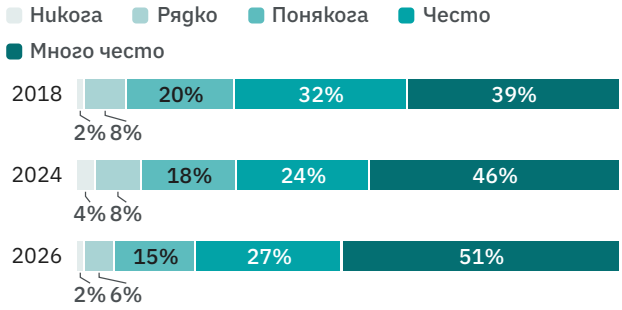
Графиките по-долу допълват фигурите в основния текст: пълните петстепенни скали зад обобщенията „поне веднъж“ и „често или много често“ и редовете, отпаднали от Фигури 2.2, 2.12 и 2.13. Посочените дялове са от отговорилите на въпроса, %. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г.

Фигура Б.1. Избягват места в или около училището заради предполагаема заплаха: всички редове (към Фигура 2.2; n = 853 / 868 / 1057)

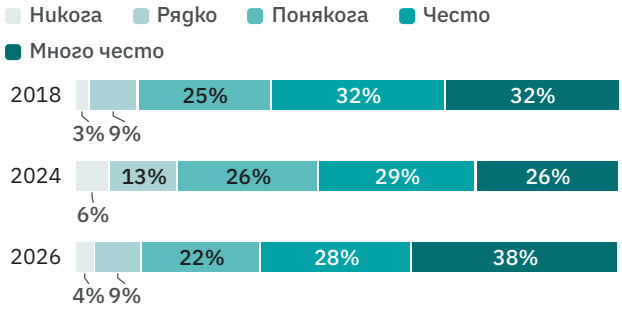
Дял от отговорилите на въпроса, %. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г.

Фигура Б.2. Колко често чуваш думата „гей“/ „лесбийка“ в негативен смисъл: пълна скала (към Фигура 2.3; n = 880 / 996 / 1071)

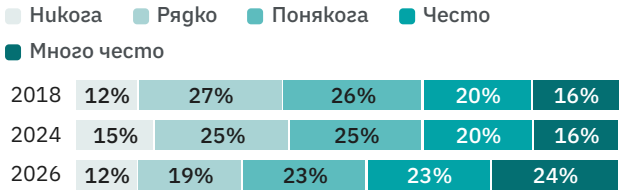
Дял от отговорилите на въпроса, %. Значими разлики: Никога *, Рядко *, Понякога †, Често †, Много често *† (* спрямо 2024 г., † спрямо 2018 г.).

Фигура Б.3. Колко често чуват коментари за ученици, които не изглеждат достатъчно „мъжествени“: пълна скала (към Фигура 2.3; n = 879 / 938 / 1067)

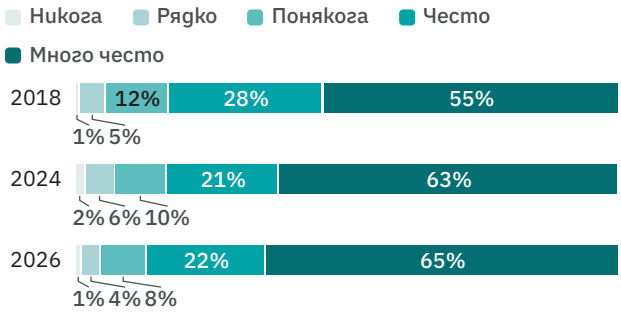
Дял от отговорилите на въпроса, %. Значими разлики: Никога *, Рядко *, Понякога *, Много често *† (* спрямо 2024 г., † спрямо 2018 г.).

Фигура Б.4. Колко често чуват коментари за ученички, които не изглеждат достатъчно „женствени“: пълна скала (към Фигура 2.3; n = 877 / 938 / 1067)

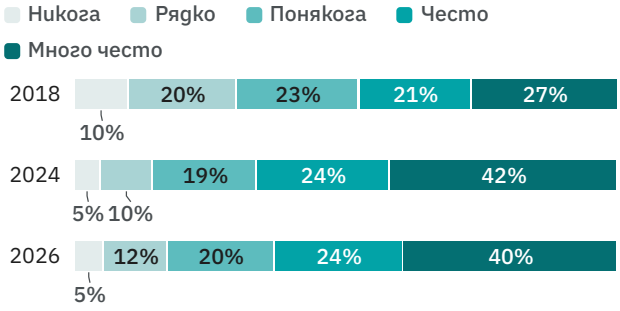
Дял от отговорилите на въпроса, %. Значими разлики: Рядко *†, Много често *† (* спрямо 2024 г., † спрямо 2018 г.).

Фигура Б.5. Колко често чуват други хомофобски подмятания: пълна скала (към Фигура 2.3)

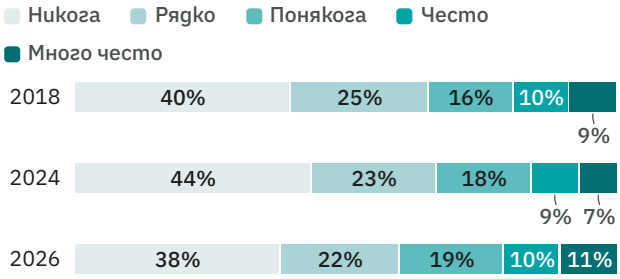
Дял от отговорилите на въпроса, %. Значими разлики: Понякога †, Често †, Много често † (* спрямо 2024 г., † спрямо 2018 г.).

Фигура Б.6. Колко често чуват негативни коментари за транс хората: пълна скала (към Фигура 2.3)

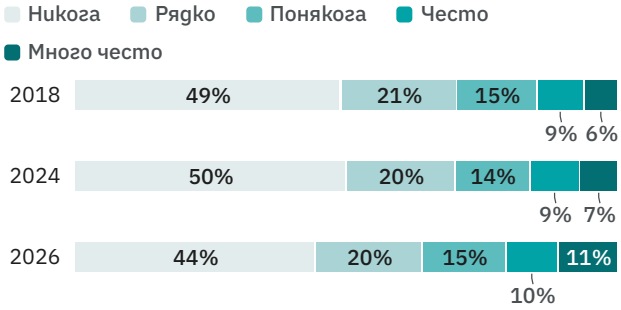
Дял от отговорилите на въпроса, %. Значими разлики: Никога †, Рядко †, Много често † (* спрямо 2024 г., † спрямо 2018 г.).

Фигура Б.7. Честота на вербалния тормоз заради сексуалната ориентация: пълна скала (към Фигура 2.7; n = 864 / 839 / 1031)

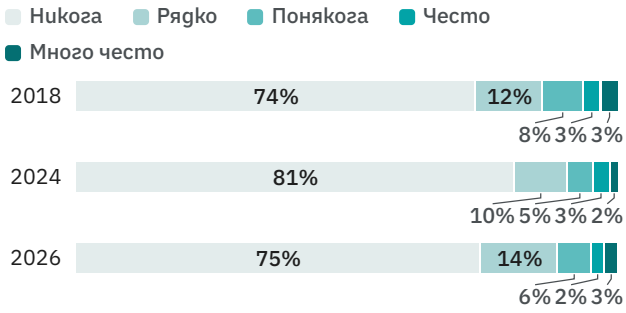
Дял от отговорилите на въпроса, %. Значими разлики: Никога *, Много често * (* спрямо 2024 г., † спрямо 2018 г.).

Фигура Б.8. Честота на вербалния тормоз заради начина на изразяване на пола: пълна скала (към Фигура 2.7; n = 845 / 828 / 1019)

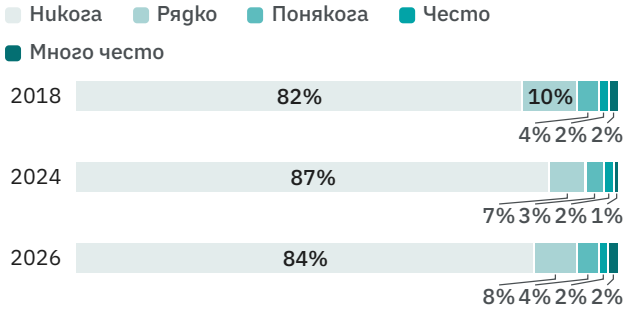
Дял от отговорилите на въпроса, %. Значими разлики: Никога *, Много често *† (* спрямо 2024 г., † спрямо 2018 г.).

Фигура Б.9. Честота на физическия тормоз заради сексуалната ориентация: пълна скала (към Фигура 2.8; n = 865 / 835 / 1027)

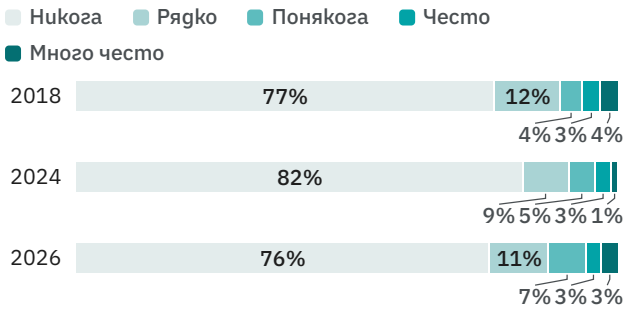
Дял от отговорилите на въпроса, %. Значими разлики: Никога *, Рядко * (* спрямо 2024 г., † спрямо 2018 г.).

Фигура Б.10. Честота на физическия тормоз заради половата идентичност: пълна скала (към Фигура 2.8; n = 825 / 825 / 1007)

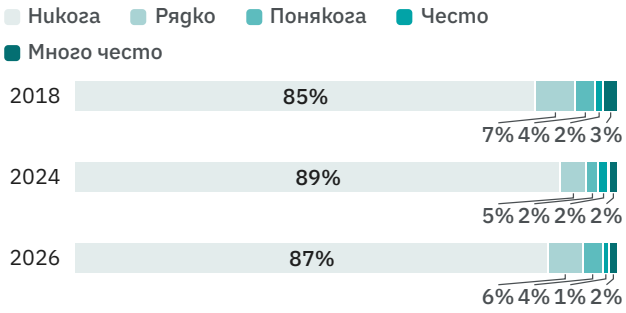
Дял от отговорилите на въпроса, %. Без значими разлики между вълните.

Фигура Б.11. Честота на физическия тормоз заради начина на изразяване на пола: пълна скала (към Фигура 2.8; n = 838 / 821 / 1009)

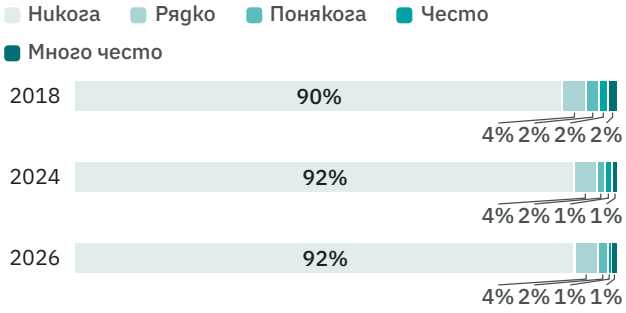
Дял от отговорилите на въпроса, %. Значими разлики: Никога *, Понякога † , Много често * (* спрямо 2024 г., † спрямо 2018 г.).

Фигура Б.12. Честота на физическото нападение заради сексуалната ориентация: пълна скала (към Фигура 2.8)

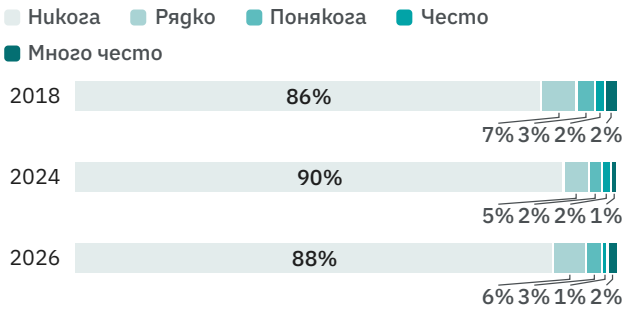
Дял от отговорилите на въпроса, %. Без значими разлики между вълните.

Фигура Б.13. Честота на физическото нападение заради половата идентичност: пълна скала (към Фигура 2.8)

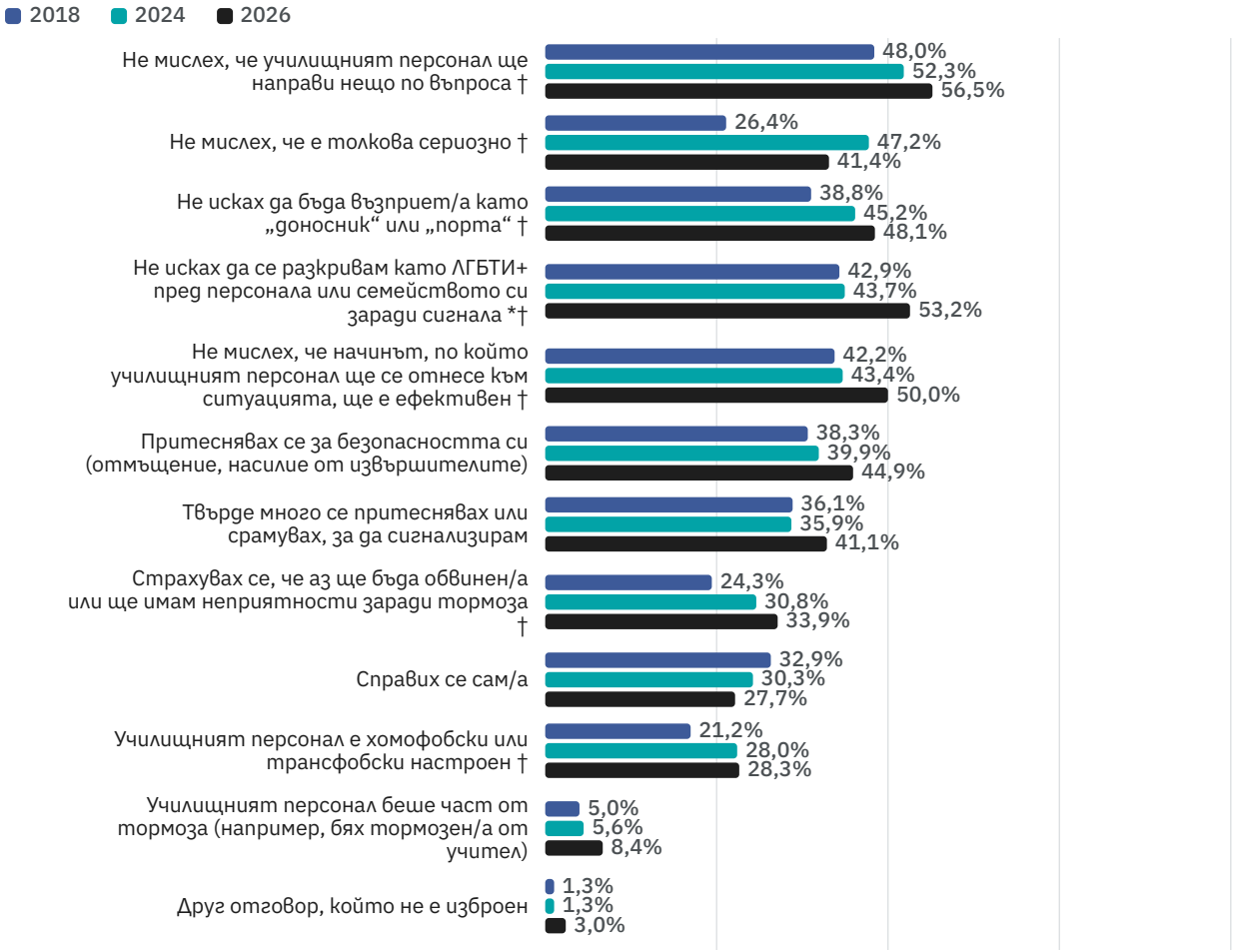
Дял от отговорилите на въпроса, %. Без значими разлики между вълните.

Фигура Б.14. Честота на физическото нападение заради начина на изразяване на пола: пълна скала (към Фигура 2.8)

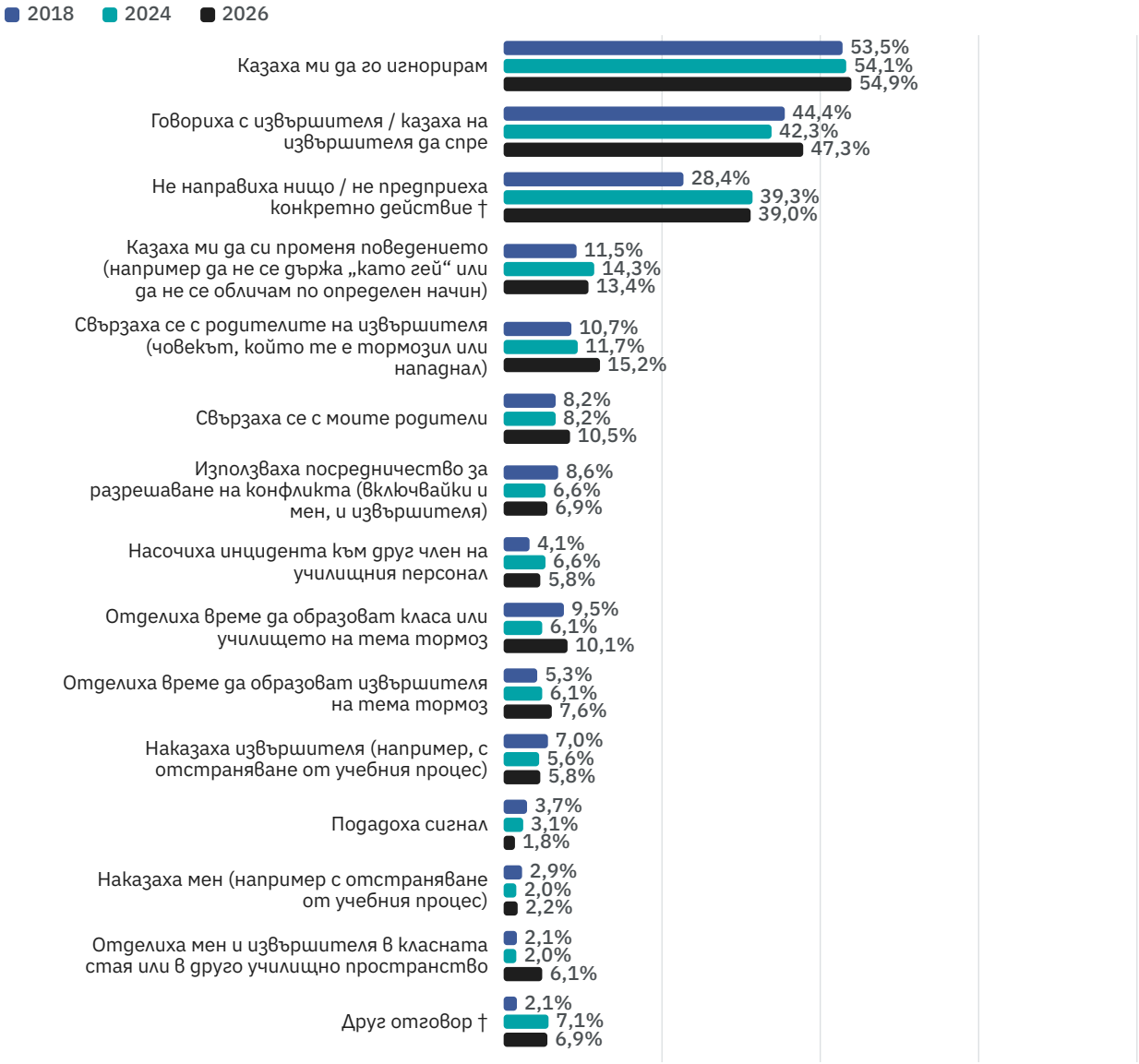
Дял от отговорилите на въпроса, %. Без значими разлики между вълните.

Фигура Б.15. Защо не са сигнализирали за тормоза пред персонала: всички преживели, включително „Друг отговор“ (към Фигура 2.12; n = 538 / 396 / 628)

Дял от преживелите тормоз, %. Възможен е повече от един отговор. * значима разлика спрямо 2024 г. † значима разлика спрямо 2018 г.

Фигура Б.16. Какво направи персоналът след последния сигнал: всички редове (към Фигура 2.13; n = 243 / 196 / 277)

Дял от сигнализиралите, %. Възможен е повече от един отговор. † значима разлика спрямо 2018 г.

Източници

Номериран списък на източниците, цитирани в бележките под линия; номерата в текста се запазват, повторенията препращат към първото посочване.

1 Народно събрание, Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, № 50-454-01-15, внесен на 03.07.2024 г., приет на 07.08.2024 г., обнародван в ДВ, бр. 69 от 16.08.2024 г. https://www.parliament.bg/bg/bills/ID/165582

2 БТА, „Parliament Bans Propaganda of Non-traditional Sexual Orientation in Pre-school, School Education“, 07.08.2024 г. https://bta.bg/en/news/722202-parliament-bans-propaganda-of-non-traditional-sexual-orientation-in-pre-school

3 Вж. бележка 1.

4 ОССЕ/БДИПЧ (ODIHR), Opinion on the Act Amending and Supplementing the Preschool and School Education Act of Bulgaria, Opinion-Nr.: NDISCR-BGR/531/2025, Варшава, 30.05.2025 г., изготвено по искане на главния секретар на институцията на омбудсмана от 18.12.2024 г. Цитатите са превод от английски. https://www.osce.org/sites/default/files/f/documents/a/e/593477.pdf

5 Народно събрание, Законопроект за допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, № 50-454-01-73 от 08.08.2024 г. (не беше разгледан и отпадна с края на 50-ото Народно събрание). https://www.parliament.bg/bg/bills/ID/165723

6 Федерален закон на Руската федерация № 135-ФЗ от 29.06.2013 г.; Закон LXXIX от 2021 г. на Унгария.

7 ЕСПЧ, Bayev and Others v. Russia, жалби № 67667/09 и др., решение от 20.06.2017 г.

8 Венецианска комисия, Hungary: Opinion on the compatibility with international human rights standards of Act LXXIX amending certain Acts for the protection of children, CDL-AD(2021)050, приет на 129-ата пленарна сесия, 10 и 11.12.2021 г. https://www.coe.int/fr/web/venice-commission/-/cdl-ad-2021-050-e

9 Вж. бележка 4.

10 Европейска комисия, 2025 Rule of Law Report, Country Chapter on the rule of law situation in Bulgaria, SWD(2025) 902, 08.07.2025 г., раздел IV (цитатът е превод от английски). https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11482-2025-ADD-3/en/pdf

11 Фондация „Сингъл Степ“, вътрешни данни от анонимния онлайн чат за емоционална подкрепа (част от програмата за психологическа подкрепа), 2017-2026 г.

12 Архив на фондация „Сингъл Степ“: регистър на сигналите, кореспонденция с институциите и техните решения (КЗЛД, ДАЗД, АКСУ), юли до ноември 2024 г.

13 ILGA-Europe и организации членки (за България: Сдружение „ЛГБТИ Действие“), 2025 Rule of Law Report: targeted stakeholder consultation, принос към целевата консултация на Европейската комисия, януари 2025 г.

14 Европейска комисия, 2026 Rule of Law Report, Country Chapter on the rule of law situation in Bulgaria, SWD(2026) 902 final, 17.07.2026 г., раздел IV (цитатите са превод от английски). https://commission.europa.eu/document/download/417a722f-93b6-4682-a52b-f08b80747e31_en?filename=Country+chapter+-+Bulgaria+-+EN+.pdf

15 БТА, „CoE Commissioner for Human Rights urges President Radev not to sign controversial law“, 12.08.2024 г.; Радио Свободна Европа, 13.08.2024 г. https://www.rferl.org/a/bulgaria-lgbt-ban-radev-veto/33076935.html

16 БНР, „European Commission asks for clarification regarding the ban on LGBTQ propaganda in Bulgarian schools“, 21.08.2024 г. (цитатът е превод от английски). https://bnrnews.bg/en/post/111985/european-commission-asks-for-clarification-regarding-the-ban-on-lgbtq-propaganda-in-bulgarian-schools

17 БТА, „High Commissioner for Human Rights expresses concern over Bulgarian legal ban“, 16.08.2024 г. (изявление на говорителя на Службата на ООН за правата на човека Лиз Тросел; цитатът е превод от английски). https://bta.bg/en/news/bulgaria/727287-high-commissioner-for-human-rights-expresses-concern-over-bulgarian-legal-ban-on

18 Министерство на образованието и науката, „Позиция на МОН“, 22.08.2024 г. https://www.mon.bg/news/pozicziya-na-mon/; вж. и БТА, 22.08.2024 г. https://www.bta.bg/bg/news/bulgaria/regional-news/729905-balgarskiyat-uchitel-vinagi-e-bil-svoboden-buden-i-progresiven-i-tova-e-naprav

19 Проф. Галин Цоков, министър на образованието и науката, в предаването „Тази сутрин“, bTV, 10.09.2024 г. https://btvnovinite.bg/predavania/tazi-sutrin/telefonite-v-klas-sa-zabraneni-v-zakona-no-ponjakoga-nad-polovinata-uchenici-se-razsejvat-s-takiva.html

20 ECRI, Conclusions on the implementation of the recommendations in respect of Bulgaria subject to interim follow-up, CRI(2025)01, приети на 21.11.2024 г., публикувани на 19.02.2025 г. (цитатът е превод от английски). https://rm.coe.int/ecri-conclusions-on-the-implementation-of-the-recommendations-in-respe/1680b449bc

21 Европейски парламент, пленарна сесия, 27.11.2024 г., разискване „Recent legislation targeting LGBTQI persons and the need for protecting the rule of law and a discrimination-free Union“ (2024/2910(RSP)); EPRS, At a glance, EPRS_ATA(2024)766250. https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2024/766250/EPRS_ATA(2024)766250_EN.pdf

22 Вж. бележка 4.

23 Вж. бележка 10.

24 Комисар по правата на човека на Съвета на Европа, писмо до председателя на Народното събрание, 06.10.2025 г. (цитатите са превод от английски). https://rm.coe.int/letter-to-the-president-of-the-national-assembly-of-the-republic-of-bu/488028ddd6

25 Съд на ЕС (пленарен състав), решение от 21.04.2026 г. по дело C-769/22, Европейска комисия срещу Унгария. https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-769/22

26 ILGA-Europe, Rainbow Map 2026, 12.05.2026 г. https://www.ilga-europe.org/report/rainbow-map-2026/

27 Вж. бележка 14.

28 Вж. бележка 25.

29 EPRS, „Hungary's anti-LGBTI law and EU values: the CJEU's landmark Article 2 TEU judgment“, 07.05.2026 г. (цитатите са превод от английски). https://epthinktank.eu/2026/05/07/hungarys-anti-lgbti-law-and-eu-values-the-cjeus-landmark-article-2-teu-judgment/

30 Вж. напр. Verfassungsblog, „Heavy Artillery, Light Reasoning“, 29.04.2026 г.; I-CONnect, „Making Article 2 TEU Justiciable: The Court of Justice in Commission v Hungary“, 2026 г. https://verfassungsblog.de/heavy-artillery-light-reasoning/

31 Вж. бележка 7.

32 ЕСПЧ (Голяма камара), Macatė v. Lithuania, жалба № 61435/19, решение от 23.01.2023 г. (прессъобщение на Съда). https://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-7548429-10369449

33 ECRI, Report on Bulgaria (sixth monitoring cycle), приет на 28.06.2022 г., публикуван на 04.10.2022 г., § 8 и § 9 (цитатите са превод от английски). https://rm.coe.int/0900001680a83581

34 Агенция на ЕС за основните права (FRA), EU LGBTIQ Survey III, Country data: Bulgaria, 2024 г. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/lgbtiq_survey-2024-country_sheet-bulgaria.pdf

35 Вж. бележка 24.

36 Dnes.bg, „ДБ даде крачка назад, оттегли законопроекта за ЛГБТИ пропагандата в училище“, 08.06.2026 г.; Town.bg, 08.06.2026 г. https://www.dnes.bg/a/1-bulgaria/724270-db-dade-krachka-nazad-ottegli-zakonoproekta-za-lgbti-propagandata-v-uchilishte

37 Вж. бележка 14.

38 Народно събрание, Законопроект за регистрация на чуждестранните агенти, № 51-454-01-5, внесен на 11.11.2024 г. от Костадин Костадинов и група народни представители, отхвърлен на първо гласуване на 05.02.2025 г. https://www.parliament.bg/bg/bills/ID/165804

39 Конституция на Република България, чл. 5, ал. 4 и чл. 150, ал. 4 и ал. 5. https://www.parliament.bg/bg/const

40 ILGA-Europe, Our submission to the EC 2026 Rule of Law report, публикувано на 27.04.2026 г. (за България: Сдружение „ЛГБТИ Действие“). https://www.ilga-europe.org/files/uploads/2026/04/2026-Rule-of-Law-Report.pdf

41 ILGA-Europe, Annual Review 2026 (период януари до декември 2025 г.), глава „България“. https://www.ilga-europe.org/files/uploads/2026/02/Annual-Review-2026-Bulgaria.pdf

42 Фондация „Сингъл Степ“ и Сдружение „ЛГБТИ Действие“, Submission to the UPR Working Group, Universal Periodic Review 2025: Fourth Cycle for Bulgaria, 2025 г.; Фондация „Сингъл Степ“, Submission to the Report on the Human Right to Education and the Protection Against Violence and Discrimination Based on SOGI (Независим експерт на ООН по сексуална ориентация и полова идентичност), 2025 г.; Фондация „Сингъл Степ“, брифинг за ECRI, юни 2026 г.; Фондация „Сингъл Степ“, отговор на публичната консултация на Европейската комисия за Стратегията на ЕС за младежта след 2027 г. (EUSurvey), 10.07.2026 г.

43 Министерство на образованието и науката, Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование. https://www.mon.bg/nfs/2018/02/mehzm_protivodejstvie_tormoz_281217.pdf

44 Вж. бележка 39.

45 Вж. бележка 39.

46 Вж. бележка 33.

47 Вж. бележка 4.

48 Вж. бележка 25.

49 Вж. бележка 39.

50 Вж. бележка 4.

51 Вж. бележка 25.

52 Вж. бележка 32.

53 Вж. бележка 4.

54 Вж. бележка 25.

55 Вж. бележка 24.

56 Вж. бележка 33.

57 Вж. бележки 10 и 14.

58 Вж. бележка 25.

59 Вж. бележка 16.

60 Вж. бележка 14.

61 Вж. бележка 33.

62 Вж. бележка 4.

63 Вж. бележка 5.

64 Закон за защита от дискриминация, обн. ДВ, бр. 86/2003 г., чл. 4, ал. 1, чл. 5, чл. 29, ал. 2, чл. 30, чл. 31 и § 1, т. 3 и т. 17 от Допълнителните разпоредби. https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135472223

65 Вж. бележка 43.

66 Вж. бележка 18.

67 DeFakto, „БХК ще оказва правна помощ на лица, засегнати от забраната на ЛГБТ пропаганда в училищата“, 22.08.2024 г. https://defakto.bg/2024/08/22/bhk-sthe-okazva-pravna-pomosth-na-litsa-zasegnati-ot-zabranata-na-lgbt-propaganda-v-uchilisthata/

68 Вж. бележка 64.

69 ООН, Съвет по правата на човека, Report of the Working Group on the Universal Periodic Review: Bulgaria, A/HRC/61/11, препоръки 128.73, 128.74, 128.229-128.237 и 128.244; Addendum: Views on conclusions and/or recommendations, A/HRC/61/11/Add.1, 05.01.2026 г. (позицията на България е в коментара към препоръка 128.73; цитатът е превод от английски). Резултатът от прегледа е приет от Съвета по правата на човека на 19.03.2026 г. https://docs.un.org/en/A/HRC/61/11/Add.1

Статистически изчисления

Приложението следва реда на доклада. За всяка подсекция са посочени използваният тест и значимите разлики между 2024 и 2026 г. (основното сравнение, означено със * във фигурите) и между 2018 и 2026 г. (допълнително сравнение, †). Включени са само резултати за данни, които фигурират в текста на доклада или в някоя от фигурите му.

Дяловете са посочени като 2024→2026 или 2018→2026, %; следват тестът със степени на свобода и обем на извадката (*N*), точната *p*-стойност (*p* < ,001 под тази граница) и размерът на ефекта с 95% доверителен интервал. Всеки дял е изчислен от отговорилите на съответния въпрос. Значимостта е определена след корекция по Benjamini-Hochberg в рамките на фигурата (или таблицата); посочените *p*-стойности са некоригирани. Изброени са само разлики, останали значими след корекцията. Когато две категории дават същия тест (например „не се чувстват в безопасност“ и „чувстват се в безопасност“), е посочена тази, която се вижда във фигурата или в текста.

Ефектът на измененията в ЗПУО

Въпросите за закона са зададени за първи път през 2026 г. Резултатите са описателни: няма сравнение между вълните и не са правени тестове за значимост.

Тенденция 1: Тормоз и безопасност

Усещане за безопасност в училище

Използван тест. *z*-тест за две пропорции (отчетен като $\chi^2(1)$ с φ и 95% ДИ), корекция по Benjamini-Hochberg в рамките на фигурата; основа: отговорилите на въпроса.

Фигура 2.1. Не се чувстват в безопасност в училище заради...: 2024→2026 (*): поне една причина 74,0→82,0%, $\chi^2(1, N = 1946) = 18,29$, $p < ,001$, $\varphi = ,10$ [,05; ,14]; полова идентичност 27,3→20,6%, $\chi^2(1, N = 1526) = 9,17$, $p = ,002$, $\varphi = -,08$ [−,13; −,03]; мегло 19,0→25,3%, $\chi^2(1, N = 1526) = 8,54$, $p = ,003$, $\varphi = ,07$ [,02; ,12]; религия 7,4→11,6%, $\chi^2(1, N = 1526) = 7,55$, $p = ,006$, $\varphi = ,07$ [,02; ,12]. 2018→2026 (†): поне една причина 77,7→82,0%, $\chi^2(1, N = 1937) = 5,78$, $p = ,016$, $\varphi = ,05$ [,01; ,10]; сексуална ориентация 62,2→73,3%, $\chi^2(1, N = 1551) = 21,66$, $p < ,001$, $\varphi = ,12$ [,07; ,17]; изразяване на пола 40,1→49,9%, $\chi^2(1, N = 1551) = 14,85$, $p < ,001$, $\varphi = ,10$ [,05; ,15]; полова идентичност 9,4→20,6%, $\chi^2(1, N = 1551) = 35,97$, $p < ,001$, $\varphi = ,15$ [,10; ,20]; доходи 17,0→11,2%, $\chi^2(1, N = 1551) = 10,60$, $p = ,001$, $\varphi = -,08$ [−,13; −,03]; религия 6,2→11,6%, $\chi^2(1, N = 1551) = 13,17$, $p < ,001$, $\varphi = ,09$ [,04; ,14].

Фигура 2.2. Избягват места в или около училището заради предполагаема заплаха (допълнително: пълната скала е във Фигура Б.1): 2024→2026 (*): поне едно място 54,4→64,5%, $\chi^2(1, N = 1925) = 20,43$, $p < ,001$, $\varphi = ,10$ [,06; ,15]; тоалетни 24,8→33,3%, $\chi^2(1, N = 1925) = 16,70$, $p < ,001$, $\varphi = ,09$ [,05; ,14]; столова 6,5→9,8%, $\chi^2(1, N = 1925) = 7,18$, $p = ,007$, $\varphi = ,06$ [,02; ,11]; автобус 2,8→6,8%, $\chi^2(1, N = 1925) = 16,47$, $p < ,001$, $\varphi = ,09$ [,05; ,14]. 2018→2026 (†): поне едно място 55,5→64,5%, $\chi^2(1, N = 1910) = 16,25$, $p < ,001$, $\varphi = ,09$ [,05; ,14]; тоалетни 20,3→33,3%, $\chi^2(1, N = 1910) = 40,15$, $p < ,001$, $\varphi = ,14$ [,10; ,19]; автобус 4,0→6,8%, $\chi^2(1, N = 1910) = 7,19$, $p = ,007$, $\varphi = ,06$ [,02; ,11]; друго място 3,0→6,9%, $\chi^2(1, N = 1910) = 14,30$, $p < ,001$, $\varphi = ,09$ [,04; ,13].

Употреба на обиден език

Използван тест. *z*-тест за две пропорции (отчетен като $\chi^2(1)$ с φ и 95% ДИ), корекция по Benjamini-Hochberg в рамките на фигурата; основа: отговорилите на въпроса.

Фигура 2.3. Чуват често или много често анти-ЛГБТИ+ коментари: „гей“/„лесбийка“ в негативен смисъл (допълнително: пълната скала е във Фигура Б.2): 2024→2026 (*): никога 3,5→1,5%, $\chi^2(1, N = 2067) = 8,75$, $p = ,003$, $\varphi = -,07$ [−,11; −,02]; рядко 8,4→5,5%, $\chi^2(1, N = 2067) = 6,86$, $p = ,009$, $\varphi = -,06$ [−,10; −,01]; много често 46,2→51,2%, $\chi^2(1, N = 2067) = 5,13$, $p = ,024$, $\varphi = ,05$ [,01; ,09]; често/много често 70,6→78,1%, $\chi^2(1, N = 2067) = 15,16$, $p < ,001$, $\varphi = ,09$ [,04; ,13]. 2018→2026 (†): понякога 19,8→14,9%, $\chi^2(1, N = 1951) = 7,95$, $p = ,005$, $\varphi = -,06$ [−,11; −,02]; често 31,8→26,9%, $\chi^2(1, N = 1951) = 5,68$, $p = ,017$, $\varphi = -,05$ [−,10; −,01]; много често 39,2→51,2%, $\chi^2(1, N = 1951) = 27,85$, $p < ,001$, $\varphi = ,12$ [,08; ,16]; често/много често 71,0→78,1%, $\chi^2(1, N = 1951) = 12,71$, $p < ,001$, $\varphi = ,08$ [,04; ,12].

Фигура 2.3. Чуват често или много често анти-ЛГБТИ+ коментари: други хомофобски подмятания (допълнително: пълната скала е във Фигура Б.5): 2024→2026 (*): често/много често 83,1→86,9%, $\chi^2(1, N = 2065) = 5,87$, $p = ,015$, $\varphi = ,05$ [,01; ,10]. 2018→2026 (†): понякога 11,5→8,4%, $\chi^2(1, N = 1950) = 5,14$, $p = ,023$, $\varphi = -,05$ [−,10; −,01]; често 28,4→21,8%, $\chi^2(1, N = 1950) = 11,40$, $p < ,001$, $\varphi = -,08$ [−,12; −,03]; много често 54,5→65,1%, $\chi^2(1, N = 1950) = 22,65$, $p < ,001$, $\varphi = ,11$ [,06; ,15]; често/много често 83,0→86,9%, $\chi^2(1, N = 1950) = 5,99$, $p = ,014$, $\varphi = ,06$ [,01; ,10].

Фигура 2.3. Чуват често или много често анти-ЛГБТИ+ коментари: за недостатъчно „мъжествени“ (допълнително: пълната скала е във Фигура Б.3): 2024→2026 (*): никога 6,3→3,6%, $\chi^2(1, N = 2005) = 8,07$, $p = ,004$, $\varphi = -,06$ [−,11; −,02]; рядко 12,5→8,6%, $\chi^2(1, N = 2005) = 7,93$, $p = ,005$, $\varphi = -,06$ [−,11; −,02]; понякога 25,9→21,9%, $\chi^2(1, N = 2005) = 4,35$, $p = ,037$, $\varphi = -,05$ [−,09; −,00]; много често 26,4→38,1%, $\chi^2(1, N = 2005) = 31,09$, $p < ,001$, $\varphi = ,12$ [,08; ,17]; често/много често 55,3→65,9%, $\chi^2(1, N = 2005) = 23,37$, $p < ,001$, $\varphi = ,11$ [,06; ,15]. 2018→2026 (†): много често 32,1→38,1%, $\chi^2(1, N = 1946) = 7,75$, $p = ,005$, $\varphi = ,06$ [,02; ,11].

Фигура 2.3. Чуват често или много често анти-ЛГБТИ+ коментари: за недостатъчно „женствени“ (допълнително: пълната скала е във Фигура Б.4): 2024→2026 (*): рядко 24,8→19,3%, $\chi^2(1, N = 2005) = 8,94$, $p = ,003$, $\varphi = -,07$ [−,11; −,02]; много често 15,8→23,6%, $\chi^2(1, N = 2005) = 19,21$, $p < ,001$, $\varphi = ,10$ [,05; ,14]; често/много често 36,0→46,4%, $\chi^2(1, N = 2005) = 22,05$, $p < ,001$, $\varphi = ,10$ [,06; ,15]. 2018→2026 (†): рядко 26,7→19,3%, $\chi^2(1, N = 1944) = 14,95$, $p < ,001$, $\varphi = -,09$ [−,13; −,04]; много често 16,1→23,6%, $\chi^2(1, N = 1944) = 16,97$, $p < ,001$, $\varphi = ,09$ [,05; ,14]; често/много често 36,1→46,4%, $\chi^2(1, N = 1944) = 20,78$, $p < ,001$, $\varphi = ,10$ [,06; ,15].

Фигура 2.3. Чуват често или много често анти-ЛГБТИ+ коментари: за транс хората (допълнително: пълната скала е във Фигура Б.6): 2018→2026 (†): никога 9,9→5,4%, $\chi^2(1, N = 1944) = 13,83$, $p < ,001$, $\varphi = -,08$ [−,13; −,04]; рядко 19,9→11,7%, $\chi^2(1, N = 1944) = 24,64$, $p < ,001$, $\varphi = -,11$ [−,16; −,07]; много често 27,1→39,5%, $\chi^2(1, N = 1944) = 33,33$, $p < ,001$, $\varphi = ,13$ [,09; ,17]; често/много често 47,7→63,2%, $\chi^2(1, N = 1944) = 47,14$, $p < ,001$, $\varphi = ,16$ [,11; ,20].

Фигура 2.4. Колко ученици правят хомофобски подмятания: 2024→2026 (*): повечето ученици 48,3→54,2%, $\chi^2(1, N = 2066) = 6,98$, $p = ,008$, $\varphi = ,06$ [,02; ,10]. 2018→2026 (†): никой 2,6→0,7%, $\chi^2(1, N = 1951) = 10,76$, $p = ,001$, $\varphi = -,07$ [−,12; −,03]; някои ученици 47,5→36,8%, $\chi^2(1, N = 1951) = 22,81$, $p < ,001$, $\varphi = -,11$ [−,15; −,06]; повечето ученици 40,0→54,2%, $\chi^2(1, N = 1951) = 38,79$, $p < ,001$, $\varphi = ,14$ [,10; ,18].

Фигура 2.5. Честота на чуване на хомофобски подмятания от персонала: 2018→2026 (†): никога 42,6→32,0%, $\chi^2(1, N = 1951) = 23,28$, $p < ,001$, $\varphi = -,11$ [−,15; −,07]; понякога 17,6→23,4%, $\chi^2(1, N = 1951) = 9,94$, $p = ,002$, $\varphi = ,07$ [,03; ,12]; често 3,9→7,2%, $\chi^2(1, N = 1951) = 9,96$, $p = ,002$, $\varphi = ,07$ [,03; ,12].

Разкриване в училище

Използван тест. *z*-тест за две пропорции (отчетен като $\chi^2(1)$ с φ и 95% ДИ), корекция по Benjamini-Hochberg в рамките на фигурата; основа: отговорилите на въпроса.

Фигура 2.6. Разкрити пред съучениците: 2024→2026 (*): пред всички 12,3→6,8%, $\chi^2(1, N = 2101) = 18,53$, $p < ,001$, $\varphi = -,09$ [−,14; −,05]; пред никого 16,8→25,3%, $\chi^2(1, N = 2101) = 22,80$, $p < ,001$, $\varphi = ,10$ [,06; ,15]. 2018→2026 (†): пред всички 12,1→6,8%, $\chi^2(1, N = 1939) = 16,04$, $p < ,001$, $\varphi = -,09$ [−,13; −,05]; пред някои 43,3→54,2%, $\chi^2(1, N = 1939) = 22,53$, $p < ,001$, $\varphi = ,11$ [,06; ,15]; пред никого 31,5→25,3%, $\chi^2(1, N = 1939) = 8,98$, $p = ,003$, $\varphi = -,07$ [−,11; −,02].

Данни, цитирани в текста: Разкрити пред учителите и персонала: 2024→2026 (*): пред всички/повечето 8,7→5,2%, $\chi^2(1, N = 2099) = 9,59$, $p = ,002$, $\varphi = -,07$ [−,11; −,02]. 2018→2026 (†): пред всички/повечето 10,3→5,2%, $\chi^2(1, N = 1932) = 17,94$, $p < ,001$, $\varphi = -,10$ [−,14; −,05].

Данни, цитирани в текста: Откритост за половата идентичност пред съучениците: 2024→2026 (*): пред никого 26,4→36,5%, $\chi^2(1, N = 529) = 6,29$, $p = ,012$, $\varphi = ,11$ [,02; ,19].

Случаи на тормоз и нападение в училище

Използван тест. *z*-тест за две пропорции (отчетен като $\chi^2(1)$ с φ и 95% ДИ), корекция по Benjamini-Hochberg в рамките на фигурата; основа: отговорилите на въпроса.

Вербален тормоз

Фигура 2.7. Вербален тормоз през изминалата година: заради сексуалната ориентация (допълнително: пълната скала е във Фигура Б.7): 2024→2026 (*): поне веднъж 56,5→62,2%, $\chi^2(1, N = 1870) = 6,19$, $p = ,013$, $\varphi = ,06$ [,01; ,10]; много често 7,2→10,7%, $\chi^2(1, N = 1870) = 6,93$, $p = ,008$, $\varphi = ,06$ [,02; ,11]; често/много често 16,0→21,0%, $\chi^2(1, N = 1870) = 7,82$, $p = ,005$, $\varphi = ,06$ [,02; ,11]; понякога или по-често 33,5→40,3%, $\chi^2(1, N = 1870) = 9,05$, $p = ,003$, $\varphi = ,07$ [,02; ,11]. 2018→2026 (†): понякога или по-често 35,0→40,3%, $\chi^2(1, N = 1895) = 5,61$, $p = ,018$, $\varphi = ,05$ [,01; ,10].

Фигура 2.7. Вербален тормоз през изминалата година: заради изразяването на пола (допълнително: пълната скала е във Фигура Б.8): 2024→2026 (*): поне веднъж 50,0→55,6%, $\chi^2(1, N = 1847) = 5,84$, $p = ,016$, $\varphi = ,06$ [,01; ,10]; много често 7,1→11,1%, $\chi^2(1, N = 1847) = 8,50$, $p = ,004$, $\varphi = ,07$ [,02; ,11]; често/много често 16,2→20,6%, $\chi^2(1, N = 1847) = 5,90$, $p = ,015$, $\varphi = ,06$ [,01; ,10]; понякога или по-често 30,0→36,0%, $\chi^2(1, N = 1847) = 7,56$, $p = ,006$, $\varphi = ,06$ [,02; ,11]. 2018→2026 (†): много често 6,3→11,1%, $\chi^2(1, N = 1864) = 13,21$, $p < ,001$, $\varphi = ,08$ [,04; ,13]; често/много често 14,9→20,6%, $\chi^2(1, N = 1864) = 10,15$, $p = ,001$, $\varphi = ,07$ [,03; ,12]; понякога или по-често 29,7→36,0%, $\chi^2(1, N = 1864) = 8,30$, $p = ,004$, $\varphi = ,07$ [,02; ,11].

Физически тормоз и физическо нападение

Фигура 2.8. Физически тормоз: заради сексуалната ориентация (допълнително: пълната скала е във Фигура Б.9): 2024→2026 (*): поне веднъж 19,2→25,5%, $\chi^2(1, N = 1862) = 10,59$, $p = ,001$, $\varphi = ,08$ [,03; ,12]; рядко 9,7→14,2%, $\chi^2(1, N = 1862) = 8,77$, $p = ,003$, $\varphi = ,07$ [,02; ,11].

Фигура 2.8. Физически тормоз: заради изразяването на пола (допълнително: пълната скала е във Фигура Б.11): 2024→2026 (*): поне веднъж 17,7→23,9%, $\chi^2(1, N = 1830) = 10,53$, $p = ,001$, $\varphi = ,08$ [,03; ,12]; много често 1,3→3,3%, $\chi^2(1, N = 1830) = 7,19$, $p = ,007$, $\varphi = ,06$ [,02; ,11]. 2018→2026 (†): понякога 4,1→7,0%, $\chi^2(1, N = 1847) = 7,58$, $p = ,006$, $\varphi = ,06$ [,02; ,11].

Без значими разлики между вълните: 2.8. Физически тормоз: заради половата идентичност; 2.8. Физическо нападение: заради сексуалната ориентация; 2.8. Физическо нападение: заради половата идентичност; 2.8. Физическо нападение: заради изразяването на пола.

Други видове тормоз и неблагоприятни ситуации

Фигура 2.9. Нарочно изключване или изолиране: 2024→2026 (*): поне веднъж 71,1→80,7%, $\chi^2(1, N = 1872) = 23,37$, $p < ,001$, $\varphi = ,11$ [,07; ,16]; често/много често 31,9→40,4%, $\chi^2(1, N = 1872) = 14,23$, $p < ,001$, $\varphi = ,09$ [,04; ,13]. 2018→2026 (†): поне веднъж 71,1→80,7%, $\chi^2(1, N = 1906) = 23,92$, $p < ,001$, $\varphi = ,11$ [,07; ,16]; често/много често 30,1→40,4%, $\chi^2(1, N = 1906) = 21,68$, $p < ,001$, $\varphi = ,11$ [,06; ,15].

Фигура 2.9. Кражба или умишлено повреждане на вещи: 2024→2026 (*): поне веднъж 23,7→36,4%, $\chi^2(1, N = 1869) = 35,20$, $p < ,001$, $\varphi = ,14$ [,09; ,18].

Фигура 2.9. Онлайн тормоз или заплахи: 2024→2026 (*): поне веднъж 35,0→40,8%, $\chi^2(1, N = 1868) = 6,68$, $p = ,010$, $\varphi = ,06$ [,01; ,10]. 2018→2026 (†): поне веднъж 34,1→40,8%, $\chi^2(1, N = 1904) = 9,05$, $p = ,003$, $\varphi = ,07$ [,02; ,11].

Фигура 2.9. Зловредни слухове или лъжи: 2024→2026 (*): поне веднъж 63,6→70,5%, $\chi^2(1, N = 1868) = 9,97$, $p = ,002$, $\varphi = ,07$ [,03; ,12].

Фигура 2.9. Сексуален тормоз: 2018→2026 (†): поне веднъж 47,5→41,9%, $\chi^2(1, N = 1904) = 6,13$, $p = ,013$, $\varphi = -,06$ [−,10; −,01].

Фигура 2.10. Начини, по които са били тормозени от учител: 2024→2026 (*): принудени към психолог 8,5→19,9%, $\chi^2(1, N = 276) = 7,21$, $p = ,007$, $\varphi = ,16$ [,04; ,27]; друго 24,6→40,4%, $\chi^2(1, N = 276) = 7,76$, $p = ,005$, $\varphi = ,17$ [,05; ,28].

Сигнализиране за тормоз и нападение

Използван тест. *z*-тест за две пропорции (отчетен като $\chi^2(1)$ с φ и 95% ДИ), корекция по Benjamini-Hochberg в рамките на фигурата; основа: отговорилите на въпроса; за причините и реакциите: само преживелите, респ. сигнализиралите.

Фигура 2.12. Защо не са сигнализирали (всички преживели тормоз): 2024→2026 (*): не искам да се разкривам 43,7→53,2%, $\chi^2(1, N = 1024) = 8,76$, $p = ,003$, $\varphi = ,09$ [,03; ,15]. 2018→2026 (†): персоналът няма да действа 48,0→56,5%, $\chi^2(1, N = 1166) = 8,54$, $p = ,003$, $\varphi = ,09$ [,03; ,14]; не е сериозно 26,4→41,4%, $\chi^2(1, N = 1166) = 28,89$, $p < ,001$, $\varphi = ,16$ [,10; ,21]; „доносник“ 38,8→48,1%, $\chi^2(1, N = 1166) = 10,05$, $p = ,002$, $\varphi = ,09$ [,04; ,15]; не искам да се разкривам 42,9→53,2%, $\chi^2(1, N = 1166) = 12,18$, $p < ,001$, $\varphi = ,10$ [,05; ,16]; неефективен подход 42,2→50,0%, $\chi^2(1, N = 1166) = 7,10$, $p = ,008$, $\varphi = ,08$ [,02; ,13]; страх от обвинение 24,3→33,9%, $\chi^2(1, N = 1166) = 12,75$, $p < ,001$, $\varphi = ,10$ [,05; ,16]; хомофобски персонал 21,2→28,3%, $\chi^2(1, N = 1166) = 7,90$, $p = ,005$, $\varphi = ,08$ [,03; ,14].

Фигура 2.13. Какво направи персоналът след последния сигнал (допълнително: пълната скала е във Фигура Б.16): 2018→2026 (†): нищо 28,4→39,0%, $\chi^2(1, N = 520) = 6,47$, $p = ,011$, $\varphi = ,11$ [,03; ,20]; друго 2,1→6,9%, $\chi^2(1, N = 520) = 6,78$, $p = ,009$, $\varphi = ,11$ [,03; ,20].

Без значими разлики между вълните: 2.11. Сигнализиране на персонала.

Тенденция 2: Ресурси и подкрепа в училище и у дома

Подкрепа от съучениците

Използван тест. *z*-тест за две пропорции (отчетен като $\chi^2(1)$ с φ и 95% ДИ), корекция по Benjamini-Hochberg в рамките на фигурата; основа: отговорилите на въпроса.

Фигура 3.1. Усещане за приемането на ЛГБТИ+ хора от страна на останалите ученици: 2024→2026 (*): напълно приемат 3,9→1,8%, $\chi^2(1, N = 1675) = 6,67$, $p = ,010$, $\varphi = -,06$ [−,11; −,02]; донякъде приемат 25,4→20,7%, $\chi^2(1, N = 1675) = 5,33$, $p = ,021$, $\varphi = -,06$ [−,10; −,01]; изобщо не 19,8→24,9%, $\chi^2(1, N = 1675) = 6,07$, $p = ,014$, $\varphi = ,06$ [,01; ,11]; приемат 29,3→22,5%, $\chi^2(1, N = 1675) = 10,12$, $p = ,001$, $\varphi = -,08$ [−,13; −,03]; не приемат 57,6→63,0%, $\chi^2(1, N = 1675) = 4,92$, $p = ,027$, $\varphi = ,05$ [,01; ,10]. 2018→2026 (†): донякъде приемат 28,0→20,7%, $\chi^2(1, N = 1827) = 13,29$, $p < ,001$, $\varphi = -,09$ [−,13; −,04]; изобщо не 19,7→24,9%, $\chi^2(1, N = 1827) = 7,13$, $p = ,008$, $\varphi = ,06$ [,02; ,11]; приемат 31,2→22,5%, $\chi^2(1, N = 1827) = 17,67$, $p < ,001$, $\varphi = -,10$ [−,14; −,05]; не приемат 54,0→63,0%, $\chi^2(1, N = 1827) = 15,02$, $p < ,001$, $\varphi = ,09$ [,04; ,14].

Данни, цитирани в текста: Колко други ЛГБТИ+ ученици познавате в училище (освен себе си)?: 2024→2026 (*): >10 45,4→31,8%, $\chi^2(1, N = 1683) = 32,77$, $p < ,001$, $\varphi = -,14$ [−,19; −,09]; поне един 95,2→91,1%, $\chi^2(1, N = 1683) = 10,88$, $p < ,001$, $\varphi = -,08$ [−,13; −,03]. 2018→2026 (†): >10 21,6→31,8%, $\chi^2(1, N = 1817) = 24,07$, $p < ,001$, $\varphi = ,12$ [,07; ,16]; поне един 86,5→91,1%, $\chi^2(1, N = 1817) = 9,49$, $p = ,002$, $\varphi = ,07$ [,03; ,12].

Подкрепа от училищния персонал

Използван тест. *z*-тест за две пропорции (отчетен като $\chi^2(1)$ с φ и 95% ДИ), корекция по Benjamini-Hochberg в рамките на фигурата; основа: отговорилите на въпроса.

Фигура 3.2. Брой учители и служители в училището, които подкрепят ЛГБТИ+ учениците: 2018→2026 (†): един 14,6→19,7%, $\chi^2(1, N = 1760) = 7,90$, $p = ,005$, $\varphi = ,07$ [,02; ,11]; >10 9,0→6,0%, $\chi^2(1, N = 1760) = 5,94$, $p = ,015$, $\varphi = -,06$ [−,10; −,01].

Фигура 3.3. Подкрепа от училищната администрация към ЛГБТИ+ учениците: 2018→2026 (†): много подкрепящa 2,9→1,4%, $\chi^2(1, N = 1768) = 4,88$, $p = ,027$, $\varphi = -,05$ [−,10; −,01]; донякъде подкрепящa 10,9→5,8%, $\chi^2(1, N = 1768) = 15,56$, $p < ,001$, $\varphi = -,09$ [−,14; −,05]; донякъде неподкрепящa 11,6→17,6%, $\chi^2(1, N = 1768) = 12,63$, $p < ,001$, $\varphi = ,08$ [,04; ,13]; много неподкрепящa 17,1→21,1%, $\chi^2(1, N = 1768) = 4,73$, $p = ,030$, $\varphi = ,05$ [,01; ,10]; подкрепящa 13,9→7,2%, $\chi^2(1, N = 1768) = 21,20$, $p < ,001$, $\varphi = -,11$ [−,16; −,06]; неподкрепящa 28,7→38,8%, $\chi^2(1, N = 1768) = 19,98$, $p < ,001$, $\varphi = ,11$ [,06; ,15].

Приобщаващи учебни ресурси и усещане за комфорт в час

Използван тест. *z*-тест за две пропорции (отчетен като $\chi^2(1)$ с φ и 95% ДИ), корекция по Benjamini-Hochberg в рамките на фигурата; основа: отговорилите на въпроса.

Фигура 3.4. Комфорт при повдигане на ЛГБТИ+ теми в часовете: 2018→2026 (†): много некомфортно 40,9→53,4%, $\chi^2(1, N = 1767) = 27,88$, $p < ,001$, $\varphi = ,13$ [,08; ,17]; по-скоро комфортно 17,3→11,0%, $\chi^2(1, N = 1767) = 14,38$, $p < ,001$, $\varphi = -,09$ [−,14; −,04]; много комфортно 7,2→3,0%, $\chi^2(1, N = 1767) = 15,65$, $p < ,001$, $\varphi = -,09$ [−,14; −,05]; комфортно 24,5→14,1%, $\chi^2(1, N = 1767) = 30,90$, $p < ,001$, $\varphi = -,13$ [−,18; −,09].

Фигура 3.5. Преподавани ЛГБТИ+ теми в училище през последната учебна година: положително и отрицателно: 2024→2026 (*): само положително 10,2→6,1%, $\chi^2(1, N = 1688) = 9,42$, $p = ,002$, $\varphi = -,07$ [−,12; −,03]; положителна 16,7→11,1%, $\chi^2(1, N = 1688) = 11,21$, $p < ,001$, $\varphi = -,08$ [−,13; −,03]. 2018→2026 (†): само отрицателно 22,5→33,7%, $\chi^2(1, N = 1827) = 28,30$, $p < ,001$, $\varphi = ,12$ [,08; ,17]; никакво 65,7→55,3%, $\chi^2(1, N = 1827) = 20,66$, $p < ,001$, $\varphi = -,11$ [−,15; −,06].

Училищна политика срещу тормоза

Използван тест. *z*-тест за две пропорции (отчетен като $\chi^2(1)$ с φ и 95% ДИ), корекция по Benjamini-Hochberg в рамките на фигурата; основа: отговорилите на въпроса.

Данни, цитирани в текста: Има ли училището официална политика срещу тормоза, насилието и дискриминацията: 2018→2026 (†): да 31,8→40,4%, $\chi^2(1, N = 1833) = 14,59$, $p < ,001$, $\varphi = ,09$ [,04; ,13].

Психологическа подкрепа

Форматът на въпроса е различен през 2024 г. (един отговор) и 2026 г. (множествен избор), затова не е правен тест за значимост между изданията.

Подкрепа от семейството

Използван тест. *z*-тест за две пропорции (отчетен като $\chi^2(1)$ с φ и 95% ДИ), корекция по Benjamini-Hochberg в рамките на фигурата; основа: отговорилите на въпроса.

Фигура 3.7. Разкриване пред членове на семейството: 2024→2026 (*): родител 38,5→31,4%, $\chi^2(1, N = 1575) = 8,46$, $p = ,004$, $\varphi = -,07$ [−,12; −,02]; пред никого 40,9→49,9%, $\chi^2(1, N = 1575) = 12,66$, $p < ,001$, $\varphi = ,09$ [,04; ,14].

Фигура 3.8. Подкрепа от семейството след „разкриването“ (разкрили се пред поне един член на семейството, отговорили за подкрепата; $n = 391 / 433$): 2024→2026: няма значими разлики (корекция по Benjamini-Hochberg върху трите реда): доста подкрепа 24,0→21,9%, $\chi^2(1, N = 824) = 0,51$, $p = ,474$, $\varphi = -,02$ [−,09; ,04]; някаква подкрепа 51,9→50,1%, $\chi^2(1, N = 824) = 0,27$, $p = ,605$, $\varphi = -,02$ [−,09; ,05]; изобщо не ме подкрепят 24,0→27,9%, $\chi^2(1, N = 824) = 1,62$, $p = ,203$, $\varphi = ,04$ [−,02; ,11].

Тенденция 3: Психично здраве

Психично здраве и принадлежност: обща картина

Използван тест. *z*-тест за две пропорции (отчетен като $\chi^2(1)$ с φ и 95% ДИ), корекция по Benjamini-Hochberg в рамките на фигурата; основа: отговорилите на въпроса; за сравнението с PISA: *z*-тест за една пропорция спрямо публикувания дял на PISA 2025 (*h* на Коен), корекция по Benjamini-Hochberg за шестте твърдения.

Фигура 4.1. Неблагоприятни психологически показатели (обобщени скали): 2024→2026 (*): слабо чувство за принадлежност 59,6→67,4%, $\chi^2(1, N = 1552) = 10,20$, $p = ,001$, $\varphi = ,08$ [,03; ,13]. 2018→2026 (†): слабо чувство за принадлежност 52,4→67,4%, $\chi^2(1, N = 1709) = 39,94$, $p < ,001$, $\varphi = ,15$ [,11; ,20]; висока депресия 39,2→44,3%, $\chi^2(1, N = 1444) = 3,87$, $p = ,049$, $\varphi = ,05$ [,00; ,10]; ниска самооценка 51,6→64,9%, $\chi^2(1, N = 1635) = 29,83$, $p < ,001$, $\varphi = ,14$ [,09; ,18].

Фигура 4.2. Чувство за принадлежност към училището: ЛГБТИ+ ученици (15 до 16 г.) и PISA 2025 (дял „съгласни“ и „напълно съгласни“): 2024→2026 (*): аутсайдер 48,7→61,8%, $\chi^2(1, N = 563) = 9,48$, $p = ,002$, $\varphi = ,13$ [,05; ,21]. 2026 спрямо PISA 2025 (‡): всички шест твърдения се различават значимо от PISA 2025 ($p < ,001$ след корекцията): лесни приятелства: $z = -16,37$, $h = -,74$ [−,85; −,64], $n = 327$; пълноценна част: $z = -15,87$, $h = -,78$ [−,89; −,67], $n = 326$; харесват ме: $z = -12,76$, $h = -,64$ [−,75; −,53], $n = 323$; аутсайдер: $z = 16,07$, $h = ,79$ [,68; ,90], $n = 327$; странно и не на място: $z = 14,30$, $h = ,72$ [,61; ,83], $n = 326$; самотен/а: $z = 12,12$, $h = ,59$ [,48; ,69], $n = 323$. Сравнението не отчита извадковата грешка на PISA и различния дизайн на двете извадки.

Фигура 4.3. Суицидни мисли и план през последните 12 месеца: 2024→2026 (*): мисли 49,4→58,5%, $\chi^2(1, N = 1540) =$

12,67, p < ,001, φ = ,09 [,04; ,14]; план 29,3→35,9%, $\chi^2(1, N = 1541) = 7,34$, p = ,007, φ = ,07 [,02; ,12]. 2018→2026 (†): мисли 42,1→58,5%, $\chi^2(1, N = 1733) = 46,90$, p < ,001, φ = ,16 [,12; ,21]; план 23,6→35,9%, $\chi^2(1, N = 1733) = 31,34$, p < ,001, φ = ,13 [,09; ,18].

Вербалният тормоз като рисков фактор

Използван тест. *z*-тест за две пропорции между групите с по-ниски и по-високи нива на вербален тормоз във всяка вълна (2018, 2024 и 2026 г.) ($\chi^2(1)$, φ и 95% ДИ); за сравнението между вълните: *z*-тест за две пропорции с корекция по Benjamini-Hochberg.

Фигура 4.4. Неблагоприятни показатели за благополучие според нивото на вербален тормоз (заради сексуалната ориентация), 2026: По-ниски → по-високи нива на вербален тормоз, 2026 (*): слабо чувство за принадлежност 60,0→78,9%, $\chi^2(1, N = 859) = 33,02$, p < ,001, φ = ,20 [,13; ,26]; висока депресия 36,8→55,9%, $\chi^2(1, N = 756) = 26,58$, p < ,001, φ = ,19 [,12; ,26]; ниска самооценка 62,0→69,7%, $\chi^2(1, N = 812) = 5,02$, p = ,025, φ = ,08 [,01; ,15]; сериозни суицидни мисли 53,5→66,3%, $\chi^2(1, N = 855) = 13,76$, p < ,001, φ = ,13 [,06; ,19].

Данни, цитирани в текста: Сериозни мисли за самоубийство и вербален тормоз: 2018→2026 (†): сексуална ориентация (по-ниски нива на тормоз) 38,4→53,5%, $\chi^2(1, N = 1078) = 24,77$, p < ,001, φ = ,15 [,09; ,21].

Данни, цитирани в текста: Благополучие според нивото на вербален тормоз, 2018 до 2026: 2018→2026 (†): слабо чувство за принадлежност: сексуална ориентация (по-ниски нива на тормоз) 43,9→60,0%, $\chi^2(1, N = 1061) = 27,78$, p < ,001, φ = ,16. § По-ниски срещу по-високи нива на вербален тормоз в същата вълна (*z*-тест за две пропорции, корекция по Benjamini-Hochberg върху 24-те сравнения; значими са 23 от 24): принадлежност, ориентация, 2018: 43,9→68,0%, $\chi^2(1, N = 832) = 44,49$, p < ,001, φ = ,23 [,17; ,29]; принадлежност, ориентация, 2024: 53,1→73,5%, $\chi^2(1, N = 688) = 26,14$, p < ,001, φ = ,19 [,12; ,27]; принадлежност, ориентация, 2026: 60,0→78,9%, $\chi^2(1, N = 859) = 33,02$, p < ,001, φ = ,20 [,13; ,26]; принадлежност, изразяване на пола, 2018: 44,6→70,9%, $\chi^2(1, N = 816) = 47,45$, p < ,001, φ = ,24 [,18; ,30]; принадлежност, изразяване на пола, 2024: 50,6→80,4%, $\chi^2(1, N = 678) = 52,45$, p < ,001, φ = ,28 [,21; ,35]; принадлежност, изразяване на пола, 2026: 62,6→76,7%, $\chi^2(1, N = 853) = 17,99$, p < ,001, φ = ,15 [,08; ,21]; депресия, ориентация, 2018: 33,6→49,4%, $\chi^2(1, N = 677) = 16,23$, p < ,001, φ = ,15 [,08; ,23]; депресия, ориентация, 2024: 33,9→52,0%, $\chi^2(1, N = 621) = 18,62$, p < ,001, φ = ,17 [,10; ,25]; депресия, ориентация, 2026: 36,8→55,9%, $\chi^2(1, N = 756) = 26,58$, p < ,001, φ = ,19 [,12; ,26]; депресия, изразяване на пола, 2018: 32,2→54,9%, $\chi^2(1, N = 662) = 30,44$, p < ,001, φ = ,21 [,14; ,29]; депресия, изразяване на пола, 2024: 31,4→58,0%, $\chi^2(1, N = 611) = 38,32$, p < ,001, φ = ,25 [,17; ,32]; депресия, изразяване на пола, 2026: 35,8→59,4%, $\chi^2(1, N = 752) = 39,58$, p < ,001, φ = ,23 [,16; ,30]; самооценка, ориентация, 2018: 48,9→57,0%, $\chi^2(1, N = 807) = 4,83$, p = ,028, φ = ,08 [,01; ,15]; самооценка, ориентация, 2026: 62,0→69,7%, $\chi^2(1, N = 812) = 5,02$, p = ,025, φ = ,08 [,01; ,15]; самооценка, изразяване на пола, 2018: 47,5→60,2%, $\chi^2(1, N = 790) = 10,69$, p = ,001, φ = ,12 [,05; ,18]; самооценка, изразяване на пола, 2024: 56,1→73,5%, $\chi^2(1, N = 656) = 17,50$, p < ,001, φ = ,16 [,09; ,24]; самооценка, изразяване на пола, 2026: 61,5→71,8%, $\chi^2(1, N = 810) = 8,81$, p = ,003, φ = ,10 [,04; ,17]; суицидни мисли, ориентация, 2018: 38,4→49,2%, $\chi^2(1, N = 859) = 9,39$, p = ,002, φ = ,10 [,04; ,17]; суицидни мисли, ориентация, 2024: 44,7→59,5%, $\chi^2(1, N = 679) = 13,18$, p < ,001, φ = ,14 [,06; ,21]; суицидни мисли, ориентация, 2026: 53,5→66,3%, $\chi^2(1, N = 855) = 13,76$, p < ,001, φ = ,13 [,06; ,19]; суицидни мисли, изразяване на пола, 2018: 37,1→55,2%, $\chi^2(1, N = 840) = 23,49$, p < ,001, φ = ,17 [,10; ,23]; суицидни мисли, изразяване на пола, 2024: 42,1→66,3%, $\chi^2(1, N = 670) = 33,17$, p < ,001, φ = ,22 [,15; ,29]; суицидни мисли, изразяване на пола, 2026: 52,6→68,6%, $\chi^2(1, N = 849) = 20,75$, p < ,001, φ = ,16 [,09; ,22]. Незначимо: самооценка, ориентация, 2024: 59,6→64,9%, $\chi^2(1, N = 666) = 1,75$, p = ,186, φ = ,05 [–,02; ,13],

Постижения и образователни планове

Използван тест. *z*-тест за две пропорции между групите по ниво на вербален тормоз (2026) и между вълните, корекция по Benjamini-Hochberg.

Фигура 4.4 (продължение). Училищни резултати според нивото на вербален тормоз (заради сексуалната ориентация), 2026: По-ниски → по-високи нива на вербален тормоз, 2026 (*): без високи оценки 23,4→33,3%, $\chi^2(1, N = 897) = 10,68$, p = ,001, φ = ,11 [,04; ,17]; пропуснат поне един учебен ден заради несигурност 14,8→39,6%, $\chi^2(1, N = 1027) = 81,22$, p < ,001, φ = ,28 [,22; ,34].

Данни, цитирани в текста: Оценки през последната учебна година: 2024→2026 (*): високи 79,3→72,7%, $\chi^2(1, N = 1614) = 9,41$, p = ,002, φ = –,08 [–,12; –,03]. 2018→2026 (†): високи 65,7→72,7%, $\chi^2(1, N = 1780) = 10,19$, p = ,001, φ = ,08 [,03; ,12].

Данни, цитирани в текста: Планират ли да завършат средно образование: 2024→2026 (*): да 98,6→96,3%, $\chi^2(1, N = 1614) = 7,84$, p = ,005, φ = –,07 [–,12; –,02]; не съм сигурен 1,3→3,1%, $\chi^2(1, N = 1614) = 6,05$, p = ,014, φ = ,06 [,01; ,11].

Данни, цитирани в текста: Най-високо планирано ниво на образование: 2018→2026 (†): магистър+ 53,9→46,0%, $\chi^2(1, N = 1754) = 11,17$, p < ,001, φ = –,08 [–,13; –,03].

Какво предпазва: подкрепящите учители и служители

Използван тест. *z*-тест за две пропорции между учениците без подкрепящ учител или служител и тези с поне един (2026), корекция по Benjamini-Hochberg.

Фигура 4.5. Благополучие според наличието на подкрепящи учители и служители, 2026: Без подкрепящ възрастен → поне един, 2026 (*): слабо чувство за принадлежност 79,5→63,8%, $\chi^2(1, N = 836) = 15,63$, p < ,001, φ = –,14 [–,20; –,07]; висока депресия 54,1→41,6%, $\chi^2(1, N = 736) = 7,84$, p = ,005, φ = –,10 [–,17; –,03]; ниска самооценка 71,7→62,9%, $\chi^2(1, N = 789) = 4,41$, p = ,036, φ = –,07 [–,14; –,01].

Тенденция 4: Емиграция

Планове за напускане на България

Използван тест. *z*-тест за две пропорции (отчетен като $\chi^2(1)$ с φ и 95% ДИ), корекция по Benjamini-Hochberg в рамките на фигурата; основа: отговорилите на въпроса; за Фигура 5.2: основа планиращите или несигурните.

Фигура 5.2. Има ли сексуалната ориентация или половата идентичност отношение към желанието да напуснат България: 2024→2026 (*): да 72,3→77,8%, $\chi^2(1, N = 1417) = 5,61$, p = ,018, φ = ,06 [,01; ,11]; не съм сигурен 12,4→8,6%, $\chi^2(1, N = 1417) = 5,38$, p = ,020, φ = –,06 [–,11; –,01]. 2018→2026 (†): да 51,9→77,8%, $\chi^2(1, N = 1535) = 112,96$, p < ,001, φ = ,27 [,22; ,32]; не съм сигурен 16,1→8,6%, $\chi^2(1, N = 1535) = 19,72$, p < ,001, φ = –,11 [–,16; –,06]; не 32,0→13,6%, $\chi^2(1, N = 1535) = 74,49$, p < ,001, φ = –,22 [–,27; –,17].

Без значими разлики между вълните: 5.1. Планират ли да напуснат България, за да работят или да учат в друга държава.

Данни, цитирани в текста: Планове за напускане и вербален тормоз, 2026: По-високи спрямо по-ниски нива на вербален тормоз (*z*-тест за две пропорции между групите): 2026, ориентация: $\chi^2(1, N = 893) = 16,01$, p < ,001, φ = ,13; 2026, изразяване на пола: $\chi^2(1, N = 886) = 9,60$, p = ,002, φ = ,10.

ФОНДАЦИЯТА И ПРОУЧВАНЕТО

Единственото проучване в България, което чува ЛГБТИ+ учениците

Фондация „Сингъл Степ“ подкрепя ЛГБТИ+ младежите и техните семейства от 2016 г. насам с безплатни психологически, здравни и кариерни услуги. До средата на 2026 г. Фондацията е подкрепила над 7 400 души: младежи, техните семейства и приятели, съмишленици, подкрепящи специалисти. Фондацията има лиценз от Агенцията за качеството на социалните услуги за социалната услуга „Информиране и консултиране“. Тя притежава и The Steps: най-голямото в Европа ЛГБТИ+ социално предприятие, общностен център и мултифункционално пространство за събития в София, чиито приходи подпомагат работата на фондацията.

Националното проучване на нагласите към ЛГБТИ+ учениците е единственото в България, което проследява училищната среда за тази група във времето. Трите му издания (2018, 2024 и 2026 г.) обхващат общо близо 3 000 участници и следват методологията на американската организация Glisten, а настоящото издание е проведено с насоки от д-р Джоузеф Косчив (Joseph G. Kosciw).

Следващото издание ще бъде проведено през 2028 г. Повече информация за проучването и за услугите на фондацията можете да намерите на нашия уебсайт: singlestep.bg.

Ако искате да подкрепите проучването и услугите на фондация „Сингъл Степ” за ЛГБТИ+ младежи, можете да направите дарение на singlestep.bg/donate или да използвате QR кода по-долу:

Дарение за проучването и услугите на фондацията:
singlestep.bg/donate

фондация „Сингъл Степ“
в сътрудничество със Сдружение „ЛГБТИ Действие“
singlestep.bg · info@singlestep.bg

ЧЕТИРИ ИСКАНИЯ

Какво искаме от институциите

1 Омбудсман на Република България

Омбудсманът да сезира Конституционния съд за т. 3 на чл. 11, ал. 2 от ЗПУО и свързаното определение в § 1, т. 16 от Допълнителните разпоредби преди началото на втория учебен срок на учебната 2026/2027 г., а дотогава да извърши проверка как училищата прилагат закона.

„Направете училищата безопасно място за децата, не е [наша вина], че не искаме да идваме поради тормоз или [безсмислени] закони.“ 7 КЛАС

2 Министерство на образованието и науката

Министерството на образованието и науката преди началото на втория учебен срок на учебната 2026/2027 г. да укаже писмено на всички училища, че защитата от тормоз, Законът за защита от дискриминация, Механизмът срещу тормоза и поверителната психологическа подкрепа важат за всеки ученик и не са ограничени от измененията в ЗПУО, **а от началото на учебната 2027/2028 г.** да въведе механизъм за наблюдение на инцидентите на тормоз, мотивиран от предразсъдъци.

„Вярвам, че всеки клас трябва да бъде възпитаван и учен като моя.“
УЧЕНИЧКА, 10 КЛАС, ГОЛЯМ ГРАД

3 Народно събрание

Народното събрание да отмени промените в ЗПУО до 7 август 2027 г., три години след приемането им, в съответствие със становището на ОССЕ/БДИПЧ и да не приема законодателство, което разширява ограниченията.

„Този закон е опасен.“ УЧЕНИЧКА, МАЛЪК ГРАД

4 Европейска комисия

Европейската комисия да оповести резултата от анализа за съответствие с правото на ЕС, обявен на 21 август 2024 г., да оцени измененията в ЗПУО в светлината на решението по дело C-769/22 и да отрази ефекта им върху учениците в частта за гражданското пространство и основните права на Доклада за върховенството на правото за 2027 г.

„Единственото, което искам е да бъда себе си без да ме е страх. Да мога да обичам свободно, да не крия коя съм и да не се страхувам да говоря за нещата, които са важни за мен. ЛГБТИ+ хората заслужаваме обич.“ УЧЕНИЧКА, 10 КЛАС, СТОЛИЦА

фондация „Сингъл Степ“
в сътрудничество със Сдружение „ЛГБТИ Действие“
singlestep.bg